

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadója:
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A Nessi-ügy.

Budapest, november 20.

(v.) Ki szereti a Gotterhaltét? Én nem. Kinek a vére tud nyugodtan továbbkerülni e szörnyű emlékektől mételyes dal halatára? Az enyim nem. Ki tud azon megütközni, ha magyar ember, még ha tiszt is, nem állja lombán s némán azt a keserű bántódást, mely e melódiából ki-kicsendül, hanem megszólaltatja háborgó érzéseit, ha többemagával van: egy tüntetésben, ha egyedül van: legalább egy kacskaringós káromkodásban? Én bizony meg nem ütközöm az ilyesmin. S hiába mondják nekem számszor is, hogy katonáknál törvényesen szerepel e nóta, mivelhogy azt a katonai szabályzatot, mely róla intézkedik, ő felsége az alkotmányunk által megállapított legfőbb haduri jogkörben léptette életbe. Ha jogszerű az a nóta, hát türom, mert muszáj. De hogy szeressem ama dalt, hogy bosszuság nélkül tudjam hallani, azt a világ semmiféle törvénye rám nem parancsolhatja.

Ámde most nem a Gotterhaltéről van szó, hanem a mentelmi jognak egy sok águ-bogu, rendkívül szövevényes kérdéséről, melyet hideg fővel és higgadt vérrel kell megvizsgálni, mert még a nemzeti szenvedély beleszólása nélkül is nagyon bajos lesz a helyes megoldásra rátalálni. Annyiféle oldala van e kérdésnek, jogi természetű annyira tarka, lényege annyira híjján van minden előzménynek és minden analogiának, hogy amikor az ember már a fenekére vélt jutni, egyre újabb meg újabb rejtélyek bukkannak fel belőle. Minden igenre husz nem akad; minden nemre negyven igen. Az ördög se tud benne tájékozódni.

Az első fogas kérdés, mely elibénk mered,

az, vajjon a katonai becsületbírósg hatóság-e vagy sem? Első színre az ember úgy találja, hogy feltétlenül az. Hiszen a rávonatkozó eljárás szigorúan körülírt perjogi formák közt folyik le, melyeket ő felsége hagyott jóvá. Hát aminek perrendtartása van, az hogynem lenne bírói fórum? Aztán, ha valami civiltanu vallomásra van a becsületbírósgnak szüksége, egyszerűen megkeresi a polgári bíróságot, mely a tanut megidézi s eskü alatt kihallgatja. Priváttestület kérésére s szíveségéből ugye bár nem kaphatók az ilyesmire a király nevében eljáró állami bíróságok? Így megnézve tehát bírói hatóság volna a katonai becsületbírósg. Ámde van egy csomó nyomós ok, mely az ellenkező feltevést ugyanily meggyőzően igazolja. Így például az, hogy a marasztaló ítélet sem pénzbüntetésre, sem szabadságvesztésre, de még csak a katonai szolgálati időnek meghosszabbítására sem szólhat. A másik az, hogy a bajtársak csupán arról szavaznak, méltónak tartják-e a vádlót arra, hogy kötelekükben továbbra is megmaradhasson, ami a zárt testületekben divó *kigolyósásokkal* tartalmilag is, forma szerint is azonos. A harmadik pedig az, hogy a vádlott katonatiszt a becsületbírósg színe előtt nem tartozik megjelenni, ha az idézésnek helyt nem ad, *kényszer útján nem vezethető elő*, hanem távollétében védőt rendelnek neki a bajtársak közül s úgy pergetik végig az eljárást. Hát ezek a momentumok bizony inkább a hatóság természet feltevése ellen bizonyítanak.

Erre méltán felhelhetné valaki, hogy ez a kérdés nem is döntő, mert hisz a mentelmi jogot *magánosok is* sérthetik. Ha például a házmasterem rám zárja a kaput, mikor a képviselőházba mennék s erőszakkal gátol meg törvényhozói hivatásom teljesítésében,

akkor sérelem esett a mentelmi jogon, — pedig a házmaster nem hatóság. Hát ez igaz. Meg kell tehát vizsgálni, van-e a tisztí kardbojttól való megfosztásban a politikai megfélemlítésnek olyan eleme, mely a képviselői immunitáson csorbát ejt? A válasz itt nagyon egyszerű. Magánosok a mentelmi jogot csakis egy módon sérthetik: ha a parlament tagját az országgyűlési tanácskozás színe helyére vagy színhelyéről való közlekedésében erőszakkal akadályozzák. Vagyis privátember csupán a salvus conductus címén juthat összeütközésbe a képviselők mentelmi jogával. Az adott esetben ilyesmiről szó sincsen. A Nessi-ügyben nem a salvus conductus van megsértve, hanem politikai cselekedet miatt egy kötelekből akarnak kiközösíteni egy képviselőt, a testület pedig, mely a felelősségre vonás e nemét gyakorolja, bizonyos szempontból nézve hatóságnak mondható, viszont más szempontból nézve határozatlan nem az.

A vélemények legtöbbje a *fejyelmi* eljárásban keresi az analogiát. Ezek a nézetek rossz helyen kereskednek. Nyilván azért, mert nem ismerik a *katonaságnál* divó fejyelmi eljárást. A becsületbírósg procedúra több is, kevesebb is a katonai fejyelmi eljárásnál. Ez utóbbinak a jellemző vonása az, hogy első fokon rögtön jogerős és kivétel nélkül *szabadságvesztéssel*, vagy legalább *szabadságkorlátozással* jár. A legénység fejyelmi büntetése kezdődik a lakatanyagszágon, folytatódik a kurtavason s a háromfokú fogságon és végződik a *kikötés* néven ismert csapnivaló barbárságon. A tiszték fejyelmi büntetése a helyőrségi fogság, mely szabad járás-kelést enged és csak nyilvános mulatóhelyek látogatását tiltja, aztán a szobafogság. Ime, a katonák fejyelmi büntetése a legtöbb esetben *szabadságvesztés*. A becsület-

TÁRCA

Téli tárlat.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Yartín.

I.

Amit a téli tárlatról általában, a magyar művészetéről s az élethez való viszonyáról, vagyis inkább e viszony nemlétezéséről elmondandónak tartottunk, azt kifejtettük lapunk vasárnapi tárcájában s így mindjárt in medias res mehettünk. Annyira kiadtuk előjáró szavunkban minden keserűségünket, hogy a részletezések számára alig hagyunk valamit, mintahogy egyébként is nem szeretünk a mindenáron való gáncoskodás talapzatára állni. Tiltja ezt az emberi munka iránt való tisztelet általában, a műalkotások iránt való tekintet pedig különösen, mert ez utóbbiaknál a művész a fizikai munkán kívül becsüvés, illetet, tépelődést, sanyaru lelkiharocot is belefektet a dolgába.

A nagybányaiak nagyon erősen vannak képviselve Ferenczy Károly és Grünwald Béla által. Az a hat-hét képük, mely az első terem egyik falán egyszerben lóg, mindenekelőtt igen fontos adalékul szolgál ahhoz a sokat vitatott kérdéshez, hogy tulajdonképpen mi is az a nemzeti művészet, melyről annyit mindenfélt írtak össze, a nélkül, hogy tisztába hozták volna a kérdést. Mert ez amily egyszerűnek látszik, épp oly bonyodalmas egy ügy. Mondtak olyanokat is (s ez képezi ebben a kérdésben az ábcét), hogy a magyar földnek megvan a maga külön tekszturája, a nyírfaának a sajátos hajlása, egének saját színe,

felhőinek külön alakulása, fodrai, színe, húzódása; azonkívül a magyar embernek különös, más népekétől elütő testtartása, folfogása, mozdulatai, sőt külön psychéje, ami persze csak részben igaz. A sokat utazó ember sokszor talál Németországban szakasztott oly szíkes vidéket, olyan erdőszélt, Franciaországban oly dombos tájat, mint itthon, a bologna-velencei vasutvonalon mentén pedig szakasztott olyan ákákot, satnya bokrokkal tarkított tarlók területnek el, akár Félégyháza mentén.

Grünwald és Ferenczy képeit szemlélve erős a gyanunk, hogy a nemzeti művészet inkább a nemzeti technika fordul meg. A régi világban, mikor nehéz volt a közlekedés, mikor egy-egy csoport művész szinte élete végéig ugyanabban a városban működött, folytonosan egymás képeit látván s egymás technikáját ellesvén, zavartalanul kialakulhatott egy-egy iskola, amit mi most nemzeti művészetnek keresztelünk el. Hogy van az, hogy a régi kölni iskola minden mestere családias egyformán festett s a nürnbergi iskola szintén? Talán, mert sajátos tájai voltak a németeknek és sajátos szösszenetei a német psychének? Honnan van az, hogy kissé gyakorlott szem nagy különbségeket lát a velencei iskolában, az umbriaiban, perugiában, rómaiban, bolognaiban? Talán onnan, mert az urbinói, sienai, perugiái táj közt oly végtelenül nagy volt a különbség, vagy az egymástól pár mérföldnyire lakó embereknek más volt a psychéje? És nem főképp onnan, mert e művészi centrumok akkor egymással még nem igen közlekedvén, az e centrumokban dolgozó művészek technikája lassanként egyöntetűvé nivellálódott? És nem vesztük észre, hogy napjainkban, mikor a közlekedés könnyűsége közelebb hozza egymáshoz a nemzeteket, mikor a párisi tárlat művei az egy hét múlva ideérkező reprodukcióik (még reprodukcióik révén is) eluta-

síthatatlan benyomást gyakorolnak a budapesti vagy müncheni művészekre, ez a nivellálódás lassankint általánossá válik az egész művelt világon s nemcsak a magyar, de lassankint még az exkluzív francia és hollandi művészet is teleszivődik idegen elemekkel, elannyira, hogy ezentul szinte lehetetlenség, hogy bárhol is tiszta, sajátos karakterű nemzeti művészet, nemzeti iskola fejlődjék ki? Végre, nem veszünk észre, hogy az apró képeket, napsütött piaokot, utcarészleteket, templomi zsánerket stb. kultiváló olasz technikának a spanyol Fortuny volt az apja, csak azért, mert az ő csillogó technikája ellenállhatatlan szuszgesziót gyakorolt az olaszokra? De ne folytassuk, mert még értekezés duzzad ez az elmetuttatás, s utaljunk a nagybányaiakra, akik egy kis városban elvonnulva, együtt dolgozva, lassankint homogén fölfogásban és technikában nivellálódnak, s utaljunk arra, hogy magyar nemzeti művészet és iskola csak akkor lenne lehetséges, ha 20—30 művész megvonulna a szolnoki tanyák közt, onnan fél emberleten át soha ki nem mozdulna, külföldi képes és képtelen lapokat nem bujna, de sőt még francia drámát se nézne meg.

Grünwald és Ferenczy is majdnem egy már, s köztük az összekötő kapcsot a Grünwald 19. számú képe képezi, melyet talán nem öntudatlanul helyeztet az akasztó-bizottság éppen oda, ahol van. Mindakettő kiváló művész, szakit a sablonnal, mindössze, hogy Grünwald színei mélyebbek, Ferenczy pedig mindent hidegben, tülelesen lát. A 16. és 17. számú, különben nagy kvalitású képek abszolúte nem adják azt a hangulatot, mintha nyár lenne. A nyári meleg, tikkasztó levegő hangulata nem oly nagyon mellékes, hogy el kellene hanyagolni s az egész súlyt a fölfogásra, beosztásra, színek fölraakására helyezni. Kifogásunk van nem ugyan a művészi, de a szoros értelemben vett technika ellen is, ha csak a

biróság marasztaló ítéletének *nincs* ilyen szankciója. Ebből a szempontból nézve tehát a becsületügyi eljárás *enyhébb* a fegyelmi eljárásnál. Kivált a mentelmi joggal való vonatkozásban, mert hiszen az országgyűlés tagjának csak egy óráig való letartóztatása is feltétlenül és kétségtelenül csorbát ejt a mentelmi jogon. S itt van a helye egy különös kérdés felvetésének. A főrendiház tagjai, akiknek mentelmi joga azonos a képviselőkével, tetteges szolgálatban álló katonatisztek is lehetnek. Van is közöttük egész csomó, kezdve a hadnagyon, fel a tábornagynagyig. Mi történik már most, ha e tisztek *egyike rosszul gyakorol* s felelőtlően *öt ezért szabofogságra ítéli*? Jól megértjük, a kiszabott büntetés csupán fegyelmi büntetés ugyan, de szabadságvesztés. Végrehajtható-e az ilyen ítélet a mentelmi jog felfüggesztése nélkül? Stekintettel arra, hogy a katonák fegyelmi büntetése mindig szabadságkorlátozással jár, lehet-e ilyen tiszteket a mentelmi jog sérelme nélkül egyáltalán rapportra rendelni? E kérdésekkel, ugy-e bár, értenek közeledünk az abszurdum vonalához. Pedig hát ilyenféle esetek bizonyára sűrűn fordulnak elő; s *mi csoda pokoli zavar támadna, ha valamely grófi hadnagyocská azzal akarná megtréfálni századosát, hogy a rapporton meg nem jelen s mentelmi jogának a főrendiház által való felfüggesztését követeli!*

De azért mégis komoly dolog az a becsületügyi eljárás, esetleg komolyabb és végzetesebb lehet a legkeményebb katonai fegyelmi ítéletnél is. Nessi Pálra, aki már végigszolgált katonai kötelezettségét, e kegyetlen következmények rá nem zudulhatnak. De aki még a tartalék kötelekben van, ugyancsak keserves helyzetbe jut, ha kidobják a tisztikarból. Fegyvergyakorlatra közlegénysorban kell bevonulnia, ott aztán megkeserülheti alaposan azt a politikai cselekedetét, amely miatt letépték kardjából a bojtot. Szobát suroltathatnak vele, rárvallhatnak, hogy vigye ki a szemetesládát, kirendelhetik edényt mosogatni a konyhába, szóval: megalázzhatják, megsanyargathatják, véres verejtéket vehetik. Hát ez nem olyan ártatlan dolog, mint amilyenek első színre látszik. A tisztai rang elvesztésében nincs politikai üldözés; de lehet igenis abban, ami *udána következik.*

Bemutatunk néhányat abból a temérdek ellentmondásból, amely e kérdés minden pontjain kifakad. Roppant bajos itt eligazodni. Érett megfontolást, a jogi momentumok ala-

pos mérlegelését, a szövényes ügy kereszttül-kasulftó szálainak gondos felfejtését s megvizsgálását követeli az eset.

Óvjuk a parlamentet a hevenyszázt elvi döntéstől. Utalunk Anglia példájára, ahol ilyen bonyodalmas esetek felmerülésekor a parlament gondosan tartózkodik általános jogszályok felállításától, hanem *mindig csak a konkrét esetről ad véleményt.*

Mi el tudunk képzelni egy mindenkire nézve megnyugtató megoldást. Hogy a katonai hatóság jöhizemüen járt el, mikor nem kérte a Nessi Pál mentelmi jogának felfüggesztését, azt maga a közjogi ellenzék is elismeri. Hiszen eddigelé sok képviselő ellen folyt becsületbíróági eljárás a nélkül, hogy a Ház alkalmat kapott volna a mentelmi kérdés megvizsgálására. Hogy precedens nincs, arról sem a Ház nem tehet, sem a katonaság. A Ház azért nem, mert hivatalos tudomására az előző esetek egyikét sem hozták. A katonaság pedig azért nem, mert az illető képviselő a becsületbíróaggal szemben soha sem akarták érvényesíteni mentelmi jogukat. Az adott esetben tehát jó lélekkel mondhatná ki a Ház, hogy mentelmi eset nincs, mert az eddigi gyakorlat szerint a becsületügyi eljárás alá vont képviselők mentelmi joga sohasem jött kérdésbe. De tekintettel arra, hogy a Nessi-éset hivatalosan a Ház elé került s hogy ennek kapcsán kérteltek támadtak, melyek az immunitás terjedelmére nézve jogbizonytalanságot keletkeztenek, a képviselőhöz igenis hozhatna olyan határozatot, amely utasítaná vagy a kormányt vagy talán az igazságügyi és mentelmi bizottságot *olyan törvényjavaslat előterjesztésére, mely törvényhozási úton állapítaná meg a mentelmi jog sarkitteleit és határait, különös figyelmet fordítva a fegyelmi és becsületbíróági eljárásokra is.*

Ebben a határozatban megvolna egyfelől az a jogfenntartás, mely a katonai hatóság jöhizemü eljárásával szemben is ajánlatos, de megvolna benne másfelől arra nézve is a biztosíték, hogy a kérdésnek törvényhozási rendezése utján vágná e fontos parlamenti jog megrongálódásának.

A Nessi-ügy.

Budapest, november 20.

Nessi Pál valahonnan a karzatról hallgatta, hogyan tárgyalja a t. Ház a róla nevezett ügyet. Nessi Pál híres helyeslő és közbeszóló, aki öblös

hangjával egymaga is két orkeszter: — nélkül tehát hiányos volt ma a szélbali viharozendál. De hát sokat pótol az erős akarat s minthogy egy kicsit a véletlen is segédkezett, ki szabad a szélsőbalról állítani a bizonyítványt, hogy Nessi nélkül is elég hatásos vihart csinált a Nessi-ügyben.

A karzat gyönyörű volt. Gyönyörű asszonyok, elsőrangú idegenek: közöttük *Bikinsky* bankormányzó, akit *Szell* Kálmán miniszterelnök vezetett fel a karzatra.

Máskor az introdukción esőndes s az előadó beszéde arra való, hogy senki se hallgassa. Ma a szélbál már az előadó beszéde alatt is többször próbálkozott egy kis viharfuvással, de ez nem igen látszott komolyan. Mintha a torkukat kőszőrülték volna, hogy aztán annál erőteljesebben kiabálhassanak. Ezekben az előcsatározásokban kiabálhassanak. Ezekben az előcsatározásokban Kubik Béla vezetése alatt az öreg Madarásztól a fiatal Lengyel Zoltánig körülbelül két tuat szélbali muzsikusk működött közre.

Komolyabba a viharzás akkor fordult, mikor a kisebbség különvéleményének előadója, *Olay* Lajos kezdte a hullámokat csapkodni. *Olay* Lajos nem ellensége az erős szavaknak s ismeretes, hogy a saját szavától is tüzet fog. Szélesőndes napon, amikor más ásit, *Olay* Lajos indulatban jön a saját közbeszólásától. Csak természetes, hogy ma a féktelenségig indulatos volt. De tüzbe borithassa a szélsőbali vihartelepet. Sikertült is a honvédelmi minisztert kivennie flegmájából és lassankint mindenki a minisztert figyelte, aki hol egy gesztussal, hol egy kurta és katonás tiltakozással szakította meg az *Olay* Lajos beszédét. De ez, ha tútelte is az ellenzékét, még mindig nem volt komoly viharzás.

Egyszer azonban *Olay* azt találta mondani: — Tudja-e, miniszter ur, mit jelent az, ha valakit tiszti rangjától megfosztanak? Az becsületvesztést jelent.

Báró *Fegyervári Géza* közbeszóló:

— *Becsülje meg magát, aki tiszti akar maradni!*

Az első pillanatban a szélsőbal nem ütökött meg a miniszter szavain. Talán nem is hallotta jól. De aztán *Barabás Béla* és *Bakonyi Samu* hátrafordult, felvilágosította a tábor, tüzelni kezdett s néhány másodperc múlva föl volt gyujtva a száraz erdő. Dejszen munka lesz azt elolítani!

Otven ember ugrált fel egyszerre helyéről és mind a padokat verdeste.

— *Éjjeli ülés lesz ebből megint, ha bocsánatot nem kér!*

— *Micsoda hangon mer a miniszter beszélni?*

művészek azt nem akarják, hogy műveik 20—30 év alatt tönkremenjenek. Így a 16. számú kép (a többi nem néztük meg oly nagyon) alaposan, nyers vászonra van festve. Következőképpen a festők olajtartalma azonnal beszívódik a vászonba, a festékretegben nem marad semmi, ennek folytán egyenlőtlenül szárad, megrepedezik (mint ahogy ez a kép már alaposan össze van barázdálva) s nem tapadván a vászonhoz, lassankint lepattogzik a legesekélyebb temperatura-változástól. Ferenczy legjobb képe a kettős arckép, ezenkívül rendkívül érdekes az ifjú Hegedűs Sándor arcképe, ez az Amerikát járó, tulajdonkint fiatal emberé, aki még mindig fülüg van a Sturm und Drang-periodusban, aki mást művel, mint amit tanult, de akinek rendkívül érdekes egyénisége zálog arra, hogy nem közönséges emberé forrja ki magát akármilyen téren is. Ez indikációk okvetlen szükséges volt a portrajtjához kommentálni, oly szükséges, mint az amerikai színű nyakkendője és jobb kezének különös tartása. Ferenczy éles szemmel látta meg ezeket az apró, de fölülte jellemző vonásokat, a balkezet azonban kissé elsatnyította. Grünwald legszebb képe a 20. szám, mely elsőrendű remek.

Mednyánszky László művészetek külön utakon jár a többi tájképfestőttől, mint ahogy a jelkivilága is más. Művészetének kevés köze van a rideg élethez. Csak annyi, amennyi támaszpontnak, gerincknek elég. Amit érzéke befogadnak, azt sokféleképpen átsűríti a jelkén, a párazat nála szivárványszínt kap, a kód heroius, északi texturás (s ezért 33. számú képét, az *Estis Reggeli* akár *Mesdag* is aláírhatta volna), az égnek esti kékeszürkéje pedig valami sajátságos mesebeli zománcos. *Téli Alkonya* (25. sz.) is mese, rég elmúlt időkbeli, mikor egészen más volt a tél, más, rhapszodikusabb az esti égből és a csillogó hó közti ellentét, s az egyik roskadozó kunyhóban vén banya őzi a szépséges kis leányt, kiért egy-szer csak eljön valami királyfi. *Mednyánszky, a*

nagy álmodozó, a borongó vizionárius mindig egyforma, mondják némelyek. De egész egyéniség, vedd akármi részben. *Peske Géza* romja önmagának, s az a műizlés, mely az ő képeiben igazi, őszinte gyönyörűséget talál, valahol a külvárosban tenyészik, igen tiszteletreméltó adófizető polgárok s tisztas ípart üző társadalmi pillérek közt. Ezeket is kell nevelni, még pedig megfontolt, jassu tempóban. Néhány év óta csak három-négylevele színt lát, a téglavöröset, sárgásfehéret, kékeszürkét, meg ezeken a keverékeket. Témái naivak, de őszinték, mertha egyszerűenkelven van tele, technikája azonban folyton hanyatlék, kedvetlen, sőt gyári. *Pór* Antalnak nagy átka, hogy legelősi arcképeivel oly nagy sikert aratott, mert az egyszerre elért magas nívónál nehezebb fölébb haladni. Még akkor is baj, ha meg tudja tartani, mert esalódást kelt a nagy várakozással eltelt közönségben. Két arcképe közül csak az ő személyes ismerősei tudnák kiválasztani a hasonlatost. Igaz, hogy a szolgai hasonlóság nem nagyon fontos Bismarékánál, hol nem annyira Bismarék-Schönhausen Ottót, mint inkább a *Kamellárt* keresi az ember az arcképben, de kezdő művésznél nem éppen baja a kitünő rajz, mert e nélkül karaktert kihozni nem lehet. Négy arcképet állított ki, melyek elütő technikájukkal és fölfogásukkal azt bizonyítják, hogy *Pór* még nem találta meg önmagát, hanem keres, kísérletezik, tapogatózik s a véletlenre bizza, hogy mi jön ki. *Ferkai* Jenő, ezt a teljesen új embert *Fényes* Adolf nemzét. Már tudniillik csak úgy, hogy mind tárgya megválasztásában és művészi hajlamaiban, mind pedig technikájában nagyon *Fényes*nek a sugszétója alatt áll. *Szegény* embereiben (9. sz.) igen sok a közvetlenség, az igaz megfigyelés, a karakternek nagy fölfogása, mely minden pepecselő részletet számú s pompás alakjai fájó komikumot keltenek az emberben. Sokat ígérő tehetség. *Boruth* Andor nem fogható a tavalyi *Boruth*hoz, de méltánytalanság is az összehason-

lítás, mert most jóformán csak studiumokat adott, a maga kedvelt szürkés tónusaiban. E tónusok ez alkalommal rendkívül illenek *Órg parasztjához* (6. sz.), ehhez az apathikus szürke vén emberhez, aki némi szürke filozófiával is rendelkezik. Mert hogy az országzserte ismeretes *Etsedyt* ábrázolja, ez a félretaposott poéta-lelket és föltalálót. *Kézdi-Kovács* László talán még soha nem volt ily jó, mint most. *Ut az erdőben* (31. sz.) képe fordulópontot jelez a kezelésben s a színekben is. Ezt a képet megcsinálta.

Kivir Henrik teljesen német művész, bár azt mondják, hogy magyar ember. Ettől eltekintve, nagyon erős legény. 32. számú arcképe és *Vidmestere* (61.) elsőrangú művészi kvalitásról tanuskodnak. *Vasary* az idén nagyobbára apróságokat, tájképeket küldött. Tájképei megkapó szépek. *Esti hangulata* (11.) kissé sötét, de kitünő. *Parasztlány* (321.) pedig ritka becsü bijou. *Szolgaleány* (26.) azonban száraz, szállás, levegőtlen, a témához túlnagysá s földben annyira nincs rajz, hogy a téhen csak lebeg fölötté. *Kernstok* Károly egyike legértelmesebb, legintelligensébb megválszeinknek. *Anyá és gyermeke* egyike a tárlat legkiválóbb alkotásainak. A rendkívül finom tónus háttérben nincs semmi, ami elvonná a figyelmet a tárgytól, melyet a művész nemcsak nagy művészzel, de szeretettel is festett meg, mert hiszen igen közel állnak hozzá, akiket ábrázol. Arcképek lennének, de mégsem egészen azok, mert *Kernstok* mély fölfogása tulnözvetette e tárgyat az arckép keretén s dokumentumát adta az örök embernek. *Este* című képe (29.) pedig egyike a tárlat azon igen ritka képeinek, melyek nemcsak a festésigé kinálkó voltárt vannak megfestve. Az ő hazabandukoló szegény családjá egész raját kelt a gondolatoknak, eszibe juttat az embernek kartelleket, trósztoket, társadalmi kérdéseket; az e képen megnyilatkozó művészet összeér az élettél szóval, egy darab élet.

— Elnök ur, tessék a minisztert rendre-utasítani!

— Ne beszéljünk, amíg rendre nem utasították!

— Nem tűrjük ezt ezt a kaszárnya-hangot!

— Menjen a kaszárnyába, vénasszony!

A szebbnél-szebb megemlékezések éktelezen zsvajban olvadtak össze. A miniszter szokása szerint mosolygva tűrte a rohamot és cukrot rágesált, mintha az egész dolog nem is érdekelné. Az elnöki székben Apponyi sokáig hiába rázta a csengőt, de aztán tapost is kapott, mikor erősen hangon szól le a völgybe, hogy elnöki kötelességeinek teljesítésére utasítást senkitől sem fogad el, a miniszter közbeszólását pedig úgy magyarázta, hogy az általánosságban volt mondva és személyében senkit sem sértett.

A szélsőbal zugott.

— De sértette Nessit!

— Ha név említése nélkül szabad sértetgetni, akkor köszönjük a leckét, élünk vele mi is. — Majd gorombáskodunk mi is egy némely miniszterrel!

A fenyegetőzés azonban már a vihar végét jelentette s két perccel később már csend volt. Kossuth Ferenc kezdett beszélni, de beszéde közben a figyelmet a vihar csöndesebb utójátéka vonta magára. Nessi Pál ugyanis lesietett a karratról s a folyosón megégettotta Kubik Bélát, hogy vegyen maga mellé még egy segédet és provokálja nevében a honvédelmi minisztert. S ámbátor nem úgy dolgoz mifelénk, hogy az ügyek mindig megfizadnak s minden ügyből lesz egy lovagias ügy is, ha nem több: — a provokálás híre mégis szenzációt keltett. Látták, hogy Kubik odamegy a miniszterhez; látták, hogy a miniszter elutasítólag int — és néhány perc múlva a folyosón már azt rebesgették, hogy a honvédelmi miniszter visszautasította Nessi kihívását. Nagy szenzáció. A folyosó ellenzéki kórusa körvondozve szól:

— No legalább itt van a bizonyíték, hogy milyen konzekvenciákkal jár a becsületügyi eljárásnak puszta megindítása is.

A szünet utánig (Kossuth után szünet volt) csak erről folyt a szó. A szünet alatt azonban már kétségbevittek a visszautasítás hírének komolyságát, mert mindenki láthatta, hogy Fejérvári tanácskozára vonul vissza Kubik Bélával és Krasznyay Ferencel, Nessi segédeivel. Mikor pedig tanácskozás végeztével a segédek kijöttek a folyosóra, csakhamar kitűnt, hogy a miniszter nem utasította vissza a kihívást, hanem ugyanazzal a megokolással, mint Apponyi, kijelentette, hogy Nessit személyében sérteni nem akarta. Ezzel a kijelentéssel a segédek beérték s az affaire szerencsésen elismult.

A Nessi-ügy azontúl csak az üléssteremben volt napirenden. A szélsőbal nagy nyugtalanokdással fogadta Flósz Sándor igazságügyminisztert, aki a plénum előtt alaposabban is kifejtette az ő ismeretes álláspontját, hogy a katonai megidézéssel nem esett sérelem Nessi Pál mentelmi jogán. A miniszter nagy apparátussal igazolta álláspontjának helyességét, de mentül erősebbek voltak argumentumai, annál indulatosabban tiltakozott és viharzott a szélsőbal. A többség azonban illő figyelemmel hallgatta a legilletékesebb fejtegetéseket.

A mai napon ezán már csak két felszólalás volt. Az egyikben Sebess Dénes képletesen arra szólott, hogy a mai enervál generáció utódai meg találják majd torolni a törvényhozáson ejtett sérelmet a dinasztian — amire báró Fejérvári méltatlankodva szóló közbe: „ezt nevezik lojalitásnak?” A másik felszólalás higgadtabb, formásabb és nobilissabb volt: szerencsés és rokonszenves bemutatkozása Szatmári Mórnak, az új margittai képviselőnek. A tárgyilagosságot össze tudja egyeztetni igazi hévvel, a kemény támadás hangját a formák nemességével. Egy talpraesett, erős kézszerűségű és előkelő szónok: — ilyennek mutatkozott be ma az ellenzék tapsai között Szatmári Mór.

Holnap a vita folytatódik...

A képviselőház ülése november 20-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Szóll Kál-

mán miniszterelnök, Plósz Sándor, báró Fejérvári Géza, Lukács László, Darányi Ignác, Cseh Ervin.

Elnök: Megnyitja az ülést, felolvassák és hitelesítik a tegnapi ülés jegyzőkönyvét.

(A Nessi-ügy.)

Elnök: Következik a mentelmi bizottság jelentésének tárgyalása Nessi Pál mentelmi jogának megsértése tárgyában.

Márothy László, a mentelmi bizottság előadója: Ismertet a bizottság jelentését, mely Nessi mentelmi jogának megsértését nem látja tenntörögni s végül kéri a jelentés elfogadását (Ho yesés a jobboldalon. Zajos ellenmondások a szélsőbalon.) s a kisebbségi vélemény elvetését. (Zajos telkiáltások: Halljuk a kisebbségi véleményt!)

Elnök: A házszabályok szerint a kisebbségi vélemény előadóját illeti a szó. A kisebbségi vélemény felolvasását a vita elején kellett volna kérni. (Zajos ellenmondások a szélsőbalon. Felkiáltások: Halljuk a kisebbségi véleményt!) A házszabályok értelmében most nem lehet...

Madarász József; Az alkotmányos gyakorlat más!

Elnök: ...felteszi a kérdést, hogy kívánja-e a Ház a felolvasást (Felkiáltások Igen!)

Major Ferenc jegyző felolvassa a kisebbségi véleményt, melyet a szélsőbalon zajos helyeslésekkel kísérek.

Olaj Lajos, a kisebbségi vélemény előadója: Nincs nemzeti dinasztizmus, nincs nemzeti kormányunk, nincs nemzeti hadseregünk, nincs hát egyetlen intézményünk mely nemzetünk alkotmányos jogait megvédje. A nemzetgyűlés kötelessége hát, hogy a képviselőház szuverén joga fölött örökösön. Vigyázzon tehát ebben a kérdésben a képviselőház. A katonaság náunk álam az álamban. A képviselőháznak kell gondoskodni, hogy a katonaság a képviselőt képviselői működésének szabadságában ne korlátozza. (Helyeslés a szélsőbalon.) Kérdi a honvédelmi minisztert hogyan lehetséges az, hogy a Kossuth-nóta miatt valakit dezardálnak. Szegeden nemrégiben mutatót egy Farkas nevű tartalékos tiszt, aki a Kossuth-nótát hozatta. Egy huszárfőhadnagy feleltette e miatt.

Kubik Béla: Hát spicikét nevelnek a katonaságnál?

Olaj Lajos: A becsületügyi választmány meg is fosztotta a rangjától Farkast.

Kubik Béla: A spiczi-főhadnagyot kellett volna degradálni.

Olaj Lajos: Kéri a minisztert, nyilatkozzék, mi igaz e dolgokban? Ha azaz nagyváradi szerkesztő is megosztották tartalékos tiszt rangjától, mert nem emelte meg kalapját a Góterhalte előtt. Ha ez lehetséges, akkor a képviselő nem lehet katoná, pedig muszáj neki s így képviselői működésének szabadságát korlátozva van. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) Nessi is csak tiltakozott a Góterhalte ellen. Helyesen tette.

Báró Fejérvári Géza: Nem helyesen tette.

Foszay Miklós: Fejérváriynak kellett volna a tüntetőket vezetnie. (Derűtség.)

Olaj Lajos: A korona lakájai a miniszterek.

(Nagy zaj)

Elnök: Rendreutasítja Olajt az inparlamentáris kifejezésér.

Olaj Lajos: Tudja, hogy a többség politikai szempontból meggyőződése ellenére szavaz. Véleményüket nem merik nyilvánítani.

Kublay Géza: Fel tognuk szólni!

Olaj Lajos: A legsúlyosabb büntetés az, amit a becsületügyi választmány kimond: becsületvesztés.

Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter: Becsülje meg magát, aki tiszt akar lenni! (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Rendre! Rendre! Elnök ismételtlen csenget. S önk szavai a nagy zajban nem hallhatók.)

Barabás Béla: Ez aztán a fellogás! (Nagy zaj a szélsőbalon. Felkiáltások: Ki vele!)

Báró Fejérvári Géza: Nekem is van meggyőződés, nemcsak önöknek. (Polytonos zaj.)

Kubik Béla: Vona vissza! (Zajos telkiáltások a szélsőbaloldalon: Vona vissza! Az enők csenget.)

Elnök: Engedelmet kérek, mindenekelőtt kijelentem, hogy enők kötelességemnek teljesítésében senkitől sem egyeztet, sem többekelőt együttesen utasítást nem fogadok el. (Zajos éljenzés és taps jobboldalon. Zaj a szélsőbalon.) Másodsor kijelentem, hogy enők kötelességem mindenkiel szemben ugyanazon mértékben alkalmazom. (Élnék helyeslés jobboldalon. Zaj a szélsőbalon.) Kijelentem azt is, hogy a miniszter urnak mostani közbeszólása, melyet hallottam senkire személyesen nem vonatkozik. (Igaz! Ugy van! jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Az csak egy általános tétel tartalmaz. (Ugy van! Halljuk! jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérvári Géza: Ugy van!

Rath Endre: Itt konkrét esetről van szó! (Folytonosan tartó nagy zaj. Élnék telkiáltások jobbról: Halljuk az elnököt!)

Kubik Béla: Nevet nem kell említeni, akkor tehát lehet akármit mondani! Jól van, mi is hasonló jegyverrel tognuk élni. (Folytonos zaj. Halljuk! Halljuk az elnököt!)

Elnök: Diskussziót el nem fogadok elnök hi-vatásomban tett kijelentésem felett. (Élnék helyeslés jobboldalon.) Kubik Béla képviselő urat kérem, ne méltóztassék az elnökkel diskussziót tolytatni. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Kérem a szónokot, tessék folytatni.

Olaj Lajos: Oda jutottunk, hogy a honvédelmi miniszter az ő színterével nyíltan kifejezést adott itt a katonai fellogásnak, igemis hogyha valamelyik képviselő meri az ő hazafias véleményét nyilvánítani...

Barabás Béla: Ellenzéki képviselő nem is lehet becsületes ember?

Ráth Endre: Konkrét esetről van szó!

Olaj Lajos: ... aki a Góterhalte ellen tüntetni mer, vagy meri a Kossuth-nótát hazutni, tehát nyíltan vágja itt a nemzetgyűlés szomébe, hogy igemis beszélhetek ti, amit akartok, a katonák jövőre is így fognak eljárni és aki a katonai fellogással szembe meri magát helyezni és ilyen hazafias tolyvetek meri elkövetni, azt igemis jövőre is meg fogja fosztani a katonai becsületbőrös tiszti rangjától.

Foszay Miklós: Mit mondott az a „vénasszony”?

Olaj Lajos: Katonai szempontból elveszti a becsületét az, akit felokoznak. Aki felokozva vonul be gyakorlatra, az ki van téve a katonai önkénynek és brutalitásnak. A mentelmi jog legdurvább megsértését látja ebben az esetben. (Élnék helyeslés a szélsőbalon.) Vége a képviselő szabadságának, ha ki nem mondják a mente mi jog megsértését. A többség ne a pártnak, hanem a hazának tegyen szolgálatot. Aján a kisebbségi vélemény elfogadását. (Élnék helyeslés a szélsőbalon.)

Kossuth Ferenc: A miniszter azt mondta: Becsülje meg magát az, aki tiszt akar lenni. Ezt a nyilatkozatot nem lett volna szabad tennie, mivel az ügy még ítélet alatt áll. (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon.) Kéri a többséget, ne csináljon partikérdést ebből a dologból. A mentelmi jog igen fontos intézmény. A külföldön mindenütt úgy fogják föl, hogy még tegyemi eljárást sem szabad indítani a képviselő ellen előleges kikérés nélkül. E tekintetben pé dát vehetünk a bécsi Reichsráintól, amely meg tudta védeni tagját. Lupu képviselő, mikor tegyemi eljárást indított ellene lelsőbb hatóságra. A becsületügyi választmány ítéletét végrehajták, még a legelsőbb hadur is tiszteletben tartja. Ha a hadsereg nem tartja méltónak Nessit a tiszti rangra, akkor mint közlegénynek kell szolgálnia s ha valamelyik káplárt póton vágja s a honvédelmi miniszter a káplárt ezért tele össegre vonja, ez van mi csöklyé elégtétel egy országgyűlési képviselőnek. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nemcsak fizikailag nem szabad korlátozni a képviselő működésében, hanem morálisan sem.

(Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Igaz, hogy jobb a helyzet most, mint negyedeizás évén at, de ki biztosít bennünket arról, hogy a jövőben is így lesz. A rendi országgyűlések mindig védelmezték tagjaikat, sőt ha magánosok panaszszal fordultak az országgyűléshez, ezeket is megvédelmezték. A magyar országgyűlés védte meg a nemzetet 1848—49-ben. A magyar országgyűlés 1861-ben megakadályozta, hogy Magyarország örökös tartomány legyen. Az országgyűlés maga hirdöta meg, hogy megbüntethető egy tagja, mert különben a képviselő ki lesnekö téve az önkénynek. Nessi mentelmi jogát megsértették. Eljárást indítottak Nessi ellen azért, mert oly elvrt küzdött, melyben mindnyájan egyetértünk. (Taps.) A magyar királyt magyar földön magyar himnuszszal kell fogadni. (Élnék helyeslés a szélsőbalon.) Nessi nem mint magánsejely jelent meg, hanem mint képviselő. Nessi Pál és a kozosvári fiatalás emberi jogával élt, mikor a Himnuszt énekelte. Nem mint magánembert ismerték Nessit Kozosvártól, hanem mint képviselőt. Nessi nagyon helyesen jött el, mikor azt táncsoltta, hogy a magyar Himnusz énekejk el a Kossuth-nóta helyett a király képviselője előtt. Ha a katonai szabályzatokban benne van, hogy a magyar Himnusz nem szabad énekelni akkor meg kell reformálni a szabályzatot. Határozati javaslatot nyújt be, hogy ha a kisebbségi véleményt nem fogadják el, fogadják el az ő határozati javaslatát. A határozati javaslat így szól:

„Arra az esetre, ha a mentelmi bizottság külön véleményét nem fogadná el a Ház, mondja ki, hogy a törvényhozás mentelmi jogát a parlamentáris jogok egyik legbecesebbikének tekintven, tagjait mindenemü hatalmi befolyások vagy esetleges megfélemlítési kíséretek ellen oltalmazni akarja (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon.) Meg élem ítéti kísérletnek tekinti azt is, ha nemcsak közhatalóságok, de a közhatalóságok jellegével felruházott testületek is büntetésellen parlató legyemi eljárást indítanak meg egy országgyűlési képviselő ellen. (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon.) a nélkül hogy a hazának a katonai nyújtassék azt megbírálta, hogy helyes-e az, hogy az illető képviselő a fenyegető büntetésnek ki legyen téve. (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon.) Minthogy egy katonai intézmény, amelynek működése a katonai büntető-kodexben el van ismervé, és amelynek határozatai a véderő szervezetében, bár törvénytelenül, de mégis érvényesítettek, a képviselőház előleges beleegyezése nélkül Nessi Pál országgyűlési képviselőt esetlegesen súlyos büntetés szándékával maga elő idézte: a képviselőház ezt a megidézést Nessi Pál országgyűlési képviselő névze érvénytelennek nyilvánítja. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) és őt a mentelmi jog védelme alá helyezi. (Hosszantartó élnék helyeslés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon. A szónokot szamosan üdvözlök.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter: A mentelmi jog a ház joga, de a mentelmi jog egyszerűsmdn a hatóságokat és az egyeseket is korlátozza az árnsukban és jogaikban. Igen helyesen mondotta a kisebbségi vélemény mellett te szóaltó f. képviselő ur, hogy a mentelmi kérdés jogi kérdés. (Élnék telkiáltások a szélsőbaloldalon: És politikai! Halljuk! Halljuk! jobboldalon.) Nem akar a mente mi jog összes kérdéseire kiterjeszkedni, hanem csak azokra, amelyek a lenntörő esetben érvekké birnak. Maga a kisebbségi különvélemény is, akkor, amidőn három kérdést tesz fel, olyan kérdéseket állít fel, amelyek nem az abszolút mentelmi jognak hanem a főtételes mentelmi jognak kérdései. Az u. n. abszolút mentelmi jog más. (Mozgas és zaj a szélsőbalon.) Az abszolút mentelmi jog egy igen fontos jog, amely sokkal messzebbre terjed, mint az u. n. relatív mentelmi jog, mert azért, amit a Hazban, vagy azon kívül mint képviselő mond valaki a Házon kívül semmi szint alatt senki által felelősségre nem vonható. (Általános élnék helyeslés.) sem a Ház engedélyével, sem anélkül. (Ugy van!

jobbfelel.) Különben, hogy azért, hogy egy képviselő az 6 képviselői hivatalához közel levő körben jár el, azért még nem illeti meg őt az abszolút mentelmi jog. Legyünk óvatosak! Ha egy képviselő pl. aki, mondjuk, nemzetellenes politikát követ, ha egy képviselő pl. egy népgyűlésen, választói gyűlésen igazat a magyar állam ellen, azt hiszem, arra az abszolút mentelmi jog senki sem alkalmazza. (Nagy zaj és allentmondás a szélsőbaloldalon.)

Kosuth Ferenc: Osszefoglalja a büntetést a mentelmi joggal.

Flósz Sándor igazságügyminiszter: Itt csak az u. n. relatív mentelmi jogról lehet szó. Meg kell pedig ezt a kérdést itélünk a mi hazai jogunk szerint. Reánk nézve nem lehetnek irányadók a külföldi jogok. (Fekialtások a szélsőbaloldalon: Nem is kell!) Tudvalevőleg a külföldi jogok igen különféleképpen határoznak ebben a kérdésben. Némelyek szigorubbak, némelyek pedig enyhébbek. Néhol jóformán nem is existál relatív mentelmi jog.

A mi mentelmi jogunknak forrásai a törvény és a gyakorlat. Az 1867. XII. t.-c. 47. §-a a képviselőknek mentelmi jogára nézve is prejudiciális. Ez a törvény megállapítja mindenekelőtt az abszolút mentelmi jogot, szűkebb körben, mint ahogy az a képviselőháza meg van állapítva. Természetesen, hiszen csak a közöségi bizottságok tárgyalásait kellett védelmezni. Megállapítja továbbá a 67-iki törvény a relatív mentelmi jogot is. Már ebben az irányban, ami a terjedelmet illeti, a megállapítás prejudiciálós a képviselő mentelmi jogára nézve is, mert lehetetlen, hogy a közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság tagjainak kevesebb mentelmi jogot legyen, mint van a képviselőknek. Már most azt lehet mondani, hogy a delegátus mentelmi joga felett az országgyűlés határoz, szabadságban áll tehát a tágabb mentelmi jogot alkalmazni. Igen, csak hogy abban az esetben, ha az országgyűlés nincsen együtt, az illető bizottság határoz a mentelmi jog felett. Az illető bizottság pedig kétségtelenül a törvényhez kell, hogy tartsa magát. A bizottságra nézve ez a törvény, azt hiszem, irányadó. És így, ha nem akarunk arra az álláspontra helyezkedni, hogy a két mentelmi jog egymást fednie kell, akkor előfordulhatna az, hogy a delegáció tagjai kevesebb mentelmi jogban részesülnek, mint az országgyűlés tagjai. A valóságban azonban a két mentelmi jog tárgyi terjedelmében egymást teljesen fedi. Az 1867. XII. t.-c. 47. §-át, (Halljuk! Halljuk! a jobb-és baloldalon.) a feltételek mentelmi joga vonatkozó szabályt felolvassa. Ez a szabály meg akarja védeni a képviselőt, illetőleg a küldöttségi tagot személyes szabadságában, biztosítani akarja azt, hogy az illető a törvényhozási, illetőleg küldöttségi tevékenységétől el ne vonathassék.

Foizner Jenő: Közkereset alá ne vonathassék. Az más! (Halljuk! Halljuk!)

Flósz Sándor igazságügyminiszter: A képviselőhöz mentelmi jogát tudvalevőleg a gyakorlat állapítja meg, amelyre nézve íleg az a bizottsági jelentés jön tekintetbe, amelyet a Ház 1867-ben Böszörményi esete alkalmából hozott és amelyből a mentelmi bizottság jelentése is kiindul.

Olay Lajos: Minden eset külön itélendő meg. Ilyen eset még nem volt.

Flósz Sándor igazságügyminiszter: Az illető jelentés szerint azért, amit az országgyűlési tag, nem mint olyan és nem törvényhozói hivatalának gyakorlatában mond vagy tesz, azért csak a Ház engedelmeivel állíthatóak bírót alá, csak a Ház engedelmeivel vonathatik közkereset alá s a tettenérés esetét kivéve csak a Ház előleges engedelmeivel zárathatik el. "Hogy milyen értelemben vette ezt a kijelentést a bizottság és a Ház, mutatja mindjárt ennek a passzusnak a folytatása. A mentelmi bizottság ugyanis, megemlítve, hogy az abszolút mentelmi jog biztosítja a szólásszabadságot, hozzátéve, hogy emez pedig, tudniillik a relatív éga a mentelmi jognak, biztosítja a törvényhozó testület épségét arra nézve, hogy tagjai az ügymenet és törvényhozói tevékenység sérelmére el ne vonassanak törvényhozói tiszták gyakorlatától és ne gátoltassanak a törvényhozásban való részvételben se a hatalom, se bizonyos célokra ne használt, vagy sugalmazott egyesek által.

E szerint tehát az ugynevezett föltételek mentelmi jognak célja az, hogy az országgyűlési tagjai személyes szabadságát megvédje, meggratálja azt, hogy a képviselő törvényhozói működésétől elvonathassék. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Hát az üldözés?

Foizner Jenő: Nemcsak letartóztatás vonatkozik, de a közkereset alá vonására is.

Flósz Sándor igazságügyminiszter: A Ház két kiterjesztést tett a mentelmi jog eredeti körén, amely éppen a szabályt bizonyítja, és nem egyéb, mint az alapgondolat konzervens kifejtése. Az egyik kiterjesztés történt a kihágásokra nézve. A második kiterjesztés a tanúzás kötelességre vonatkozik, amely tanúzás kötelessége nézve 1888-ban a Ház azt a határozatot hozta, hogy az országgyűlési képviselői tanúságtételhez való megidézéssel az országgyűlés engedélye nem szükséges, midőn azonban törvényeszerűleg annak előadásánál szükséges forog fenn, hogy az országgyűlési tanúskodásának és kötelességének tartama alatt akár polgári, akár büntetőben tanúként megidézett országgyűlési képviselő ellen személyes szabadságát korlátozó kényszereszközök alkalmazásának, ezek fogantatásának a képviselőhöz feltegyezése, illetőleg a képviselő mentelmi jogának megsértése kérendő. Tehát ismét ugyanez az alapgondolat, mely nem egyéb, mint a régi salvas kondiktusnak kifejtése. Erre nézve Beóthy Ákos 1888-ban január 11-iki beszédében tett, mindenesetre teljesen elogulatlan nyilatkozatát idézem.

Soha legyelmű eset, vagy rendbírósági eset, vagy becsületbírósi eset nem tekintett mentelmi esetnek.

Olay Lajos: Mert nem volt bejelentve!

Flósz Sándor igazságügyminiszter: A Kuria kimondotta 1896-ban, hogy a fejeletti esetre nem terjed ki a mentelmi jog. (Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem irányadó!) Tudja azt is, hogy a Ház ilyenkor a bíróság előtt áll és az diktál a bíróságnak, nem a bíróság a Háznak. Volt azonban elég fejeletti eset ügyvédek ellen.

Visontai Soma: Ez is mentelmi eset. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Flósz Sándor igazságügyminiszter: Ez a szűres jogi feltevése a kérdésnek. Ezekből kitűnik, hogy milyen keretben mozog a mi mentelmi jogunk. Azt mondják, hogy itt büntetés van, becsületbűntetés. Becsületbűntetés nincs, nem mondatik ki egyéb, mint a tisztnek állásától való megfosztása. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ez bizonyos esetekben becsületcsorbításnak tekintetik, de ez már nem a bírói ítéleleiben foglaltatik, hanem a társadalom feltevéseiben. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon), amely nem a tisztirang elvesztését fogja irányadónak tekinteni, hanem azt, hogy miért vesztette el. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Azt lehet talán mondani, hogy hiszen tovább lehet fejleszteni a mentelmi jogot abban az irányban, hogy mondassék ki, hogy minden zaklatás és politikai üldözés a képviselővel szemben tilos és a mentelmi jog sértesét képezi. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez a helyes!) Eddig ez nem volt kimondva. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Legyen!) Eddig a politikai üldözés és zaklatás a mentelmi joggal csak abban az összefüggésben állott, hogy a mentelmi jog alá tartozó esetekben volt politikai üldözés és zaklatás, akkor a Ház az illető képviselőt nem adta ki. Az a tétel azonban, hogy minden politikai üldözés vagy zaklatás mentelmi sérelmet képez, az nem volt eldöntve soha. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Azt kell kimondani!) Azonban erre álláspontra nem is helyezkedhetünk.

Visontai Soma: De a hadsereg már helyezkedett!

Flósz Sándor igazságügyminiszter: Nem állítható fel az a tétel, hogy az országgyűlés tagja ellen nem lehet semmiféle cselekményt, amely őt zaklatja, vagy politikailag üldözi, a Ház előzetes engedélye nélkül véghezvinni. Hová jutnánk azzal a tétellel, amely a legtöbb elvű állítja fel a politikai üldözést és zaklatást. (Zaj.) Oda jutnánk, hogy ha egy bírót ellen, aki a főrendiház tagja, fejeletti eljárását akart indítani azért, hogy kártérítési igényét érvényesítse. (Nagy zaj.)

Olay Lajos: Nem politikai zaklatás (Zaj.)

Előzők: A diskusszió érdeke kívánja, hogy minden érv kifejtethető legyen. (Helyeslés jobboldalon.)

Flósz Sándor igazságügyminiszter: ... nem indítható meg másérett magánjogi kártérítési keresetet, mint ha előbb legyelmű eljárást indít. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Helyes-e az, hogy az én magánjogi igényem érvényesítése attól függjön, hogy a főrendiház ki akarja-e adni az illető bírót, vagy nem. Egy másik eset. Egy ügyvéd ellen legyelmű panaszt tesznek az az illető országgyűlési képviselő. Korlátolva legyen abban, hogy a legyelmű eljárást megindíthassa? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Ki kell kérni!) Ezeket csak azért hozta fel, hogy kimutassa, hogy ha egyszer erre az ingatag talajra lépünk, nincs meg a határa a mentelmi jognak. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Jöjjön a zaklatás kritériumának álláspontra helyezkedésnek, nem lehetne tudni, hogy mi szolgájon irányadón. Nem mondja, ha törvényhozásilag akarjuk megállapítani a mentelmi jogot, hogy akkor ne állíthatunk fel a lehető zaklatásra való tekintettel más eseteket is. De így egyszerűen egy zaklatási teóriát felállítani és belevinni a mai jogba, ezt nem lehet tenni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nagyon gyenge volt! Élénk éljenzés a jobboldalon.)

Előzők: Az illető öt percre feltűgesszi.

Székely István:

Székely István: Mint a kisebbségi vélemény egyik aláírója akarja álláspontra tárgyalogosan indokolni. Ez a kérdés nem pártkérdés. Az igazságügyminiszter most úgy jár, mint 1899-ben a Rakovszky-féle mentelmi esettel. A Böszörményi-eset alkalmazásával szabályozta a mentelmi jog lényegét a képviselőhöz; a képviselői függetlenségét, szólásszabadságát akarták biztosítani. Nessi Pál nem tett egyebet, mint a Himnusz éneke. A katonai hatóság kötelessége lett volna Nessit előbb kikérni a Házról. Vitta tárgy képezett az, hogy vajjon legyelmű eljárás-e csak a katonai becsületügyi választmány eljárása. Nagyon hasonló ennek az eljárás az esküdtői eljáráshoz. Az teljesen mellékes, hogy legyelmű, vagy büntetőeljárás-e. Hanem az a kérdés, hogy zaklatás forog-e fenn, veszélyeztetve van-e a képviselő szabadsága. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Azért mert ez az első eset ezen a téren, rotemgünk kell a katonaságtól, hogy veszedelmes precedens akarnak alkotni. Ráolvassa az igazságügyminiszterre a Rakovszky-féle esetről elmondott beszédét s kérdi tőle, miért retten most vissza attól, hogy ezt az esetet konkrétan elbírájék. Arról beszélni, hogy önként lesz ma mindenki katoná, abszurdum s ezért önként veti magát alá a katonai eljárásnak. Valja az a tétel, hogy mindig az adott eset, a konkrét eset vizsgálódunk meg. Felemlíti az osztrák Lupa-esetet, melyet Kosuth is jelemlített. Ausztriában kodifikálva van a mentelmi jog s mégsem vonatkoznak precedens alkotni. Néitunk nincs kodifikálva a mentelmi jog s mégis irántunk egy precedens alkotástól. (Eljenzés a szélsőbalon.)

Nemzeti ellenállóképességünk az utolsó 35 év alatt mindjobban gyengül. A centralizáció hódít, a központosítást erőszakkal szorítja. Vajjon nem kötelességgé-e ilyen esetben a nemzeti szuverenitást megőrizni. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.) Felhozza a Vay tábornok esetét Ferenc király korából, mikor a főrendiház ellenállására kénytelenek voltak a degradált Vay tábornok rangjába visszahelyezni. XIV. Lajos királycsatorral vette szét a parlamentet...

Bőró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: L'etat c'est moiax. (Felkiáltások a szélsőbalon: Ez tesszik neki!)

Székely István: ... s a megvártott nemzeti szuverenitás megbeszélta magát XIV. Lajos utódnál Nem fogadja el a bizottság javaslát. (Hosszas éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Flósz Sándor igazságügyminiszter: T. képviselőhöz! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Személyes kérdésben kérek szót. (Nagy éljenzés és zaj a szélsőbaloldalon. Élénk csevegés. Halljuk! Halljuk! jobbfelel.) Az előttem szólott t. képviselő ur... (Folytonosan tartó nagy zaj a szélsőbaloldalon.) T. Ház! az előttem szólott t. képviselő ur egy 1899-ben tett nyilatkozatomból azt akarja rágm olvasni, hogy én akkoriban magam mondtam, hogy a mentelmi jog felett a Ház precedensek nélkül, konkrét eset szerint határoz. Hát kérem, t. Ház, azt akkoriban mondtam igenis, a zaklatásra nézve és erre nézve ma is mondom. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Hogy zaklatás forog-e fenn, vagy nem, ez nem precedens szerint határozható el.

1876-ban Szilágyi Dezso is azt mondta erre nézve (Olvasza): „A mentelmi jog bűntényekben, egy törvényekben, mint szokás szerint, mátra mint arra, hogy oiy esetekben, midőn valamely képviselő bűntetlen nem kapától, ellene bűntudni vizsgálatot a Ház beelgyezése nélkül indítani nem szabad, de hogy ezen körön belül, midőn a bíróságtól megkeresés jön a Házhoz minden Ház fenntartotta magának a jogot, az egyes esetek individuális méltatására.” Ezen körön belül, vagyis ha az eset különböző a mentelmi jog körébe tartozik, tehát ez megcsik azzal, amit én mondtam. (Helyeslés jobboldalon. Ellenmondások a szélsőbaloldalon.)

Foizner Jenő: Szilágyi megfordult ma a sírjában! (Derűtség jobboldalon.)

Szatmári Mór: (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Zaj. Élénk csevegés.) Az igen t. igazságügyminiszter ur azt mondja, hogy a mentelmi jogot ő abban látja, hogy a törvényhozók el ne vonassanak a törvényhozói jog gyakorlásától. De hiszen ez nem csak szabadságvesztés utján történhetik, hiszen nyilvánvaló dolog, hogy vannak erkölcsi kényszersek, amelyek gyakorta a térfura sokkal erősebb befolyással vannak, mint egy rövid szabadságvesztés, mely nem jár sem becsületvesztéssel, sem semmiféle erkölcsi hátránnyal. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A kérdés megítélésénél engem kettős szempont vezet. Az egyik az, hogy a mentelmi jog kérdése eminenter alkotmányjogi kérdés. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A másik ami engem vezet, ennek a kérdésnek a megítélésénél az, hogy milyen viszony van a törvényhozás, a nemzet és a hauerég közt. E kérdés megvitatásánál ne vezessenek be semmiféle pártkérdéseket. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Jó lesz ide figyelni!

Foizner Jenő: Hogy udvarolnak annak a Fejérvárynak! (Derűtség.)

Szatmári Mór: Elvörösre is az csak egy véletlen dolog, hogy az a képviselő skinek dögöröl itt most szó van a függetlenségi pártköz tartozik. Annyi bizonyos, hogy abban a katonai hatóságban, amely magához idézte és perbe akarja jogni Nessi Pált, olyan tényezőket szerepelnek, akiket bizonyára nem oiy dolgok sugalmaznak, amikérek a hazafias léleknek becsúlni lehet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: A honvédség is feketesárga már egészen!

Szatmári Mór: Világos, hogy a mentelmi jog a törvényhozó-testület függetlenségének egyik erős garanciája. Aki ez ellen vét, az a törvényhozó-testületnek a szuverenitása, függetlensége, szabad akaratnyilvánítása ellen vét.

Bőró Fejérváry Géza: Nem mindig!

Szatmári Mór: A t. honvédelmi miniszter ur tagadolg im. En nem vagyok képes felogni, hogy alkotmányjogi szempontból micsoda kifogása van a honvédelmi miniszter urnak az ellen, hogy a nemzet törvényhozó-testülete a nemzeti akaratnak kifejezője.

Bőró Fejérváry Géza: A testület igen; az egyesek nem. (Zaj és ellenmondások a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Egyértelműen veie?

Szatmári Mór: Bocsánatot kérek, a törvényhozó, mint annak a testületnek tagja, bir mindazokkal a jogokkal...

Bőró Fejérváry Géza: Ezt nem fogadom el! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Szatmári Mór: ... amelyekkel a képviselőhöz bir. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Bocsánatot kérek, azt hiszem, akkor nem volna az egész immunitásnak semmiféle joga és értelme.

Barabás Béla: A magyar szent korona tagja!

Kabik Béla: Fogalma sincs róla! (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Szatmári Mór: A törvényhozó-testületben a népakarat jut kifejezésre és emnélfogva, épp a demokratikus elvkézi fogva, vigyázni és gondoskodni kell arról, hogy ez a népakarat független legyen, hogy ennek a népakaratnak utjába ne álljon semmiféle olyan hatalom, amely erejével vissza tud éni s vissza is akar éni. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Éppen ez okból a mentelmi jogot nem szűkíteni, hanem inkább tágítani kell. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ezt kívánja meg a demokratikus álláspon. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Roppant könnyelműség lenne t. képviselőháztól, ha önmaga fokozná le a katonaság előtt a maga szuverenitását, a maga tekintélyét a maga akaratát. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Roppant hiba lenne a t. képviselőháztól, ha akár dicsánatként szempontokat, akár katonai feltevéseket vegyitene bele ebbe a vitába, vagy a döntésnek argumentumai közé, mert a t. képviselőháznak csak az a kötelessége, hogy

BELFOLD

A költségvetés a bizottságban. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 5 órakor Falk Miksa elnöke alatt ülést tartott, amelyen a kormány részéről Láng Lajos kereskedelmi miniszter, gróf Wickenburg államtitkár, Pap Elek pénzügyminiszteri osztálytanácsos jelent meg. A bizottság a kereskedelmi tárcának 1903. évi előirányzatát tárgyalta, melyet Cserghely Gyula ismertetett, igen részletesen kiterjeszkedve a szonatariferatemetzésre, amely körülbelül 3 1/2 millió jövedelememelkedést fog eredményezni a minisztérium tervei szerint.

Komjáthy Béla mindenekelőtt az új miniszteri programról kéri, erre a jelenlegi válságban kettős szükség lenne. A kereskedelem előmozdítása és az iparvédelem tekintetében mik a miniszter tervei? A vasuti bürokratizmust meg kell szüntetni, a vicinális és biztosítási javaslat betervezését kívánja, továbbá a részvénytársulati jogreformot; míg ezekre nézve a miniszter programot nem ad, a tárgyalásba a maga részéről nem mehet bele.

Neményi Ambrus úry látja, hogy a most Európa-szerbe bekövetkező vámpolitikai helyzetben a magyar gazdasági termelés összes ágaira nézve az eddigig is még nagyobb jelentőséggel fog birni az államvasutnak tarifáris rendszere. Ebből a szempontból kérdést intéz a kereskedelemügyi miniszterhez az államvasutakon hir szerint tervezett árúdíjazásai reform tárgyában. A zónadíjazásba, melyhez egy hatalmas és egészséges gondolat lüődik, annyira beélt magát a forgalom szokásaiba, hogy módosítása előtt érdemes lett volna nemcsak a büroknak telfogását, hanem a közvéleménynek itéletét is meghallgatni. A tarifa-ügygyel kapcsolatosan kérdi végül, vajjon biztosította-e a miniszter az osztrák részről újabb felmondott kötelel díjazások helyébe lépő új rend alatt a magyar kivitel érdekeit, nevezetesen biztosítva van-e, hogy úgy az Ausztriába, mint a vámkülföldre irányuló forgalomban a díjazásai helyzet sem Budapestnek, sem a magyar vidéknek, sem a mezőgazdaságnak, sem az iparnak hátrányára módosulni nem fog? Kérdi végül, vajjon az osztrák vasuti miniszterium intézkedései az Ausztriába és a vámkülföldre irányuló magyar szállítmányokkal szemben megfelelőek-e az 1899. XXX. törvényekkel a repositás oltalma alá helyezett vasuti egyezménynek?

Miklós Ödön a miniszteriumnak új beosztását dicsegrti, a köznak újépítései ellenben elhanyagoltatott. A törvény reformra szorul; az utépítési személyzet helyzetének javítását kéri, a vasnt-kérdés tekintetében egyetért Neményivel és felelmit az államvasuti hivatalnokok helyettesítését kéri, és vizuítamú kihasználását óhajtja. Hegedüs Loránt a külföldi szaktudósok állásának rendezését kívánja, mert a mai állapot mellett e közegek egy része a külföldi szolgálattal és a kivándorlókkal szemben bizonytalan helyzetben vannak, másrészt pedig túlságos kiadásra vezet az, hogy ugyanabban a városban mindkét szak-miniszter külön szaktudósítottakat tart. Szederkényi Nándor osztrákok az előtte szólókhöz és a rossz köz-utakat emélti tel.

Láng Lajos kereskedelmi miniszter a következő nyilatkozatot teszi: A gazdasági ágak összhangzását kell művelnünk, melyben a kereskedelem és ipar egyenrangú tényezők; külkereskedelmünk tekintetében viszonyainkat nyugat és kelet felé kell fejleszteni. Ausztriával szemben a kormány nem mondhat le arról a jogáról, hogy iparunkat védje. A vámtarifa részleteiről nem nyilatkozhatik, de mezőgazdasági érdekeink úgy lesznek védve, mint az iparuk. Többet nem mondhat. Ismerteti az államvasutak oszökendó statisztikáját, mely mellett szvekvő állami szükségleteink ot a személyi szonatarifa jellemzőire vitélt. Az árutarifát egyelőre nem tartja emelendőnek, ellenben a vasuti közigazgatás reformjával foglalkozik és takarékos politikát követ. A vicinális vasutakra Hegedüs miniszteről vett át javaslatot, melyyei foglalkozni fog. A statisztikai illetéket új akarya egy csekélyvel emélni. A munkásbaletet biztosítási javaslat tervezete elkészült. A kötelelki tarifák kérdésében jelenleg tárgyal és a reciprocitásnak egyezni fog érvényt szerezni.

A bizottság a tárca költségvetésének tárgyalását szombaton délután 5 órakor folytatja.

Egyházköztölti közgyűlés. Debreczenből táviratozók: A füzantati ev. ref. egyházköztölti folytatolagos közgyűlésén elhatározták, hogy a debreczeni főgimnázium egy földrajz-történelmi, továbbá egy fizika-számítási tanszékere pályázatot hirdetnek. A debreczeni tanítóképzéde első osztályában a tulzulsótltság miatt parallel-osztályt állítanak fel és a főiskolai bentlakótanulók közül hatvanötöt kitelepletenek magánházakhoz. Erre a célra a közgyűlés 1800 koronát szavazott meg. Déliben gróf Degenfeld József főgondnok a Bika-szállóban a közgyűlés tagjainak lényes ebédet adott. A közgyűlést holnap folytatják.

A képviselőház közigazgatási bizottsága ma délután 5 órakor Pattayváry Elek elnöke alatt folytatta a kivándorlásról szóló törvényjavaslat megvitátását. A kormány részéről Szell Kálmán minisztere-nök, Gülnér Gyula és Szell Ignác államtitkárak voltak jelen.

A tárgyalást a kivándorlási javaslat második fejezeténél folytatták, mely a felállítandó úgynökségekrol intézkedik.

Szalay László felszólalására Szell Kálmán miniszterelnök kijelentette, hogy maga is azon van, hogy lehetőleg belöldieknek jusson a vállalkozás. Azonban nekünk nincsenek nagyobb mérvű hajózási vállalataink, egy-kettő kivételével ezért nem lehet egészen kizárni a külföldieket. Előnyt a hazai vállalatok felett a külföldieknek semmiesetre sem fog adni. Hosszabb vita volt a többi szakaszoknál is, mire a bizottság a törvényjavaslatot letárgyalta. Végül elfogadta az utlevélügyről és a három új csendőrcsapat létesítéséről szóló javaslatokat.

Amerikai magyarok mentése. Többbizben ismertettük már azt a mentőakciót, amelyet a kormány az amerikai magyarok megtartása érdekében megindított. Amint tudva van, a mult esztendőben kiküldötte Hodobay Andor görög-katolikus kanonokot, hogy az ott éló ruthén és tót népek legyen lelki gondozója és tanácsadója; most pedig egymásután szervezi kint Amerikában a magyar papi állásokat melyekre innen hazánkól küld ki jóváral, derék, hazafias papokat. Mint a Felsőmagyarországi Zúdosító írja, most újra két gör. kath. papot küld ki a kormány Amerikába. Az egyik Gojács Illés horváthi (Abau-Tornamogye) pap már el is ment, míg a másik, Ladomérszky Tivadár barakonyi lelkész e hó végén száll hajóra, hogy a legszebb missziót teljesítse ott véreink között Amerikában. Ladomérszky már itt az országban is nagy szolgálatot tett a magyarságnak. A tót Barakonyt és a vele szomszédos községeket mind megmagyarosította. Az ő szorgalmának, igaz, hazafias törekvésének sokat köszönhet az a vidék, ahol működött s nagy szolgálatot tett a magyarságnak, de amerikai véreinknek is gróf Hadik János, a szini kerület képviselője, aki választókerületének a derék papját a kormány figyelmébe ajánlotta. Vasárnap szép bucsuünnepet rendezett Szent-Andráson a környék intelligenciája a távozó pap tiszteletére, akit lelkes oviációban részesítettek az egybegyűltek. A községek külön is elbucsuztak papjukról. A mentőakcióval foglalkozik úgy hozánk érkezett felszólalás is, amelynek az a veleje, hogy a kivándorlottak támogatásánál sokkal helyesebb volna az itthonlevőket segíteni és megóvni a magyarság számára.

Addig, amíg szegények vagyunk — mondja egyebek közt a levélíró — s nem erősek ahhoz, hogy itthon nemzeti ideálmunkat megvalósítsunk, pazarlás minden erősz. amelyet nem itthon gyümölcsöztetünk, hanem kidobunk.

A magyar püspökök hagyományos bőkezűsége s az egyház barcosainak csodás lelkesedése hadd törjön itthon össze a nemzet javára s kisebb öneládozással nagyobb munkát végtünk.

Missziót teljesít, aki a maga helyén teljesíti. A lelkes püspöki kar ne Amerikába, hanem idehaza a nyelvatárookra küldje szorzes papját s a magyar-vidéki apácákat, hogy ott oiy papárokat neveljenek, akik majd édes-zenéjű nyelvüket megtanulták s igazi testvéreinké váltak.

A levélíró intenciója mindenesetre hazafias s abban igaz is van, hogy az itthonlevőknek a kivándorlástól való visszatartása és a magyarság számára való megtartása elsörendü feladat; ánde kivándorlót véreink gondozása sem utolsörendü. Elt kell követnünk mindent, hogy a kivándorlást csökkenítsük és a nemzetiségeknek a magyarság rovására való félglalását megakasszuk; de ebből nem következik az, hogy akik a tengerentútra szakadtak, azokat ezentel is, úgy, mint eddig, egyszerűen odadobjuk a pánszláv áradatnak. A helyes konkluzió tehát nem az, hogy az egyik akció kedvéért a másikat abban hagyjuk, hanem az, hogy mindkettőt teljes erővel folytassuk.

A magyar liturgiáért.

Budapest, november 20.

A nagykarolyi görög-katolikus magyarság küldöttsége érkezett ma a fővárosba, hogy élőszóval is védelmet kérjen a kormánytól Lawrán nagyváradi püspöki helynök oláhosító törekvései ellen. A küldöttség tagjai Somossy Miklós bankigazgató, Gorzó Pál megyei levéltárnok és Oross Pál egyházi főgondnok, akik holnap Wallace Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternél fognak tisztelegni a szatmárvármegyei országos képviselők vezetése alatt. A küldöttség ma este megjelent a Budapesti Napló szerkesztőségében és vezetőjük, Somossy Miklós lelkes szavakban közönte meg azt a vezérüket, amely a görög-katolikus magyarság ügyét oly hazafias szízzel felkarolta. Nagy örömkre szolgál ez a támogatás, ugymond, mert látják, hogy küzdelmeikben nem maradnak magukra.

Vézi József főszerkesztő, elháritva magától az elismerés szavait, biztosította a küldöttséget, hogy az egész magyar sajtó támogatni fogja ügyüket. Minden penna, ugymond, ha koll. egy-

a maga szuverenitását megvédelmezze a tulkapásokkal szemben. (Úgy van! Úgy van! Élénk tetszés a szélsőbaloldalon.)

Deák Ferenc amikor alkotmányjogi kérdések diakutálásáról volt szó, mindig ebből a felfogásból indult ki s szinte a szószárlaságosság ment el. (Úgy van! Úgy van! Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nem bosszátokom, t. képviselőház a mentelmi jog doigában jogi fejtegetésekre, már csak azért sem, mert hiszen rendszeres kodifikációja a mentelmi jog-nak nincs. Ide szív is kell, (Igaz! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) és magyaros gondolkozás.

Borzaszt tövédek kerültek bele ebbe a kérdésbe! Azt mondani, hogy a képviselőt úgy kihágásért, amelyért néhány korona büntetés jár a Ház engedelmé nélkül perbe fogni a szélsőbaloldalon.) de viszont szabados dolog az, hogy a katonai hatóság, mint büntetőbírótság a képviselőt azért, amit mint képviselőt tett, azért, hogy a maga politikai hitét, a maga hazafias meggyözödsését nyilvánította, perbe fogja, katonai rangjától megfosztva, kilengellegerozve, ha ez nem absurdum, akkor tótágság áll minden logika. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

De azután előtámasz kaszinókkal és társadalmi egyesületekkel. A t. honvédelmi miniszter urat kérom fel, mondja meg ó, hát azonosítja ó a társadalmi kaszinókat a katonai becsületbírótsággal? (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Erre válaszoljon! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem mer válaszolni! Mozgás a jobboldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Majd annak idején, mikor énnekm tetszik, fogok rá válaszolni!

Szatmári Mór: No hát én azt hiszem, hogy a t. honvédelmi miniszter ur örízkezzel attól, hogy a katonai becsületbírótság tekintélyét, hatalmát leokozza odáig, hogy azt egy kaszinóval azonosítsa. (Tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Saját bajtársai határoznak! (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ezt én még többnek tartom, mint a kaszinót!

Szatmári Mór: De azt kérdezem én a t. honvédelmi miniszter urtól, hogy mit von maga után a katonai becsületbírótság marasztaló itélete? (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Méltóztassék elolvadni a szabályzatot, megkaphatja tiz krajcárért! (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Szatmári Mór: Azt mondják. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) hogy önként lép be az a katoná a tisztikarba. Legyünk tisztában azzal, hogy a legelső esetben nem a porte-épés után való rajongás viszi be a fiatalembert a katonasághoz, (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) hanem mert előnyökben részesül, olyan előnyökben, amelyeket törvény biztosít számára. (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Már most, hogy e törvénybiztosította előnyöket minden korlátozás, minden alkotmányos védelem nélküli elvegye egy büntetőbírótság töl, ez lehetetlen dolog. (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Hogy pedig a t. Ház ebbe belemenjen, az absurdum. (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Követelik azt, hogy a képviselőt, ha összerútközésbe jön a katonai hatóságnak a telfogásával akkor jöjjen ide a képviselőházhöz az a katonai hatóság és kérje ki azt a képviselőt. (Élénk tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Egyebet mi nem akarunk. (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Vagy hát derogál annak a katonai hatóságnak az, hogy ide forduljon a képviselőházhöz? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez az! Ellenmondások a jobboldalon.) Ha pedig derogál neki, akkor ez világos, erős, határozott sérvés a magyar törvényhozó-testülettel szemben. Meg kell gondolni, hogy ha a képviselőház eltagadja a mentelmi bizottság jelentését, ennek erős demonstratív jellege, roppant demonstratív ereje lesz. Mert mit jelentene az? Azt, hogy a képviselőház a maga tekintélyét letokozza a katonaság előtt. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Ellenmondás a jobboldalon.)

Kebek Béla: Meghunyáskodik! (Zaj.)

Szatmári Mór: Csak egy ok van arra, hogy a katonai hatóság nem fordul ide a képviselőházhöz a maga ügyeivel és ez az, hogy neki a magyar képviselőház nem imponál. (Úgy van! a szélsőbaloldalon.) A katonaság ezt az alkalmat is felhasználja arra, hogy kétszeresen forduljon a nemzet ellen. Először azzal, hogy tüntet a Gotterhaltével, másodsor azzal, hogy azt, aki a Gotterhalté ellen szót mer emélni, perbetolja és meg akarja büntetni. S ez a nemzet elég bágyu és elég gyáva ahhoz, (Igaz! Úgy van! a szélsőbaloldalon. Ellenmondás a jobboldalon.) hogy eltúrja a militarizmus ósi szellemén gyökerező ezt a katonai tulkapást. (Ellenmondás a jobboldalon. Élnök esenget.)

Báró Felitssch Arthur: Szabad a nemzetot gyvának nevezni?

Szatmári Mór: Nem jól eselekszenek azok, akik folytonosan csak azon fáradoznak, hogy mélyítsék azt az árkot, amely elválasztja a nemzetet a katonaságtól. (Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Gondolják meg a katonák, politikusok, miniszterek és fejedelmi férfiak egyaránt, hogy a katonaság úgy nálunk, mint minden monarchikus államban össze van kötve a monarchikus elvvel. És gondoljanak arra, hogy a nemzetben, ha látja, hogy a katonaság mindig és mindenütt csak a nemzeti érzés ellen demonstrál, abban a nemzetben feltámadhat az a gondolat, hogy a katonaság intézményében a monarchikus elv demonstrál ellene. (Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Nem fogadom el a jelentést. (Élénk, hosszantartó éljenzés és taps a szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik.)

Élnök: Az ülést berekeszti.

egy karddá változik át, hogy ezeregyzrás magyar embertől elhárítsa az eloláhosítás veszedelmét.

A nagyváradi püspöki helynök cáfolatára a következő nyilatkozatot kaptuk:

A nagykirályi görög szertartású katolikus magyar hitközség megbízásából tisztelettel kérem következé cáfolatunk szives közlését beosas lapjuk folyó hó 18-iki számában *Magyar Liturgia* cím alatt megjelent közlöményre:

A *Budapesti Tudósító* nagyváradi tudósítója azzal a törekvéssel, hogy a közvélemény figyelmét a fennförgő kérdéssről elterelje, egészen más ténre akarná azt átjászani, amelyről ma, a mi ügyünkben szó sincs. Az otromba módon veletl hálába belemenni nem fogunk, csak azt jegyezzük meg, hogy dr. Laurán szöcsövének minden egyes állítása magyarul kimondva: megannyi hazugság! Nevezetesen:

Hazugság, hogy mozgalmunk rugója a lelkesi szék betöltése körüli versengés volna. Egyáltalában nem személyi, hanem tisztán elvi álláspontunknál fogva irtóznok az oláh paptól.

Hazugság, hogy a lelkes övegyének érdekében kértük volna az adminisztrátort. Azért kértük, hogy a munkái egyházmegyébe való visszaesatolás annál könnyebben történhessék meg és kértük arra az időre, míg az megtörténik.

Hazugság, hogy a p. helynök november elsejére halasztotta a parókia betöltését. Erre vonatkozó kérelmünket is ridegen visszautasította, a pályázatot kihirdette, az oláh papot kinevezte s csakis annak önkéntes lemondása következtében beállott második pályázat szüksége folytán maradt az erőszakos beiktatás mostanára.

Hazugság, hogy az átosatolás nem az egész egyházközség kérelme. A folyamodvány a hitközség közgyűlésének egyhangú határozatából kelt és első helyen annak hivatalos képviselője, a főgondnok, írta alá. Ellenkező irányu beadvány — ha ugyan egyáltalában — csakis a kinevezett oláh pap két sógorától származhatik, akik, fájdalom, idevaló hívek.

Hazugság pedig mindenek fölött az, hogy mi a liturgikus nyelv felől dr. Lauránnal egyáltalában szóba álltunk. Sokkal magasab fonok áll a hitközség intelligenciája, hogysem azt ilyen teljesen illetéktelen helyen akarná tenni. Igen jól tudjuk, hogy ezt a kérdést — Isten kegyelméből — nem a nagyváradi román püspökség van hivatala eldönteni. Hogy minő tenonciát követ a püspöki helynök ur, azt eléggé bizonyítja a mi magyar ekklézsiánkkal szemben elkövetett erőszakossága. Hiába mosakodik most, mikor a püspöki székre vágyik, azzal, hogyan hajta végre Wlassios miniszter iskolai rendeletét. Az nem érdem, de kötelesség!

Somosy Miklós.

Tegnapelőtti számunk vezércikkére reflexióképpen kaptuk az alábbi levelet, amelyet nemes, hazafias hangjára és tendenciájára való tekintettel, néhány tövédeése dacára is, szivesen közlünk. Csak arra az egy tövédeésre kell mégis rámutatnunk, hogy a magyar liturgiának csak az oláh főpapok az ellenségei. Ha ez így volna, akkor nem kellene érte keserves küzdelmet folytatniok a munkái és eperjesi egyházmegye görög-katolikusainak — élükön hazafias püspökeikkel — akik nem állanak az oláh főpapok íthatósága alatt.

Az érdekes levél így szól:

Tekintetes szerkesztő ur!

Mélyen tisztelt uram!

A *Budapesti Napló* 217. számában megjelent két cikkre nézve, a helyzet tisztázása érdekében, van szerencsém a következő megjegyzéseket tenni.

A képtelenül bolond és gonosz állapotot nem Róma teremtette, hanem az oláh főpapok. Róma már régen megengedte a magyar liturgiát; igaz, hogy ideiglenesen, de ideiglenes engedélyt nem vonta vissza. Firozák püspök pedig a magyar liturgiának örök időkre való megengedését sürgető mozgalom vezetőinek jubileuma alkalmával kijelentette, hogy a magyarok ügye a legjobb uton halad. Tehát az ideiglenes engedély visszavonásáról szó sincs, hanem legközelebb várható a végleges szentesítés. Ezenkívül ugyancsak Firozák intézkedett a még eddig le nem fordított liturgikus könyvek magyartítása ügyében. Továbbá boldogult bitoros-püspököm titkárának megengedte, hogy a magyar liturgia érdekében érvényesítse zenei tudását. Mindezek azt bizonyítják, hogy Róma nem ellensége a magyar liturgiának, mert Schlauch, Firozák és Vályi nem pártolhattak Róma-ellenes mozgalmat. — De rosszakaratu ellensége a magyarságnak Laurán Ágoston, ki a pápai engedély dacára is tiltja a magyar liturgiát. Ez a főpap nem állította a *Magyar Állam* hasábjain a legdurvább módon meghurcolni és becsületükben, jellemükben vérg sérteni a magyar liturgiát szorgalmazó püspököket, papokat és világiakat. (Természetes, hogy ugyanazon lapban kapott érte kemény leckét.) A ma-

gyar nyelv tanítása ügyében kiadott rendelete nagyon szép, de majd csak nyugtával dicsérik a napot.

Laurán tud és szokott jerdíteni; tehát nagyon okosan tette volna a nagyméltóságú miniszter ur és a *Budapesti Tudósító* is, ha Nagy-Károlyban helyszíni szemlét tart.

Igen tisztelt uram! A magyar liturgia ügyében Rómát nem támadni kell, hanem támogatni a magyar-irtó oláh főpapok ellen.

Mellélkeve küldöm a *Keresztény Talpra Magyar!*, mely azonban valószínűleg az oláhosítással és oroszositással megbízott új pap bevonulása után érkezett Nagy-Károlyba.

Maradtam hazafias üdvözléttel
Szarvason, 1902. november 19.

tisztelője
Svirtes Antal,
rk. s. lelkész.

Köszöljük egy részét a levélben említett versnek is, amelyet szintén Svirtes Antal ur írt a nagy-károlyi gör. kath. magyarok részére:

Ébredj magyar, fei a harora!
Maradj magyar élve, halva!
Véd meg bátran ősi nyelved,
Melyen bölcsöd dala zengett!
Ösünk nagy Istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy oláhokká
Nem leszünk.

Pál apostol rég megmondta,
Hogy minden nyelv tolmácsolja
Krisztus Urunk dicsőségét,
Ki értünk is ontá verét.
Ösünk nagy Istenére...

Mit ér az, ha nyelvünk pereg,
Értemetlen húrként rezeg
Idegen hang csendülése,
Nem a szívnek pe-szülése.
Ösünk nagy Istenére...

KÜLFÖLD

A német császár Angliában. A *Truth* szerint Vilmos császárnak angliai tartózkodása sok gondot okozott az angol kormánygnak és rendőrségnek, s az ottani tartózkodás programját alaposan megváltoztatták. A császár Edvárd királyt meghívta, hogy tavasszal látogassa őt meg Potsdamban, a valesi herceget pedig a fekete-sasrend rendi ünnepélyére hívta meg. A *Truth* kijelenti, hogy a német trónörökösnek és az albany-i hercegnőnek tervezett házasságáról szóló hír nem egyéb mesénél. A császárnak azaz óhajtsa, hogy a trónörökös még több évig nőtlen maradjon, s a hercegnő különben is Albrecht porosz herceg legidősebb fiának van szánya.

London, november 20.

A *Reuter*-ügynökség legjobb forrásból arról értesül, hogy a német császár angolországi látogatásáról a legnagyobb meglepéssel nyilatkozott. Nagy örömet szerzett neki nemcsak királyi rokonánál való tartózkodása, nevezetesen az együtt-lét a királylyal, aki iránt a legmelegebb barátság érzelmét táplálja, hanem kellemes érintete az a szivesség is, amellyel az angolok őt a partraszállás pilanatától kezdve, mindenütt fogadták. A császár nagyrabecsült a vele szemben nyilvánított érzelmeket és az angol partoktól való távozásánál a legjobb emlékeket viszi magával.

London, november 20.

Vilmos császár ma Olifonból Dalmenybe (Skótország) ment. Lonsdale marquis a császárt kikísérte a olifoni pályaudvarra, ahol a császár melegen elbucuzott tőle. A német nagykövet elkíséri a császárt Skótországba.

Dalmeny, november 20.

Vilmos császár délutén ideérkezett, a pályaudvaron lord Rosebery üdvözölte. Fogadására megjelent továbbá a Hohenzollern kapitánya, a leithi német konzul, Lintithgow márk. Hamilton Jan tábornok és más személyiségek. A pályaudvaron diszszagd állott. Az állomás előtt és a Dalmeny-park bejáratánál nagy közönség gyűlt össze. A császár Rosebery lorddal a Dalmeny-parkba hajtatott, ahonnan 3 órakor visszatért és a Hohenzollernre szállt.

Lord Rosebery a császár tiszteletére reggelit adott, melyen a császáron kívül csak Roseberynek néhány személyes barátja vett részt. Midőn Vilmos császár Rosebery kíséretében a kikötőbe hajtatott, nagy közönség élénken üdvözölte őt. A kikötőben hangoronyzó angol hadihajók 21 üdvözlést tettek, midőn a császár a „Hohenzollern”-re szállott. Vilmos császár elbucuzott lord Rosebertől. Ezután a Hohenzollern elindult Brunsbüttelbe.

Katolikus Conversations-Lexicon. A német ultramontanokat nem elégti ki a Meyer- és Broekhaus-féle *Conversations-Lexiconok*, mert pártatlanok, részrehajlatlanok s nem felelnek meg a katolikus, jobban mondva ultramontan főfogásnak. Freiburgban most megjelent egy *Katolikus nagyenciklopédia* az első kötete s a katolikus német lapok nem győzik eléggé dicsérni, hogy a katolikus főfogás mily tisztán vissza van benne adva. Nagyon nehéz megérteni, hogy a világos katolikus főfogásnak mi köze az oly cikkekhöz, mint Athén, alga, hegyvívasut, bányászhat, elektro-mos hálék, oszímaványolás, gyomorfosás, malda-gyártás stb. Ha pedig tudományos cikkeket tárgyalnak felekezeti szempontból, akkor eo ipso megszűntek tudományos cikkekké lenni. Az egész vállalkozás inkább ügyes üzleti fogásnak látszik. Csak bevaljon.

A **Reichsrath ülése.** A beérkezett irományok felolvasása után a **közülatásügyi és pénzügyminiszter** főbb interpellációra válaszolnak, majd **Böhm-Bawerk** pénzügyminiszter válaszol Bergernek a Länderbank-nál történt sikkasztás ügyében hozzámított interpellációjára. A miniszter válaszában utal a megindított vizsgálatra, a Länderbankhoz intézett rendeletére és kiemeli, hogy a kormány iniciatívájára a bankrományszóság olyan intézkedéseket tett, amelyek a jövőben ily sikkasztásokat lehetetlenné tesznek. Különben a bank hitele ez eset következtében a legkevésbé sem csorbult. Utána

Giovanelli földművelésügyi miniszter emelkedett föl szólásra.

Midőn a miniszter felkelt helyéről, a németek padjain óriási lármá keletkezett. Többen ezt kiáltották:

— Már megint hazudni akar!
— Innen elmegy majd az urakkháza, hol ismét más hazugságokkal fog előállani!
— Nem képviseli ott a képviselőház érdekeit.

Iro: Szégyen-nyalázat, hogy még beszélni akar.

Allenburg: Gázság!

Iro: Uj adók és ujonok, ez kell nekik, de a népért semmit sem tesznek.

Allenburg: Civillista-felemelést kérnek és a népet kiszípolozzák.

Iro: Aljasság! Gyalázat! (Óriási lármá.)

Az elnök csak nagynehezen tudja helyreállítani a rendet.

Giovanelli a rend helyreállítása után röviden beszélt a **törszére vonatkozó törvényjavaslatról**, kérve a házat, hogy az urakkháztól elfogadott javaslatot fogadja el.

A miniszter utal arra, hogy a hivatalos határidőüzenet, ha a törvény elfogadják meg fog szünni, a nem hivatalos határidőüzenet pedig csempészetté válik, amelyet a kormány rendeleti jogánál fogva földözni fog. Ismétli, hogy a terménytozsadék összes érvényben lévő szokásait hatálytalanná teszik és a gabonával való bianco-határidőüzeneteket büntetéssel fogják sújtani. Ez a rendelkezés nem jelent egyebet, mint hogy korlátot állítanak, amelyet büntetlenül nem szabad átépünie azoknak, akik esetleg a tilosban akarnak járni. A miniszter utal arra, hogy ha visszatérnek a képviselőház eredeti határozatára éppen az ellenkezőjét érik el annak, amit elérni akarnak, sőt attól kell tartani, hogy utják állják a kormány rendeleti jogának, holott az urakkháza határozatai szerint a kormány alkalmazkodhatik a határidőüzenet minden jelenségéhez. Végül vázolja azokat a szabályokat, amelyeket rendeleti uton kibocsátani szándékozik.

A javaslatot erre általánosságban elfogadták s megkezdték a részletek tárgyalását. Ma a 12. §-ig jutottak. Holnap folytatják.

Bécs, november 20.

A **politikai helyzet némileg javult.** A kormány és a pártok közt, másrészt az egyes pártok közt tovább folytak a békéltető tárgyalások s úgy a németek, mint a csehek táborában hajlandóság mutatkozik a megegyezésre. A német haladópart is békülékenyebb lett; a tegnap kiadott kommunike rideg hangját ellensúlyozandó, a párt ma kijelenti, hogy a magá részéről mindent el akar követni a helyzet szanalására.

A **spanyol válság.** Sagasta miniszterelnök a kamarában és a szenátusban nyilatkozott a legutóbbi miniszterválságról: Azt mondotta, hogy a felmerült nehézségek mint a kormány fölvetette a bizalmikérdést. Minthogy koncentrációs kabinetet alakítania nem sikerült, a királynak homogen minisztérium alakítását ajánlotta. A kormány programja benne van a legutóbbi trónbeszédben.

Külföldi szemle. Két éves katonai szolgálat. Roland, a két éves katonai szolgálatról szóló törvényjavaslat előadója a francia szenátusban úgy nyilatkozott egy újságíró előtt, hogy biztosan remélhető, hogy a tör-

vény már az 1904. október hónapban bevonuló utjoncokra lesz alkalmazható.

A hadjog megszüntetése Dél-Afrikában. A hadjogot hónap, amikor a békerendeleit életbelép Dél-Afrikában megszüntették. Az új törvény bizonyos korlátozás mellett megengedi a bevándorlást és szabályozza a bevándorlási engedelmek rendszerét.

A bolgár bandák útazása. A bolgár határon levő összes katonai és polgári hatóságoknak leküldték az iradót, amely utasítja őket, hogy a bandák kiűzésénél a keresztényekkel emberségesen és igazságosan bánjanak. Azokat a hatósági közveket, amelyek ehhez a rendelkezéshez nem alkalmazkodnak, szigorúan meg fogják büntetni.

A franciaországi sátráji. A st-étienei bánya-munkások egyesületének bizottsága elhatározta, hogy a munkások csak a választott bíróság döntése után álljanak újra munkába.

A habítok lázadása. Három francia cirkálóhajó azt a parancsot kapta, hogy Toulonból Marokkóba menjen.

A brüsszeli merénylet.

Budapest, november 20.

A nap érdekessége a belga képviselőkamara küldöttségének tisztelgése a királynál s a király válasza. A király ma délelőtt a képviselőkamara küldöttségét fogadta, amely az elnök vezetése alatt átadta szerenese kívánatait a király megmelegülése alkalmából. Az elnök beszédében felháborodással nyilatkozott a gazetteiről, amely semmilyen különbséget azoktól a gazettektől, amelyek félézred óta szennyfoltjai a történelemnek. Beszédét azzal fejezte be, hogy a kamara szerenese kívánatai őszintő kifejezései a nemzeti szerenese kívánatainak.

Lipót király a következőleg válaszolt:

— Nagyon nyugtalan időköt élünk. Vannak leforgató emberek, akik híveket keresnek, hogy megbontsák a mostani rendet, amely pedig minden tekintetben biztosítja a szabadságot. Ha megbomlik a rend, uralomra jut a létkelenség a létkelenség pedig szükségképpen despotizmusra vezet. A leforgatás embereinek mindenekelőtt az állam-ök akadnak utjokba. Ha ezeket nem érthetik el, feleségük találják mint az iszonyu gonfi büntetés esetében. Ha ez is lehetetlen, a miniszterekre irányi ják támadásaikat, mint *Canovas del Castillóra*, akit azért ért a golyó, mert nagyon nagy tehetsége volt. Miniszterek hiányában magánemberek házaít röpítik levegőbe. Meg akarunk bennünket télemlíteni. de ez nem fog nekik sikerülni és ha mindjárt sikerül is elejtenők egy államot, mit érnek vele? Azonnal helyébe lép egy másik. Támadásaik nem mindig lövések, nemcsak golyókos lövések és robbanászerkek vannak, de papirosok is van és a papirosok türelmes. Magam már életem alkonyán vagyok, senki sem tudja mikor üt az órája és én sem tudom, hogy meddig fogok még élni vagy inkább, meddig hagyják még élni. De biztosíthatom önöket uraim, hogy azt az arasznyi életet amely még előttem van, alkotmányos hatalmam keretében az ország javának és az összes alkotmányos szabadságok védelmének fogom szentelni.

A király azután köszönetet mondott a küldöttségnek és a kamarának, majd kezét szorított az elnökkel.

Rubínót elvárásai ezeket hét-nyolc hónapnál gyambu vetétek és intézkedéseket tettek, hogy körülbelül eltávolítsák. Rubino elrejtőzött, de azért rendszeren jelentéseket küldött az olasz rendőrségnek. Az olasz rendőrség ezelőtt egy hétnapjal megtudta, hogy Rubino anarkistákkal érintkezik és elbocsátotta szolgálatából. Emiatt bosszút esküdött Olaszországnak és revolvert vásárolt, hogy az olasz királyt megölje. Az anarkisták ezt megtudták, kigunyolták és árulónak nevezték. Rubino ezután Belgiumba ment. A rendőrség azt hiszi, hogy nem is akart merényletet elkövetni, hanem csak kétségbeesésében követte el tetteit. Most Anglia, Belgium és Olaszország közt diplomáciai tárgyalás folyik. — A merénylet ügyében a vizsgálat vezetését Van Neromra bízták, mert d'Oultremont vizsgálóbíró rokonságban van gróf d'Oultremont főudvarmesterrel, akire a merénylet rájött. Az államügyész és a vizsgálóbíró tegnapelőtt este újra kihallgatták Rubínót. Minthogy Rubino kijelentette, hogy nem fogja a börtön homályában bevárni a halált, a legszigorubb őrizet alá vették. Egy előkelő jogtudós azt a nézetét fejezte ki, hogy Rubínót az esetre, ha nem sikerülne rábizonyítani, hogy megbízást kapott egy király elleni merénylet elkövetésére, csak *fenyegetés után való felszólításért* lehetne perbe fogni, ami három hónapnál három esztendőig terjedő jogszággal, vagy megfelelő pénzbírsággal büntetendő.

A lätitichi, genti és antwerpeni közsegítanások elhatározták, hogy üdvözölj iratot intézzenek Lipót királyhoz. A szocialista közsegítanások nem vettek részt ezen az ülésen.

A brüsszeli rendőrség Rubino állítólagos bűntársait hajszolva, tegnap letartóztatta Hardy angol képviselőt, az Independent Labour Party tagját.

Hardy Németországba utaztában néhány napra megállapodott Brüsszelben. Miután résztvett a bányász-kongresszuson, visszatért szállójába. Eppen a reggeliről ült, amikor arról értesítették, hogy két ur keresi. Titkosrendőrök voltak, akik faggatták, vajjon nem vár-e a postán csomagot. A rendőrök a külöldiek rendőrbiztosi hivatalába vitték, ahol a rendőrbiztos megmutatott neki egy levelezőlapot. Allitól az értesítést, hogy csomagokat küldenek részére, Hardy ki-elentette, hogy a rendőrségen nyilván nem tudnak angolul, mert a levelezőlapon nem csomagokról, hanem pénzeslevélről van szó. A rendőrbiztos erre rávált a képviselőre:

— Ön Hardy James. Ismeri-e Rubínót?

— Én szocialista vagyok, nem pedig anarkhista, — mondta Hardy kacagva.

— Hiszen ez mindegy, — válaszolta a rendőrbiztos.

— De én a House of Commons tagja vagyok, — magyarázta a képviselő.

— Hát ez micsoda? — kérdezte a rendőrbiztos.

— Valami parlamentéle — hangzott a válasz.

A rendőrbiztos bement egy szomszédos szobába, pár perc múlva visszatért, kezét fogott a képviselővel és kijelentette, hogy szabadon távozzon. Hardy azonnal panaszt tett az angol alkonzulnál, ki azonban azt hiszi, hogy a rendőrség nem lépte túl hatáskörét.

Mint egy másik brüsszeli táviratunk jeleint, Royer Emil ügyvéd kijelentette, hogy csak akkor vállalhatja el Rubino védelmét, ha beszélt vele. Az ügyészesség Rubínót a király és az udvartársak tagjai ellen való merénylet kísérletével vádolja. Rubínót ma délelőtt szembesítették egy, a pályaudvarral szemben álló gesztenyesültővel, akitől november 6-ikától kezdve nap-nap után tudakolta, mikor érkezik a király Brüsszelbe.

(Lipót király és Stefánia.)

A spaai incidens körül, amelynek Lipót király és Stefánia főhercegnő voltak a szereplői, mind sürübbre szövődnek a pletykák. A hirnedt jelenetről szól a *Neues Wiener Tagblatt* alább következő brüsszeli távirata, amelynek forrása Albert belga herceg, aki Münchenben tartózkodik. A telegramm szerint a belga udvari körökben kinos feltűnést keltett, hogy Albert herceg egészen másképpen beszélt el a spaai jelenet lefolyását, semmint valóban történt. A müncheni verzió, amely egyenesen Albert hercegtől származik, azt újságolja, hogy Stefánia főhercegnő kérdést intézett atyjához, megengedi-e neki, hogy belga királyi hercegnő minőségében és rangját megillető formák és szertartások közt vehessen részt anyja temetésén. A király azt felelte, hogy az teljes lehetetlenség.

A brüsszeli udvarban, ahol apróra ismerik a spaai jelenet minden részletét, megütközést okozott Albert hercegnék és az elbeszélése, mert tudják, hogy Stefánia főhercegnő és a király közt ez a párbeszéd egyáltalán nem történt meg; de azért is neheztelnek Albert hercegre, mert ezzel a híreszéléssel rossz világot vet Stefániára, azt tételezve fel róla, hogy neki édesanyja halálakor nem volt egyéb gondja s a gyász pillanatában sem törődött egyébbel, mint hogy kiereszokolja magának a szünetésnél fogva öt megillető jogokat és tisztességeket.

A brüsszeli udvarban kereken azt mondják, hogy Albert herceg legjobb esetben alaposan téved, amikor azt állítja, hogy Stefánia Spaaban találkozott Lipót királlyal. Erről a legbeavatottabb brüsszeli újságok, amelyek pedig a legaprólékosabb részletig híven írták le a jelenetet, semmit sem közöltek; azt írták s ez a tény, hogy Lipót király tudatta Stefániával, aki éppen anyja ravatalánál imádkozott, hogy rögtön el kell távoznia a kápolnából. Albert herceg eljárását a belga udvarban arra magyarázzák, hogy szépítgetni s mentegetni akarta Lipót király eljárását, amely olyan kínosan hatott világszerte.

— BUDAPESTI NAPLO. November 15-én új

előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt meiltóztassanak a megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

Uj regényünk.

Mai számunkban egy új regény közlését kezdjük meg. Címe:

A SÖTÉT TITOK.

Egy bűntény felderítésének érdekfeszítő története ez a regény, a megfigyelésnek azzal a mélységével, a meseszövésekkel azzal a mesterialogásával, amely mindvégig lebilincseli az olvasó éberségét. Írója jól ismeri a bűnügyi vizsgálatok legszövevényesebb szálait és szinte bámulatos a rutin, amely a sötét utakon keresztül elvezeti az olvasót a mindent kiegyenlítő és kiengesztelő napfényre. Az orosz irodalom mélyes filozófián épülő regéit után meg fogják találni

A SÖTÉT TITOK

című bájos szerelmi idilllel átszőtt bűnügyi regényben olvasóink mindazt, ami szórakoztat, ami megvilágítja az emberi bűnök és tévedések lélektani rejtelmeit, érdekes perspektívát nyit meg az olvasó szemé előtt. Bizvást hiszszük, hogy új regényünk teljesen ki fogja vinni olvasóink elismerését.

HIREK

Budapest, november 19.

— Személyi hir. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter hónap, pénteken rendes kihallgatását délután 2-3 óráig tartja meg.

— A király állapota. Bécsben ma estefelé nagy megdöbbenést keltett az a híresztelés, hogy a király állapotát az utóbbi napokban nem javult, sőt az uralkodó kénytelen volt ágyban maradni. Bécsi tudósítók erre vonatkozólag információkat szerzett az udvar köréből s a meghatározottban megcáfolja ezeket a kőszá híreket. A király reumatikus fájdalmai az utolsó napokban teljesen megszűntek, de amikor hirtelen hűdegre fordult az idő, ismét felléptek a fájdalmak s azóta a király kénytelen volt lemondani a schönbrunni parkban való mindennapos sétájáról s folyvást a szobában maradt. De azért ő felsége minden nap néhány óra hosszat dolgozik s mint rendszeren, most is fogadja a főudvarmestereket és a főhadsegédekét. A király közérzése és általános állapota kielégítő, de azért az orvosok nagy kímélettel tanácsoltak az uralkodónak. Azt is ajánlották, hogy a király használjon massage-kurát s már leközelebb meg is hívják azt a masseurt, aki a királyt né gyógykezelte.

— A szász trónörökös balesete. Salzburgi távirat jeleint, hogy *Frigyes August* szász trónörökös *Unterwandban*, Göbling közelében, ahol most a toscanai nagyherceggel vadászik, ma reggel bal alsó combját törte. A trónörökös eicsuszt a sima földön. A vadászok a kastélyba vitték a trónörökösöt, aki már jobban érzi magát és teljesen láztalan.

— Vendég-Magyar Bank képviselőházban. Lovag Bünski, az Osztrák-Magyar Bank kormányzója a főtanács mai ülése után dr. báró Winterstein alkormányzó társaságában a képviselőházba ment s ott látogatást tett Széll Kálmán miniszterelnöknel, aki Csavossy Béla nagykanizsai mellett végigvezette az előkelő vendégeket a hatalmas épület összes helyiségeiben. Bünski kormányzó és Winterstein alkormányzó alig győzték dicserni a palota nagyszerűségét és pompáját.

— A reformátusok konventje. A reformátusok egyetemes konventje a hó 25-én, kedden délelőtt 10 órakor ül össze a református főgimnázium nagytermében. A tanácskozáson egyházi részről Kun Bertalan, a tisztánemmi egyházkerület püspöke, világi részről pedig báró Bánffy Dezso fognak előnökölni. A tanácskozási iatárgya a zsinat előkészítő-bizottságának jelentése lesz, de egyéb fontos az egyházat érdeklő ügy is kerül elintézés alá. A tanácskozásiak előrelátólag több napig eltartanak.

— A kőniggrázi püspök halála. Prágából jeleint, hogy *Brynych* Eduárd kőniggrázi püspök ma reggel meghalt. Az elhunyt főpap, akit ezelőtt tiszteendővel neveztek ki püspökké, ötvenöt éves volt.

— Az orosz trónörökös betegsége. Mihály nagyherceg állapotáról folytonosan aggódalmat keltő hírek érkeznek Pétervárról. A beteg most már olyan gyöngő, hogy amerikai orvosának, dr. Pholannak abba kellett hagynia természetes gyógy módját. A trónörökös életéről az orosz orvosok már teljesen lemondtak és véleményük szerint a katasztrófát csak a Krim enyhe levegője odázza el egy időre.

Budapest, péntek

— **A Nessi-ügy lovagias epizódja.** A képviselőház mai üléséről szóló tudósításunk bevezetése olvasható, hogy mikor a mentelmi bizottság kisebbségének előadója, Olay Lajos azt fejtette, hogy a becsületügyi eljárás eredménye becsületvesztést jelenthet, bár Fejérváry Géza honvédelmi miniszter azt vetette közbe:

— *Becsülje meg magát, aki tiszt akar maradni!*
Ez a megjegyzése nagy kavarodást okozott a t. Házban s a vihart csak gróf Apponyi Albertnek erélyes közbelépése szüntette meg. A Ház elnöke már ekkor hangsúlyozta, hogy a miniszter megjegyzése általánosságban volt mondva és személyében senkit nem sértett. Nessi Pál azonban nem érte be ezzel az elnöki nyilatkozással, hanem Kubik Béla és Krasznay Ferenc országgyűlési képviselők utján provokálta báró Fejérváry Géza honvédelmi minisztert. A kihívás híre sokféle kombináció támadt a folyosón s egy darabig az volt a hír, hogy a miniszter visszautasította a kihívást. Megokozásként azt emlegették, hogy miután Nessi ellen a becsületügyi eljárás meg van indítva, ennek elődjét a miniszter neki elégtételt nem adhat. Kitént azonban csakhamar, hogy a hír is, megokolása is alaptalan. A miniszter csak addig kért a segédektől halasztást, míg a Házelnök a szokásos szünetet megadta, mert addig a tanácskozási illendő meghallgatnia. A szünet alatt azután báró Fejérváry Géza Nessi segédeivel félrevonult s ekkor az affaire hamarosan elintéződött. A miniszter kijelentette, hogy Apponyi nagyon helyesen értelmezte az ő megjegyzését s Nessit személyében sérteni nem kívánta. A segédek ezt a kijelentést kielégítőnek találták s megbízójukhoz intézett levelükben az ügyet elintézettké nyilatkozták. Ez a level így szól:

Nagyságos Nessi Pál orsz. képviselő urnak. Tisztelt barátunk! Megbízásodból ma délelőtt felkerestük báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter urat, hogy tőle felvilágosítást és esetleg elégtételt kérjünk azért a közbeszólásért, amelyet a Ház mai ülésén Olay Lajos beszéde közben hallottunk s amely úgy hangzik, hogy: becsülje meg magát, ha tiszt akar lenni. Báró Fejérváry Géza miniszter ur kijelentette előttünk, hogy ebben a közbeszólásban irányodban való sértési szándék nem vezetett s hogy fenti mondása általánosságban volt tartva. Hivatkozott arra, hogy ezt úgy maga a Ház elnöke megállapította, mint azt a tényre, hogy ő a Ház elnökének ily értelemben történt kijelentését nyomban fennszóval helyeselte. Ezzel a nyilatkozattal mi az ügyet teljesen befejezettné tartjuk. Budapest, 1902. november 20. Tisztelt barátai: Kubik Béla, Krasznay Ferenc.

— **A testőrkapitány ajándéka.** Galánthai herceg Esterházy Alajos altábornagy, a magyar testőrség kapitánya a magyar testőrségnek ajándékozta azt a malaohit vizát, amelyet nagyapja, herceg Esterházy Pál kapott I. Miklós orosz cártól emléke, mikor az a király kézszeretében Péterváron volt a koronázáson. A váza remek talpazaton áll, amelynek homlok részén a következő felírás van:

A magy. kir. testőrségnek
maradandó emlékül ajánlja
Kapitánya
Galánthai Herceg Esterházy Alajos
altábornagy
1902.

Az ajándékozó okiratban el van mondva, hogy a váza a testőrség bécsi palotájának disztermben legyen felállítva mindaddig, míg a magyar testőrségnek külön palotája nincsen; aztán odaszállítandó át.

— **Pécs József temetése.** A vizszi óstály főnökét, Pécs József miniszteri tanácsost tegnap temették el nagy részvét mellett. A kiváló mérnököt, akinek nevét a külföld is elismeréssel emlegeti, nagy és díszes közönség kísérte végső nyughelyére. A gyászoló közönség sorában ott volt Darányi Ignác földművelési miniszter, továbbá Hieronymi Károly, Miklós Ödön, Székely Gyula, Szily Kálmán, Kisfaludy-Liptay Sándor, Kherndl Antal, Kovács S. Aladár, Czizler Győző, Létai Gusztáv, Gonda Béla, Hospóczy Alajos, Ruzsics György; ott voltak az elhunyt kártársai, a földművelésiügyi minisztérium tisztikara, köztük Scholtz Rezső, Kovassay Jenő, Lesztánszky Sándor, Horváth Sándor, Gedeon Mihály, Szendy Béla, Fehér Zsigmond, Szék Hugó, Faragó Lipót, Bolla Mihály; beszergettek a fővárosból és vidékről az összes állami vizszi mérnöki hivatalok, valamint az ármentesítő és vízhasználati tiszteletkés kiküldöttei és képviselői, az elhunyt barátai és tisztelői. A ravatalnál Czizler Győző ügyvezető tanár, a Magyar Mérnök és Építész-Egyesület elnöke mondott megható bucsuszavakat. Az elhunyt kártársai testületileg kísérték ki a koporsót a kerepesi temetőbe.

— **Aranylakodalmom.** Szép ünnepély folyt le Kaposvártól, mint nekünk onnan írják. Hirsch Bernát odaváló szeszgyárossal, aki tegnap ült meg aranylakodalmát és egyben szeszgyárának 80 éves fenn-

állását. Az ünnepélyen a kijelenté rokonágon kívül részt vett az egész vármegye előkelősége.

— **Wagner Szigrid Bécsben.** Bécsből jelentik lapunknak: Wagner Szigrid ez idő szerint az osztrák fővárosban tartózkodik, ahol az elszegényedett Materna asszony javára rendezett filharmóniai hangversenyen dirigálni fog. Ma jelent meg az első próbán és mindenkéltől megváltoztatta a műsört, minthogy a megígért Parsifal-üredékeket Bayreuthon kívül eiből nem dirigálja. Wagner Szigridre, úgy látszik, nagyobb hatással van édes anyja, mint halot atyja — ez minden szavából kitűnik. Bayreuth az első gondolata és bármely kérdést ebből a tekintetből itél meg. Egy hírlapíró előtt a következő nyilatkozatot tette:

— Bayreuthon kívül tulajdonképpen egy Wagner kótának se lenne szabad hangzania. Soha se játszhatják ilyen tükelyel, — képzelje, egy operához lehetne próbát tartunk.

— **Meglehet, — felelte a hírlapíró, — de talán a nemzetnek is van némi joga nagy fainak műveire.**

— **Mindenesetre; vannak is bayreuthi ösztöndíjak.** Szegény zenevendékek, énekesek, zenészek tanítók ingyen utaznak Bayreuthba és ingyen látogathatják az előadásokat.

— **De tekintve a szülot házakat a Wagner-előadásoknál az egész világon...**

— **Nem, kérem, — amikor papám remekműveit írta első sorban az ünnepi színháza lebegett szemem előtt. Csak az anyagi szükség kényszerítette a hetvenes évek vége felé, hogy műveit más színházaknak is átengedje. És ha az ember most ezeket a műveket a külföldön maga ártágha, ezzel csak engedményeket gyakorol a közönséggel és az énekesekkel szemben. Tulajdonképpen nincsen értelme...**

Szigrid elég gőgösen beszél. Nem beszélhetne gőgösebben, ha ő komponálta volna a trilógiát.

— **Columbusz Kristóf temetése.** Sevillában nagy és nevezetes ünnep volt hétfőn. Ott volt a tengerészeti miniszter, Cadix város katonai hatósága, Spanyolország tengeresei állottak sorfalat, mikor ragyogó acélokörpörsóban vitték a székesgyűlésbe Columbusz Kristóf holttestét, hogy örök időkre ott pihenjen. Amerika felfedezőjének hamvai kétszáz évig St. Domingóban pihentek, száz évvel tovább Havannában s a szerencsétlen kubai háború után végre Spanyolországba került, honnét az sok év előtt búszke vitorlásával kivágott a végtelen tengernek, hogy akaratlanul is egy új világot fedezzen fel s megnyissa Európának a hatalom, gazdagság földjét. S amint a koporsót tengerrekeresztül vitték Sevilla utádján, vajjon eszükbe jutott-e a spanyoloknak, hogy immár Hispániában is lenyugszik a nap s minden amerikai birtokból csak egy maradt Spanyolország: Columbusz Kristóf holtteste.

— **Jubliáló alszpán.** Szepesvármegyében nagy előkészületek történnék lublóvári Raies Aladár alszpán 25 éves szolgálati jubileumának megünneplésére. Eleinte csak a tisztviselők szűkebb körben tervezték az ünneplést, a nagyközönség azonban a maga részéről is tüntető jog az alszpán mellett, aki 25 év óta szüntelenül a megye jólétének felvirágoztatásán dolgozott. A Branyizsók alján elterülő községek közül diszes bandérium vonul december 19-én Lőcsére, ahol a lakosság a házakat fellobogozza. A tisztviselők díszes abumot nyújtanak át az alszpánnak, amelyben fényképeket helyezik el. Terveben van műkedvelői előadás rendezése is, melyet alkalmi prólóg előzne meg.

— **A polgári iskolai tanárok a 16-án tartott országos értekezletéből.** Lád Károly elnök vezetése mellett nagyobb körtű díszes tiszteltet ma a közoktatásiügyi miniszternél és átadta azokat az emlékiratokat, amelyekben fizetések méltányos rendezését kéri. A miniszter feleletében utalva azon nehézségekre, amelyek a fizetésrendezésnél felmerültek, a tanárság előadott kívánásait nem tartja szerénytelennek és kijelentette, hogy az ügyet megintolás tárgyává fogja tenni.

— **A szociálisták tüntetése.** A szociáldemokraták 80-án vasárnap délután nagy tüntető körmenetet tartanak s aztán gyűlésre jönnek össze a civilista felemelése, a katonaság szaporítása és a kivándorlási törvénytervezet tárgyában.

— **Halálozás.** Tegnap este elhunyt a szabadságharónak egy vízár katonája, Weinertem Jakob, hetvenkét esztendő korában. Az elhunytban Szabolcsi Miksa, az Egyenlőség szerkesztője bányát gyászolja. Temetése holnap délelőtt jeltizkor lesz a gyászszobából, a Dobány utca 28. szám alól.

— **Odillon férje megőrült.** Bécsből telefonozta tudósítók, hogy Odillonnak, a hírneves bécsi színművésznek férje, Rakovszky Ferenc es. és kir. kamarás megháborodott elméjében. A beteg, akin ma hirtelen törtek ki az örütségi rohamok, gyógyító intézetbe vitték.

— **Sikkasztó tisztviselő.** Kézdivásárhelyen Pál Lajos, a városi logyászati adóhivatalnál alkalmazott tisztviselő 2144 koronát sikkasztott. Pál elmentelték szolgálatától.

— **Önkéntes tüzoltók.** Mult éjjel jubileumot ült Budapest önkéntes tüzoltósága, tizenkétezeredik örségének örömei áldomást ívott. Tizenkétezer esetben állott rősen ez a derék testület, hogy a főváros lakosságának testi és vagyoni épségét oltalmazza s tette ezt a maga jószándóból, nemes önfeláldozással. A hivatásos tüzoltóság mellett, amely kitűnő szervezettel, fáradhatatlan buzgósággal teljesíti kötelességét, nagy érdemet és elismerést szerzett az önkéntes tüzoltóság és mindenképpen arra törekedett mindig, hogy szintén elől járjon abban a harcban, amelyre a legromesabb elem szólítja fel az emberi bátorságot, szívósságot és őnzetlen áldozatkésztséget. Ez tette ezt anélkül, hogy munkájáért bármily földi jutalmat várt volna, mindössze csak abból a nemes hevületből, amely szinte kell, hogy minden emberből önkéntes tüzoltó csináljon, ha felebarátaink létét veszedelmekkel fenyegeti a vörös rőm. Az intézmény, amelyet az idegenben élő gróf Széchenyi Odón basa alapított meg, ma már nélkülözhetetlen kiegészítő része fővárosunknak a hivatásos tüzoltóság, szerénytelenség nélkül hivatalja fel magára a közügyet, s ha jubileum ünnepségével életjelet ad magáról hasznos munkásságában, csak a követéremelőtő példa emlekedjék ki a bajtársi ünneplés tényéből. A jubileum stílszerű időtjárt történt. Az éjszaka világában, amikor leggyakrabban int az önfeláldozásra a lángok támadása, s amikor legborzasztóbb is hatásában a tüzveszedelem. S mielőtt áldomást íttak az önkéntes tüzoltók az éjjeli órákban az alapítóról, gróf Széchenyi basáról elkereszt serlegből, a bajtársak egy része távol a jöved helyettől kipróbált kötelességtudáshoz híven ott állt az örségen, s ismét és újra csak a főváros népeinek életére, jószágára vjázott. Az örszerek ünneplő társai, akik a serleg körül ültek, az áldomás örömjáiban szeretettel gondoltak rájuk és az ő javukra írtettek pohárt. Es az örszerek megint csak abban a kötelességérzetben, amely az ő intézményüknek az alapvetője, jó szívvel kívánták a bajtársaknak a kellemes és jól megérdemelt mulatozást. A főváros népe pedig mindannyiuknak hálaosan kíván minden jót, pompás erőt és egészséget.

— **Kardpárba.** Sulvos feltételek mellett vívtek tegnap esie kardpárba a Zákossy-éle vívőteremben Czettel Andor és igazb Wampetics Ferenc tartalékos huszárhadnagy. Meghiboztak voltak Czettel Andor részéről dr. Barabás Elemér ügyvéd és Bernáth Ottó hírlapíró, igazb Wampetics részéről Lamm Antal tartalékos huszárhadnagy és Insell Mánó főhadnagy. Négyeszeri heves összeapás után, amelynél Wampetics a jobb karján és mellén sérült meg, a párba beszüntették. A párba heves összeapálkozás adott okot.

— **Tanítók fizetésrendezése.** A magyarországi tanítók országos bizottságának igazgató-tanácsa ma délután három órakor a Ferenc József tanítók házában Somlaj József elnökelele alatt tartott, melyen főleg a tanítók fizetésrendezése lelt tanácskoztak. Az igazgató-tanács elhatározta, hogy a tanítók fizetésének az államtisztviselők fizetésével arányos emelkedése érdekében minden főük telhető el fognak követni. Gábel Gyula óhajta, hogy ne csak az állami tanítók, hanem a községi és felekezeti tanítók érdekében is tegyenek valamit. Az igazgató-tanács a javaslatot mellőzve, a november 30-ikára összehívott közgyűlése csak az állami tanítók fizetésrendezésének ügyét tűzte ki.

— **Elgázolt diák.** Vermes Emil gimnáziumi tanuló, Vermes Gusztáv kuriai bírő 14 éves fia tegnap a Margitid budai részén legyrott az Ó-Budára haladó 118. számú villamos kocsirol s oly szerencsétlenül esett a sikkre, hogy a kocsi után haladó pótkocsi elgázolta. A szerencsétlen fiút szüleinek a Margit-körut 2. szám alatt lévő lakására vitték, ahol az éjszaka meghalt.

— **A martiniquei áldozatokért.** Ungmegye alszpáni hivatalól 11 korona 90 fillér adományt kapott ma a Budapesti Újságírók Egyesülete a martiniquei szerencsétlenek felségítésére. Ezzel az adománnyal a legutóbb kimtatott 11.180 korona 76 fillér és 10 frank gyűjtés 11.142 korona 66 fillér és 10 frankot tesz ki.

— **A Szent Vencel-pénztár ügye.** Prágai jelentés szerint az a bizottság, amelyet a Szent Vencel-előlegpénztár ügyeinek rendezésére küldtek ki, új előlegpénztár szervezésén fáradozik ötszázötvenezer forinttal. Az új intézet alapítóje 17.400.000 korona lesz s ezt az összeget az eddigi adományokon kívül két-harmadát szállalékol kamatozó kölcsönökből fogják öszterezemteni. Hír szerint a király erre a célra egy millió, a papság kétmillió, a főnemesség hárommillió, a postatakarékpénztár ötmillió, a német vezetés alatt álló cseh takarékpénztár kétmillió koronát ajánlott ís.

— **Vizontagságaim a háboru alatt.** Ez a pár szó egy könyvnek a címe s bizonyára sok keserű följegyzés lesz benne. A Figaro írja, hogy Delarey boer tábornok felesége közreadja a háboru alatt átélt élményeit. Látjuk tehát majd a háboru asszonyi szemmel nézve is. Ennek a könyvnek lesz a címe: Vizontagságaim a háboru alatt.

— Uj házbér-szabályzat. A főváros tisztai ügyészége új házbér-szabályzatot dolgozott ki. Ha a mai állapotában lép érvénybe ez a tervezet, az nagyon szomorú lesz a budapesti emberiségnek arra a túlnyomó többségre nézve, aki nem háziúr, hanem csak lakó. A szabályzat olyanformán van megoszlva, mintha az ügyészeg hivatalos szobáiban csupa háztulajdonos gyártaná az aktákat. — Hogy a régi szabályzat avult már s nem felel meg a mai állapotoknak, az bizonyos. A hiányosságai azonban nemcsak a háztulajdonosokat sújtják, hanem a lakókat is, azokat a lakókat, akik éppen úgy hozzájárulnak a közterhekhez, mint a háziurak s akiknek a jogos érdekeit éppen úgy szolgálni kellene a hivatalos intézkedésekben, mint a háziurakét. Az új szabályzat e helyett tökéletesen kiszolgáltatja a háziurak kénye-kedvének a lakókat. Nevezetesen buta intézkedése például az, hogy a háziúr nemcsak a jövő negyedre stájerolhat, hanem arra is, amiben kedve szótlytan erre a műveletre. Május elsején például föl-emelheti a házbért a május—augusztusi évnegyedre. A lakó új lakás után még nem nézett, könszerény helyzetben van — elfogadja a rádíktált — sarcot. Ilyesmink egy nagy város lakosságát kitenni nem szabad. Persze a szabályzat átmegegy egész sor forumon, amíg kötelező írás lesz belőle s remélhető, hogy meg is akad majd, mert az már tisztára durva visszaélés lenne a voks hatalmával, ha ilyesmink megszavaz a közgyűlés. Es ha ez megtörténne is, hát mindennek a tetejébe ott van még a belügyminiszter is, aki nem hagy jóvá minden csodabogár írást, amit eléje terjesztenek.

A szabályzat egyéb fontosabb intézkedései különben ezek:

Megengedi, hogy a lakó a háztulajdonossal az egy évnél hosszabb bérletre, a fölmondási időre s a járulékok fizetésére külön írásban állapodhat meg. A nyári lakás bérét a régi szabályzat szerint a bér kezdetétől számítva három nap alatt lehet elfizetni, az új szabályzat szerint a bérlet kezdetének első köznapján. Eddig a házbérkrajcár külön kikötés nélkül is terhelte a bérlet, az új szabályzat szerint csak ha írásban külön kikötötték. Ha a ház több tulajdonosé, azok egy meghatalmazottat kötelesek megbízni a bér fölvetelével, ha nem biznak meg senkit, a bérlet bármelyik tulajdonosnál fizethet s bármelyiküknél érvényesen fölmondhatja a bérletet. A szabályzat szerint a bérlet, ha csak az ellenkező külön nem figyelmeztették, jogosan fizetheti a bérlet a házmesternek is. A bérbeadó köteles a lakást rendeltetésének megfélelő állapotban átadni, ha a bérlet fölhevására nem hozza rendbe a hibát, a bérlet megoszlathatja a bérbeadó költségére. De ha olyan a hiba, amely a bérlet használatát kizárja, rögtön fölmondhatja. A használatot kizáró ok, ha a lakás nedves, egészségellenes, ha közvetlenül a bérlet előtt ragadós beteg volt a helyiségben s nem történtek szabályszerűen vagy ha a lakás az első nyolc nap alatt légszennyezésnek bizonyul. Ezekben az esetekben a bérlet csak annyit tartozik fizetni, amíg a lakást tényleg használta, a költözéskor költségét s az új lakás árkülönbözését a háztulajdonos köteles megfizetni.

A bérlet tartalma alatt a háztulajdonos nem tarthatja vissza azokat az ingókat, amelyeket a bérletnek nyitvánvalólag a közönséges éleviszonyokból vagy üzleti forgalmából kifolyólag kell elvinnie. Nagy utjítás, hogy a háztulajdonos nem köteles a visszatartott ingókat bírót ítélletig megőrizni, hanem harminc nap után felhívhatja a bérletre a bérleteladót s ha az tizenöt nap alatt nem fizet, az ingókat bírót eljártás nélkül az eljárásság végrehajtójával elárverezetheti. Es az új szabályzat szerint a főváros egész területén negyedéves a fölmondási útleletknél 1200, lakásnál 2000 koronáig. Azonnal fél éves. Ha a bérlet nem fizet, a háztulajdonos a bérlet negyedik első 60 napja alatt fölmondhat annak a negyednek a végére. Vagyis a hátralekós bérletnek a háztulajdonos június végén is fölmondhat augusztus elsejére. Es a fölmondási február is szól. Az eddigi szabályzat szerint, ha a hátralekós bérlet a bérlet a negyedik végé megelőző néhány nappal, például július huszonegyedikén megfizette, a háztulajdonos csak szabályszerűen mondhatja föl. A rögtön fölmondás a fölmondást követő nap déli tizenkét órájáig. A bérlet a fölmondás ideje alatt vasárnap és ünnepnap délután nem köteles a lakást senkinek megmutatni.

A költözéskor: így állapítja meg a szabályzat: A negyedik napon csak egy szobát köteles a bérlet átadni, a többi a hatodik nap déli tizenkét órájáig. Üzletelhelyiséget, raktár kivételével, a negyedik napon kell átadni.

— **Tűzek.** Veszedelemes tűz pusztított ma reggel 7 óra tájban Gerbádnak a Gizella-téren lévő cukros boltjában. A csomagoló osztály szobájának mennye-

zetén — valószínűleg a kéménytől — meggyuladt egy gerenda. A vakolat lehullott és óriási füst töltötte be az üzletet. Nyomban értesítették a tűzoltókat, akik eloltatták a tüzet, amely azért volt veszedelemes mert a csomagoló osztály fölött van a kereskedelmi bank pénztár helyisége, amelyet az a veszedelem fenyegetett, hogy átég a mennyezet s a nehéz vasszekrények lezuhannak. A gyorsan érkezett segítség azonban elhárította a veszedelemet. — A Sziv-utca 8. számú ház egyik kéménye ma délelőtt kigyuladt, s füstje elárasztotta az egész környéket. A központi tűzörség vonult ki a helyszínre s hamarosan elejét vette a nagyobb bajnak.

— **Égő petroleumtelép.** Odesszából jelentik, hogy a Nattesen cég rakodóhelye, amelyen petroleumos kocsikat töltenek meg, tegnap este óta ég. Hat ötven-ezer pados nagy és öt kis petroleumos medence ég. Az iroda, a gépház, a munkás-kaszárnya és hat kocsi már elégett. A tűz mintegy 3600 négyzetökönyi területen pusztít. A telep nincs biztosítva. A kár már eddig is több, mint egy millió rubel.

— **Sikkasztó könyvelő.** Wimmer Ignác nagy-átádi gabonakereskedő pár héttel ezelőtt felfogadott egy Pollák Oszkár nevű könyvelőt, aki most ezer forintot elsikkasztott és azután megszökött. A sikkasztót, aki hamis okmányokkal lépett Wimmer szolgálatába, valódi nevén *Guttman* Antalnak hívják. A rendőrség keresi a sikkasztó könyvelőt.

— **A bóra.** Triestből jelentik, hogy a bóra még egyre dühöng s a nagy hideg is egyre tart meg. Az utóak jéggel vannak burkolva s emiatt a villamos vasut kénytelen volt a forgalmat megszüntetni. Néhány színházban a nagy hideg miatt nem lehet előadás tartani. Az utóakon sokan jártak szerencselenül. Ma délelőtt tizennyolc megsérült embert vittek a kórházba. — **Divaccából** jelentik, hogy a Karst fennsíkban nyolc nap óta szakadatlanul esik a hó; a hőmérő hét fokot mutat zérus alatt. — **Iglából** jelentik, hogy két nap óta rendkívül hideg van, tegnap még dőlben is tizenkét fokot mutatott a hőmérő. — **Lyónból** táviratozzák: Ma reggel óta erős hóesés van; az utóat husz centiméteres hóréteg borítja.

— **Vonatösszeállítás.** Münchenből jelentik, hogy a 21-es gyorsvonat, amely 6 óra 20 perckor indul Münchenből, a schwarzfeldi állomáson össze-ütökölt a 2411. számú tehervonattal. *Egy fékező és egy kocsi vezető meghalt az összeütöközésnél.* Az utasok közül, akik között több bajor országgyűlési és bizalmi képviselő volt, senki sem sérült meg.

— **Az osztályorsorsjáték huszára.** Az osztályorsorsjáték mai huszán *húszezer koronát* nyert 45024 *ötszer koronát* 79535; *ezer koronát* 28074 107136; *ötszáz koronát* 14093 10993 91745 31776 57696; *háromszáz koronát* 190 41667 50141 100119 20955 71402 2774 35588 6274 261-9 11850 16587 26620 18383 9-052; *száz koronát* 27739 34816 41368 83663 95347 10-584 823 3878 17-298 18069 31128 46205 95337 11142 30053 61850 95251 109-93 54062 43621 79575 87706 100579 227 3094 40145 49100 62711 64501 66120 259 4879 9433 34721 66784 81328 85834 97637 számú sorsjegyek.

(x) **Kávé-, tea- és rum-különlegességek** legolcsóbban kaphatók Fratelli Deisinger-cégnél Budapest, Ferenciek-tere, királyi bérpalota, Raktárak Füme-Triest.

(x) **Az összes szépségességeket** felülmúlja a Földes-féle Margit-erme, mely az arcot fölöttlenül tisztítja, irissit és szépíti. Kapható a készítőnél, Földes K. gyógyszerésznél Aradon és minden gyógyszerertárban. Nagy létegy 2 K., kicsi 1 korona.

(x) **A gyermek legjobb erősítő és tápszerü** a Zoltán-éle iz- és szagmélküli csukamáj-olaj ajánlható. Uvege 2 korona. Zoltán gyógyszerertárban, Budapest, V., Szabadság-ter.

Boer könyvek.

— **Jelenet.** —

De Wet boer tábornok vasok diszunkában írja meg a transvaali háború történetét. Delarey tábornok felesége pedig viszonyagságait adja ki egy kötetben.

A kiadó: Es aztán beszéd!
A boer tábornok: Mondok magamba, ha már egyszer beágytunk arval a háborúval, legalább keresek egy kis pénzt. Kötetem címe: „Egy elnyomott boer jászvevőkései.”

A kiadó: Nagyzerű!
A tábornok: Ném kéziratát is van szerencsém ezennel átadni. Ném könyvének címe: „Egy boer nő keservei.”

A kiadó: Kötőnő!
A tábornok: Unokasósem kéziratát is itt van. Ez a serdültebb ifúság számára készült.
A kiadó: Címe?

A tábornok: Címe: „Krüger apó, vagy a fehérszakállu mohikán.”

A kiadó: Más nincs?
A tábornok: Dehogy nincs. Itt van egy másik átdolgozás, a serdültebb ifúság számára. Ezt Botha tábornok csinálta. Címe: „Egy tisz bti functesselvel.” Nagyon jó kis rajok vannak benne Busch-modorában.

A kiadó: Lányok számára nincs?
A tábornok: De van. Nagynénem írta, Marliitt-modorában. Címe: „Egy sáppadt boer leány.”

A kiadó: Most még csak egy kis képeskönyv hiányzik.

A tábornok: Az is van. Címe: „Kis boer képeskönyv, pingálta Delarey bácsi.” És...

A kiadó: Es?
A tábornok: Es végül engedje meg, hogy átadjam az utolsó: „Boer abeco jó kis fücskák s leánykák számára, csinálta Meyer Lukács tábornok bácsi.”

A kiadó: Köszönöm, tábornok ur. Már megy?
A tábornok: Megyek haza... és bevégezem „Boer családok” című verskötetemet...

FŐVÁROS

(*) **A Szent István-bazilika orgonája.** A tanács ma tárgyalta a Szent István-bazilika építésére felügyelő bizottság javaslatát, hogy az orgona építésére hirdessenek új pályázatot. Tudvalevőleg a kereskedelmi miniszter felhívta a várost, hogy magyar iparral építtesse meg az orgonát. A tegnapi közgyűlésen pedig Gelléri Mór interpellációjában követelte, hogy a főváros ne mellőzze a magyar ipart. A tanácsban ma nagy vitát provokált a dolog. Két órán át vitakoztak, végül a bizottság ajánlatának mellőzésével, kis többséggel ellogadták az osztrák gyáros ajánlatát. Valószínű, hogy az ügy közgyűlés elé is kerül.

(*) **A zugliferi vonal meghosszabbítása.** Mint értesülünk, a kereskedelemügyi miniszter helyben hagyta a budapesti közúti vaspálya zugliferi vonalának a Vaskapuy terjedő meghosszabbítására létrejött megállapodásokat s jóváhagyta a közigazgatási bejárás megálapított terveket is. A miniszter egyszerűen kiadta az engedélyt előzetes engedélyezési tárgyalás mellőzésével a vonal meghosszabbítás építésére és üzemére. Anonkivül megerősítette az építési munkákra a helyszínen megadott elvi, illetve építési engedélyeket is, kikötve, hogy a meghosszabbított vonalrésznek legkésőbb 1903. évi április 20-ikáig teljesen üzemképes állapotban kell lennie.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Moharóssa.** Az *Operaház* igazgatósága Hubay Jenő: *Moharóssa* című dalműve ügyében tett interpellációjára ma egy másik lap hasábjain mentegetődzik és kijelenti, hogy a kitűnő szerző művere csak februárban kerülhet a sor, minthogy Szoyer Ilonka, akire a főszerepet bízták, januárban az ő szabadságidejére elváltt vidéki kötelezettségeinek kénytelen eleget tenni. Tudomásul veszük ezt a kijelentést és bele is nyugszunk, hiszen február hónapja tényleg még a főszereponhoz tartozik, amikor a közönség még befogadásra képes és maga az időpont nem jelenti az udjodonság lefokozását, — de evidenciában is fogjuk tartani az igazgatóság ígértét. De megjegyzést kell tennünk egy körülményre, amely az igazgatóság feleletében meghökentett. Hogyan lehetséges ez, hogy Szoyer Ilonka, aki oly erős gyökert vert az *Operaház* műsorában, januárban, tehát a szezon derekán, amikor valóban szükség van rá, — szabadságot élvez? Tudjuk, hogy Szoyer Ilonka szerződötése az utolsó intendáns rezsimje alatt történt és hogy a kontraktus furcsa feltételeiből nem kovácsolhatunk vádat *Máder* igazgató ellen. De nem lenne okos dolog ilyen körülmények között, ha az *Operaház* Szoyer Ilonkától ezt a hónapot megválnát?

** **A Casanova jubileuma.** Holnap, pénteken éri meg Junonödödik előadását a *Casanova*, *Faragó Jenő* és *Barna László* nagyszerű romantikus operettje. Fennállása óta egyik legnagyobb sikerét érte meg a Népszínház a *Casanovával*, amelynek végtelen sikerében oroszánrészt jut *Kéry Klárának*, a magyar szerzők üdvösköjének. Legelő sorban az ő pompás négyes alakítása, utána *Nyáras Antal Casanova* a kedvessé és népszerűvé tette a közönség körében a magyar szerzők darbját. A holnapi jubiliárius előadás minden néző kedves meglepetésben részesül a szerzők részéről. A nagy sikert aratott operett a vidéken, az

Főfájást,

mely bármítól ered is, pár perc alatt meggyógyul a „Fortuna-Migrain-Pastilla” 1 drb 30 fillér, 6 drb 150 fillér, 12 darab 280 fillér. Kapható SCHUBERT ARNOLD gyógyszerertárban Budapest, VII. Csongory- és Dob-utca sarkán.

aradi Nemzeti Színházban került először színre, holnap szombaton este.

Egy színházi mecenás hiánya. Milánóban a napokban meghalt Visconti di Modrone herceg, aki egyike volt a jelenkor legnagyobb színházi mecenásainak. Ő egymaga ideztéve éveken keresztül a milánói Scala deficitjét, amely évente megüldötte a félmillió lírát. A Visconti hercegi család a legelsőbb lombardiai családok közé tartozik s neve ezer év óta össze van törve hazájuk történelmével s ma is Olaszország leggazdagabb családja. Az elhunyt herceg 1839-ben született s hatvanhárom éves korú ért. Több mint hatvan milliónyi vagyonát négy fia örököli.

A hit főpróbája. Holnap, pénteken délelőtt 10 órakor tartják meg a Népszínházban Róssa Miklós A hit című háromfelvonásos népszínművéből a főpróbát teljes díszletekkel és jelmezekben. A főpróbán csak a sajtó meghívott képviselői vehetnek részt. A premierre mely e hó 22-ikén, szombaton lesz, jegyek várhatóak a Népszínház elővetélti pénztáránál, valamint a két városi fiók-egypénztárnál.

Hauptmann Gerhardt Bécsben. Hauptmann Gerhardt, a Takácsok és Henschel juvaros híres szerzője. Bécsben időzik, ahol személyesen vezeti a Jung-színházban a napokban bemutatásra kerülő A szegény Henrik című új darabjának próbáit.

Filharmoniai hangverseny. A IV-ik filharmoniai hangverseny szerdán, december 3-án lesz a Vigadóban. Ezen a hangversenyen közreműködik Ysabe Jenő, a világhírű hegedűművész, aki Bach és Saint Saëns hegedűversenyeit fogja előadni. Érdekes szám lesz továbbá még Csajkovszky II-ik szimfóniája, melyet ez alkalommal először adnak elő. Jegyek kaphatók Méry Bélánál (Andrássy-ut 12.).

MŰVÉSZET

Paál László kiállítás. A Nemzeti Szalóban Paál László műveinek bemutatását a sajtó képviselői részére szombaton délelőtt 11 órára tűzték ki. A kiállításra a legutóbbi napokban is küldtek külföldi, nevezetesen Párisból és Drezdából képeket s így a gyűjtemény lenő teljességben fogja bemutatni a nagy lájképű műkődés.

Magyar művészeti külföldön. Konek Ida, magyar festőművész állandó tartózkodásra Karlsruheba költözött.

Művészárlok-egyesülete. A hazai művészárlok-egyesülete dr. Münich Aurél elnöklésével ma művészárlok ülést tartott Bruck Miksa igazgató műtermében. Az egyesület tiz képet vásárolt meg a december elsején megejtendő kisorsolásra.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Szűgyény-Marich László országgyűző emlékiratai. A legközelebbi napokban érdekes történelmi munka fog megjelenni, mely kétszázötven előkelő helyet fog elfoglalni a magyar-nemzeti-irodalomban. A könyv címe: *Idősk Szűgyény-Marich László országgyűző emlékiratai*. Ezuttal az érdekes munkának csak első kötete fog megjelenni, amely az 1836. évtől 1848. december 2-ig terjedő feljegyzéseket foglalja magában. Az arképekkel és oklevéljegyzékekkel ellátott művet az 1893-ban elhunyt államférfiu fia adják ki, sajtó alá pedig Thallóczy Lajos külügyminiszeri osztályfőnök rendezte, akinek neve már magában is biztosítéka a munka kiváló irodalmi becslésének.

A balesetbiztosítás története. Erről az érdekes témáról tartott előadást ma este az Országos Juregyesületben dr. Navrátil Akos, egyet. m. tanár. Az ülésen Matkovits Sándor elnöklote alatt szépszámu közönség volt jelen, nevezetesen Falk és Thék alelnökök, Abonyi és Saterényi min. tanácsosok, nagyszámu előkelő iparosok stb.

Navrátil a balesetbiztosítás kérdésében törvényes rendelkezést akar. Egyszerű, világos törvényt, mely az intézmény körvonalait szigorúan vonja meg, de azokon belül engedjen tét teret az érdekeltség autonóm szabályozásának. A kötelező biztosítás híve a külföldi törvényhozások által is szinte egyértelműen elfogadott behatáráit. A kártalanítás mérve tekintetbe van a jelölténiátveendőnek tartja a szinte nemzetközileg egyértelmű külföldi szabályozás rendelkezéseit. Tehát járadékfizetéssel óhajt kártalanítani. A biztosítás legjobb módján az érdekel munkaadók kötelekét óhajtja.

A nagy érdeklődéssel hallgatott előadás végén Matkovits elnök meglepetéssel mondott előadónak érdekes fejtegetéseiről s az e tárgyban való vitát egyik legközelebbi ülésre tűzte ki.

EGYESÜLETEK

(Tiszteletbeli tagok választása.) Az Állami Tisztviselők Országos Egyesület Török vándor köre Solymosi Miklós törvényszéki bíró elnöklote alatt tartott rendkívüli közgyűlésén a kör tiszelnökeinek indítványára Vörös László nyugalmazott államtitkár, Benedek Sándor, a közigazgatási bíróság ítélobírája és Csikvári

Jákó magyar államvasnti főfelügyelőt egyhangulag a kör tiszteletbeli tagjává választotta. — Továbbá a *Erdélyi Állami Tisztviselők Köre Csák György királyi pénzügyigazgató elnöklote alatt tartott rendkívüli közgyűlésén ugyancsak Vörös Lászlót, Benedek Sándort és Csikvári Jákót, valamint Harmath Domokost, a tordainak körének tiszelnökeit egyhangulag tiszteletbeli tagokká választotta.*

Nyitlér.

♦ ♦ ♦ ♦ AZ ÚJ ANGOL ♦ ♦ ♦ ♦

FÉRFIRUHA-BÉRLET

LEGJOBB RUMAKZODÁSI RENDSZER

* DEUTSCH F. KÁROLY *

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 1. SZÁM.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

Az elégett Paál-képek. A büntető törvényszék főlebbviteli tanácsa ma délelőtt tárgyalta Veszely Ferenc munkavezető bünpörét, akinek gondatlanságából a *Nemzeti Szalon* a minap kivüladt. A járásbíró-ság annak idején egy hónapi fogházra s negyven korona pénzbüntetésre ítélte a vádlót. A főlebbviteli tanács *Sárhány* Lajos törvényszéki bíró előadása után jóváhagyta az első bíróság ítéletét s a vádlotnak, akinek képviselőiben dr. Gleichmann Lajos ügyvéd jelent meg, beszámította azt a nyolc napot, amelyet vizsgálati fogságban töltött.

A herceg talmndtájá. Ismeretes az a pör, amelyben Schönburg-Waldenburg Frigyes herceg, egy fejedelmi családokkal közeli rokonságban levő mediatizált fejedelmi család sarja s Freund Lajos volt rabbinövendék, a hercegnek volt jószágigazgatója állott egymással szemben. A herceg néhány év előtt összezőrrent családjával. Ekkor bosszúból szakított a hercegi ház tradícióival, elhagyta ősi protestáns vallását s a katolikus hitre tért. A fiatal, huszonhárom éves hercegnek ez a tette annyira elkészerítette családját, hvgy megvont tőle minden anyagi segítséget. A herceg, aki ekkor Karintióban tartózkodott, megismerkedett Freund Adolf ügynökkel, aki nagy befolyással ajánlott fel neki. Közvetlenül ut lejezve Freund kikötötte hogy a herceg az ő Lajos nevű rabbinövendék fiát maga mellé veszi titkárnak, később pedig magát jószágigazgatót alkalmazza 500 forint havi fizetéssel. Ezt a kikötést később Freundék odamódosították, hogy a herceg 40.000 forint kártérítést köteles adni Freund Lajosnak a rabbi pályára elhagyásáért az este, ha a két évre szóló szolgálati szerződés be nem tartja. Mikor a hercegnek volt már pénze, földbirtoka Freund Adolf jóvóitából, határovt meg egy feladat: méió parhiét keresni a herceg számára. El is indult a herceg ut jószágigazgatójával európai körútra. Olaszországban megismerkedett a herceg Don Carlos leányával Donna Alicszal, akit Freundék ellenzés dacára nőül is vett. Ez a házasság kibékítette ugyan a herceget családjával, de Freundék haragját magára vonta. A házasság után rendezni kezdte a herceg ügyeit. Első dolga volt Freundéktől megszabadulni s ezért Freund Lajos erre a budapesti törvényszéknél 100.000 forint ere őig pert indított a herceg ellen. Kerek 40.000 forintot követelt kártérítéssel a rabbi pályára abbahagyásáért, követelte továbbá 7 éves jószágigazgatói szerződése értelmében az évi 6000 forint, vagyis hét évre 42.000 forint megfizetését, végül egyéb költéseit. A herceg jogtanácsosa dr. Gyurkovich Gyula fővárosi ügyvéd utján pedig bünvádi jeljelentést tett Freund Adolf ellen szikkasztásért, uszóráért. A büntető panasz tárgyában a budapesti büntetőtörvényszék megszüntető határozatot hozott. Freund Lajos keresete tárgyában azonban a törvényszék előtt tovább folyt az eljárás. Közél 100 tanut, nagybárra külföldieket, hallgattatott ki egy ügyben a törvényszék, míg végre ma meghozhatta ítéletét.

A törvényszék ma tárgyalta Freund Lajosnak 100.000 forintos keresetét a herceg ellen s ítéletet is hozott. Az ítélet szerint a herceg köteles Freund Lajosnak 10.000 koronát megfizetni. Freund Lajos keresetének többi részével elutasította a törvényszék s a perkiöltéseket költségesen megszüntette.

Egy Zola-fejleszt. Veszedeles, dologkerülő ember Jókuti György, aki szándékos emberölésért állott ma az esküdtségi bíróság előtt. Valamikor, régen, utcasepről volt, de már évek óta koldulásból meg abból él, amit Bartók Pálné, szillett Német Ika mosónő juttatott neki. Izzel az asszonnyal Jókuti négy esztendőig vadházasságban élt, közbe-közbe azonban elváltak egymástól, amikor tudniük a rendőrség az ötvenkét esztendő csavargót koldulásért a fővárosból kitiltotta. Jókuti nem vette komolyan a kitiltást s egy-két hét muva utra bevonttt Budapestre. Ilyen kirándulásból tért meg az idén május tizenhetedikén. Gyalog tette meg az utat Osnóról Budapestre és egyenest a Grün Miksa-tele pálinkamérésébe ment, ahol a vándorlása alatt összeközdött pénzt olította. Ott találkoztott Bartók Pálnéval, aki nem a legnagyobbabban fogadta a javíthatatlan csavargót. A régi barátság kedvéért koccintott ugyan vele, de arról hallani sem akart, hogy utra a kegyeibe fogadja. A pálinkamérésből együtt mentek el, s Jókuti utközben egyre kapacatúsabb az asszonyt, hogy folytassa vele a közös hazatársat. E közben a Nagymező-utca sarkára értek, s mivel Jókuti egyre toladott bb lelt az asszony rendőrt káldott. Ebben a pillanatban kést ráutott elő a csavargó s kétszer hasbaszúrta az asszonyt, aki néhány perc muva meghalt. Ezért állott ma Jókuti az esküdtségi bíróság előtt. A vádhatóságot dr. Pataki Gyula királyi ügyész képviselte, védő dr. Weiss Odön volt. A vádlott a védekezését az itala alapította, s azt mondta, hogy beszámíthatatlan állapotban volt, mikor az asszonyt megszurta. A bíróság halált okozó súlyos testi sértés büntetése miatt hat év fegyházra ítélte a csavargót.

A pángermán népboldontók. A szegedi esküdtségi bíróság mára tűzte ki a Steimacker Odön volt országyűlési képviselő, a budapesti kereskedelmi kamara volt titkára és Kriesch Alajos ellen indított sajtópör tárgyalását. Mind a ketten a Korn Artur lapjába írott igazolások miatt kerültek a vádlottak padjára. A tárgyaláson azonban a vádlottak egyike sem jelent meg. Steimacker egy Klosterneuburgban kelt orvosi bizonyítványal igazolta, hogy beteg. Kriesch Alajos pedig egyáltalában nem adott életjel magáról. A törvényszék ut tárgyalást rendelt el, amelyre Steimacker ismét megjeléz, Kriesch pedig csendőrkkel fogják elővezetni.

TÁVIRATOK

Véres dráma Párisban.

Páris, november 20. A Rue Saisanderi-n tegnap este büntetést követelt el valaki, amelynek részletei még mincesnek kiderítve. Egy fiatal asszonyt vérebe fogva találtak a házszobájában. A fején nagy lösebb volt. Az asszony *Rydsenski* nevű kedvese, aki a szobában volt, a rendőrbiztos kérdéseire ellenmondó jeleleteket adott. Rydsenskit, aki állítólag előkelő orosz család sarja, letartóztatták. Az asszony sebe halálos.

Közgazdasági táviratok.

Zukrest, november 20. A telete-tergeri s a dunai orosz gőzhajózási társaság amely a kedvezőtlen viszonyok következtében már évek óta nem fizetett osztalékot, elhatározta a tejszámolást.

Becs, november 20. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) A togyasztás tartózkodása és a vásáriási kedv teljes hiánya következtében ma is majdnem egészen oszúndó volt a készárúpiac, azonban ugy gabonaművekben, mint takarmányárúban szilárd irányzat érvényesült, mert a kínálat gyöngye volt s szükség esetén meg kellett volna adni a tegnapi árakat meg árpalet is. Határidőre sem fejlődött ki üzlet. Kötött: buza tavaszra 7.70-7.71-7.74, rozs tavaszra 6.86-6.80, zab tavaszra 6.64-6.65 korona. Záratkör: buza tavaszra 7.73, zab tavaszra 6.66 korona.

New-York, november 20. (Törvényközlés. (Záratkör.) Gyapat: New-Yorkban nyelben 8.50 (8.40), Novemberre 8.24 (8.11), Februárra 8.15 (7.02), New-Orleansban helyben 7.75 (7.45). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 7.80 (7.80), Stand white Philadelphiában 7.75 (7.75). Refined in Cases 9.10 (9.10). Credit Balances at Oil City 139.— (139.—). — Zsr: Western stand 11.50 (11.60), Rone és Brothers 11.70 (11.70). — Tengeri irányzata állandó. Decemb.-re 61.75 (59.74), Januárra 55.— (55.74). — Májusra 58.75 (48.74), Buzs irányzata gyenge. — Píros ósmi helyben 71.75 (77.75), Decembere 80.75 (81.75), Márciusra — (83.—), Májusra 79.75 (81.—), Jul.-ra — (—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.75 (1.75). — Kávé: fair Rio 7. sz. 5.75 (5.74), — Nov.-re 4.75 (4.75), Februárra 4.90 (4.90). — Liszt: Spring Wheat clears 3.5-3.10, (3.5-3.10), Cukor: 3.75 (3.74), Óm: 25.05-25.10 (25.12-25.17). — Réz: 11.40-11.60 (11.40-11.60). (A zárókörben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 20. (Törvényközlés. (Záratkör.) Buzs irányzata gyenge. — Dec.-re 75.75 (75.75). — Jan.-ra — (—). — Tengeri irányzata állandó. — Dec.-re 58.— (57.75). — Zsr: Jan.-ra 9.50 (9.50), — Maj.-ra 9.20 (9.20). — Szalonna short clear — (—). — Sertésbuzs: Jan.-ra 15.60 (15.70). — (A zárókörben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK

Félhomály . . .

Szomorún, szürdök szobámba
A novemberi alkonyat.
Künn eső hull s hideg verejték
Borítja az ablakokat.

A szürkülőnek lankadt szárnyán
Eljött a láz — s ölemben ül; —
Körülottem a langyos lég már
Perzselő parázsos hevül.

Forró fejem kezemre hajtom
S borongva összeszerkesztek.
— Egy lassan élő gondolatnak
Örökös beteg lesztek.

Lys-noir.

† A siker vagy a balsiker és a szerzők.
Ezest Blum a Journal d'un Vaudevilleben playkát
írt a szerzők lelkiállapotáról, darabjuk első előadása
alkalmával. Míg ki nem tör az első tetszésnyilvánítás,
— mondja Blum — míg az első nagy jelenet nem
perdült le, a szerző a legnagyobb izgalomban futkos
a színpalak mögött s türelmetlenül várja az első éleket,
melytől ő óriási hatást remél és izgatottan tapasztalja,
hogy a darab meséje csigalassúsággal halad
a reményteljes pont felé. Végre elérkezik a várva-
várt pillanat, de a nézőtérben egy kéz nem mozdul,
egy arc sem derül mosolyra. Az éle nem
sült el. „Nem sült el” — mormogja lassan a
szerző és tovább vár mind idegeiben és tü-
relmetlenségében. Hirtelen egy igénytelen és jelen-
téktelnek gondolt fordulatnál orkányszerűen nyilat-
kozik meg a tetszés. A szerző bámul s töpreng
a közönség zűlése és eltemetett reményei kezdenek
újra feltámadni. Ő, aki néhány perccel ezelőtt azon
gondolkozott, hogy eldobja a tollat és beáll egy hen-
teszletbe szallónát mérni, most ismét magasra tartja
a fejét s reszketeg hangon suttogja: „Az előbb pa-
naszkodtam, hogy nem lesz siker, pedig milyen a si-
ker.” Örömeiben hólyagosra dörzsöli a kezét, mint egy
tapsoncölönök. Fájdalom, tapasztalásból tudom — foly-
tatja Blum — hogy bizonyos előjelekből az ember tisz-
tában lehet a balsikerrel. A próbák fáradsággal telje-
sek, két vagy három szereplő visszaküldi a szerepeit,
a sugó folyton ásit, pedig ha a sugó folyton ásit,
akkor már biztos a bukás. És az előadás? Vár a
szerző a felvonás végén lelvő határos fordulatra s
elátkozza a társaszerzőt, aki az első felvonást oly hosz-
szúnak akarta. Ehangzik a szó és határról szó sincs.
Az éle nagyon erős volt s nem illik a helyzethez.
Mégint az átkozott társaszerző eszméje. Megkérdi az
előadó színészeket: „Nos, hogy van a közönség han-

golva? Hm! — felel a színész — a közönség ma
kemény, mint a kő. A következő jelenetben már fütty-
szók hallatszanak. A közönség elégedetlen s egyszerűen,
a darab úgy megbukott, hogy sohse lehet többé föl-
támasztani. Vigasztalás élekeppen betétem az előadás
után egy dobánytörszébe, hogy a fűsibe fojtsam keser-
veimet. Három vagy négy színházlátogatót találtam
ott, kik természetesen a darabról beszélgettek. „Mi-
osoda hülyeség kell ahhoz, hogy valaki egy ily da-
rabot írjon — szolt az egyik a három közül. — Én
is úgy mulattam a dolgon, mintha a Palais Royalban
lettem volna, nagyon kedves butaság volt, — tódi-
totta a másik. — Én nem — szolt dühösen a hama-
dik — én drágán fizetem meg ezt a butaságot és
dühös vagyok, hogy be vagyok csapva. Ha a szer-
zőt a kezem közé kaphatnám, biz Isten, kitekerném
a nyakát! . . . Oda akartam erre lépni és felvilágosítani,
hogy itt van hát a szerző, kíváncsi vagyok arra a
nyakkitekérésre, de mikor ránéztem és láttam, hogy
emberem óriás termetű Herkules, domborodó izmok-
kal, hírtelen megszámítottam a dagadó hicepeket s
azt mondtam, amit Napoleon Waterloónál: Ez sok,
ez túlságosan sok.

† A kéz tisztántartása. Az egészségre nézve
nagy fontossága van a tiszta kéznek. Igen sokszor a
tisztalanság kél terjeszti a betegségeket. Leginkább az
orvosoknak kell ügyelniük kezük tisztaságára, mert
hivatásukból ki/olyólag olyan testrészeket kell meg-
érinteniük a betegeknek, amelyeket más emberek nem
szoktak érinteni. Kötelessége az orvosnak, hogy
észre nem vehető tisztalanságokat is, amelyek az ő
kezére kerülhetnek, a legnagyobb gondnal eltávolít-
son, hogy keze bacillusmentes legyen. Még na-
gyobb veszedelmet okoz a tisztalanság a kéz a ren-
des társaséletben. Nemcsak nevelni kell és szok-
tatni kell az emberiséget, hogy a kéz gyakori
mosását életszükségletnek tartsa, hanem meg kell ta-
níttatni arra, hogy mikor okvetlenül szükséges a
kézmosság, hogy mások ne legyenek a társasérintke-
zés következtében veszélynek kitéve. A köhögéssel
tekintettel a környezetére, minden művelt ember szája
elő tartja a kezét. Az azonban senkinek sem jut
eszébe, hogy ezt a kezét nem tanácsos rögtön ezután
embertársainak üdvözlés vagy bucsuzás céljából oda
nyujtani; pedig egy gondolkodó lény előtt ennek ter-
mészetesnek kell lenni. Könnyen megérthető, hogy a
köhögés következtében betegségszörök juthatnak a ké-
re, mert a köhögés esetleg más veszedelmes betegséggel
van kapcsolatban. A legtöbb ember környezetében
legyő tárgyakat vagy állatokat meg gondolatlanul kezelik.
Sokan kutyájukat vagy macskájukat simogatják, sőt
miután ezek az állatok kezüket megnyalták, rögtön
kezüket nyujtanak ismerőseiknek. Az embereket leg-
inkább csak akkor bántja a kéz tisztalanság, ha a
pizsók szembetűnő; természetesen azonban, hogy ez

az álláspont nem igen megnyugtató. Nem kell ugyan
mindjárt vérmegsejrése gondolnunk ha tisztalanság
tárgyat vagy kezét érintünk; hanem csak gyulladá-
sokra, bőrbetegségekre és náthára, amelyek hasonló
módon terjedhetnek. Mindezekből az következik, hogy
a kéznyujtásnál elővigyázatosak és óvatosak legyünk,
ha nem vagyunk biztosak abban, hogy a kezünk
föltétlenül tiszta.

† A szárnység mint karmester. Gróf Dimitri-
jevics Szeremetjev Sándor szárnységét különös kérel-
met intézett a pétervári lapokhoz. A gróf, aki nagyon
gazdag és a zenének avatott művelője, külön orkesz-
tert tart fenn, amelylyel a téli szezonban vasárnap
délutánokon rendkívül csekély belépő-díjak mellett
hangversenyeket tart, amelyeket a társadalom minden
rétegéből sűrűn látogatnak. Egyes darabokat ezeken
a hangversenyeken maga a gróf dirigál és dirigálni
minőségében is a zenekritika legmelegebb elismerését
vívta ki. Most arra kéri a lapokat a gróf, hogy nevé-
t említsék föl, ha dirigál; hanem a következő ormban
emlékezzenek meg róla: ennek vagy annak a szárn-
nak a dirigense így vagy úgy oldotta meg feladatát.
Az a kérdés most, hogy teljesítik-e a lapok a gróf
kivánságát. Eddig csupán az orosz nagyhíregeknél
volt meg az a kivánságuk, hogy elhallgatták nevüket,
ha művészi téren szerepeltek. Konstantin nagyherceg-
ről, aki nagyon sok költeményt írt, egy emlékeztet
meg az orosz sajtó: — A lényeges költő, K. K.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Osztrák Magyar Bank. A gyebank iktatásca
ma délelőtt Budapesten *Bitinski* lovag kormányzó el-
nöklésével ülést tartott, amelyen tudomásul vet-
ték a robonczi *Pranger* József udvari tanácsos,
vezérbíró által előterjesztett részletes üzleti jelentést;
a iktatás elhatározta, hogy az új ezerkoronás bank-
jegyek kiadását 1908 január 2-án kezdi meg, amikor
az ezerforintos bankjegyek kiadását is beszünteti. Az
ülésem egyébként csak a folyó igazgatás ügyei ke-
rültek tárgyalás alá.

A gyárosok депутатibusában. Értesülésünk szerint
ho nap a *Magyar Gyáripárosok Országos Szövetsége* kül-
döttségileg fog megjelenni *Szell* Kálmán miniszter-
elnöknel, *Lukács* László pénzügyminiszternél és *Láng*
Lajos kereskedelemügyi miniszternél a tervbevet
beruházások sürgős végrehajtása, illetőleg azok összegé-
nek felmérése érdekében.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága
legutóbb két millió koronát szállított be pénzügyi
letelegeiből a központi állampénztárhoz. A folyó évi
beszámítás 86,200,000 koronára rug.

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

I.

Heten ültek Domborvkenben, egy poseni vá-
roska legelőkelőbb vendéglőjében az ebédnél; va-
lamennyien jogászok és törzsvendégek. Az asztal-
főn Stejn Oszvald törvényszéki bíró ült és fejét
csóválva szűrcsölte levestét.

Aztán erősen megtörtülte száját kendőjével,
miközben a jobbán ülő Bodelschwingh albiró felé
fordult e szavakkal:

— Nem, kedves kollega ur. Nem lehetek
önnel egy véleményen. Rablógyilkosságról itt szó
sem lehet!

Es nagy, csontos kezével megsimogatva im-
pozáns, vörös szakállát, okos, kék szeméinek át-
ható tekintetével végigmérté nála fiatalabb hat
asztaltársát, akik hivatalosan alárendeltjei voltak
és ismételté:

— Legyenek meggyőződve, uraim! Rabló-
gyilkosságról ebben az esetben nincs szó.

Dr. Werner Felix az albiró, aki állandóan a
törvényszéki bíró baloldalán szokott ülni, buzgón
helyeselve jegyezte meg.

— Éppenséggel nem, éppenséggel nem! —
míg Bodelschwingh tovább is hitetlenül nézett
maga elé, a jegyzők pedig, akik az asztaltárs-
ságot kiegészítették, kifürkészhetlen tekintettel
figyelték a bíró megjegyzéseit és mindenféle
nyilatkozattól tartózkodtak, arcuk egy mozdula-
tával sem árulta el véleményüket. Csak Naumann
Frigyes, a fiatalabbak közt a legöregebbik, tett
egy gyöngye mozdulatot lenszöke fejével, mintha
teljesen igazat adna mélyen tisztelt főbevalló-
jának. Hiszen előtte való napon szabad volt el-

kisérnie főnökét annak a bűnténynek színhelyére,
amely jelenleg a dombrovkeni jogásztársaság tár-
salgási témája volt. Es akkor természetesen megál-
kotta a maga véleményét az esetről, sőt talált egy
érvet, amelynek Bodelschwingh albiró véleményét
teljesen össze kellett zúznia. De soha és semmi körülmé-
nyek közt sem merete volna véleményét felszólít-
ás nélkül kifejezni. Mily könnyen vehette volna
ki ez által főnökének, vagy a két albiró kö-
zül az egyiknek szájából a szót — talán az ő
legsajátabb gondolatukat mondhatta volna ki, ő
az igénytelen jegyzőt — és akkor ez nagyon vég-
zetes lett volna.

Naumann Frigyes egy alárendelt kis hi-
vatálnok fia volt, szerény viszonyok közt és szí-
goru fegyelem alatt nevelkedett. Atyjától, a volt
altisztól és most számtanácsostól tanulta meg,
hogy nemcsak illő, de okos is, ha az ember
mindig hallgatagon és alázatosan tekint föl fel-
jebbvalójára. Így tehát Naumann Frigyes az alá-
zatosság és a szerénység mintaképe volt és ebben
a tekintetben előnyösen különbözött a másik
három jegyzőtől, akik régi nemes, gazdag csalá-
dok gyermekei voltak és gyakran meglehetősen
kihívó viselkedést tanusítottak.

— Engedjék meg, uraim, hogy az ügyet
megvilágítam önk előtt, — folytatta Stein Oz-
vald és megint letette az asztalra az étlapot, mi-
után egy futó pillantást vetett bele.

— A legközelebbi fogás, mint látom, gyis
Ragout finn en coquilles, valami kevert jóság,
amely ellen az én parasztyomrom bizonyos ellen-
szóval viselkedik. Ézzel azonban, uraim, nem
akarom az önk étvágját elrontani. Sőt ellenke-
zőleg. Mint önk jól tudják, Sauerbrunnentől asz-
szonyt én a világ legjobb és legszolidabb szakács-
néjának tartom és kérem önöket, lássanak jól
hozza a ragout finhez, hogy aztán én annál job-
ban átadhassam magamat a cotelette és a szold
ürpecsenye élvezetének.

A „német hához” címzett vendégfogadó fő-
pincére és a borfiu, ahol a hét jogász ebédelni
szokott, belépett az étterembe és feltalálták a bíró

által leszólt ételt, épp oly zajtalanul, mint az előbb
elszedték a tányérokat.

Stein Oszvald kényelmesen hátradőlt széké-
ben és kenyeréből golyókat gyurt, aztán az asz-
talon keresztül messze elhajigálta. Mindig Bor-
wiecki Szaniszló jegyző nagy fülei szomszéd-
ságába, aki e miatt „tisztelt” főnökét nem éppen
hízelgő címzésekkel illette, persze csak bensőséggel.

Mialatt a hat fiatalabb jogász több-kevesebb
étvágygyal hozzáfogott a ragout fin fogyasztásá-
hoz, az asztaltársaság elnöke újra megszólalt:

— Engedjék meg tehát uraim, hogy előad-
jam önöknek az esetet úgy, amint azt az akták
feltüntetik, természetesen in extenso. De hátmirt
nem eszik ön, Pfeil gróf? On úgy vájkál a tá-
nyérjában, mintha gyöngyöt kereselne benne.

Tehát: Tegnap délelőtt fél 10 órakor meg-
jelent nálam Tribukett csendőr Starokin faluból
az a jelentés, hogy a rosenthali bírtok kort-
jében reggel fél 6 órakor egy holttestet találtak,
az öreg 68 éves Merten Ralph szolgálat.

Az agyonütött ember harminc évvel tovább
szakadatlanul dr. Wegener Erich orvos szolgálata-
ban állott, aki a rosenthali bírtok tulajdonosa. A
gyilkosságról azonnal értesítették a háziurat, aki
orvosi minőségében konstataálta öreg szolgájának
halálát, amely már több órával annak előtte
következett be.

Az előjáró és Tribukett csendőr reggel
nyolc órakor megjelentek a bűntény színhelyén
és a következőket állapították meg:

Mertent tompa szárszámmal mért ütessel
gyilkolták meg, melyek összezúzták koponyáját.
A tett színhelye, illetve az a hely, ahol a holt-
testre ráakadtak, félreeső zuga a rosenthali park-
nak, közvetlen szomszédóságában az évek óta
használatlanul álló görögorszarnok. Olyan jele-
k, amelyek a gyilkos kinyomozására vezethet-
nének, azon a helyen nem találtak.

De Tribukett csendőr, aki megjegyzendő
rendkívül kötelességtudó, intelligens hivatalnok,
a parknak Starocin felé fekvő sarkában dr. We-
gener Alijának hulláját találta meg. Nagyon éber

A Magyar Kereskedelmi Csarnok ügyvezető bizottsága, haraszti Jelének Henrik elnöke alatt ülést tartott, amelyen 10-6 úrvek elintézése után dr. Schreyer Jakab főtitkár jelentést tett az elnökség eljárásáról a képviselőház igazságügyi bizottságának azon határozata következtében, amelylyel a magyar polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával a külön kereskedelmi bírósági hatáskört megszüntetendők mondotta ki. — Jelenti hogy ezen a kereskedelmi tárgy érdekeit méltán érintő határozat folyton csupán azon okból nem lett nyomban gyűlés egybehívva, mert a Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara elnöke, Lánzy Leó rögtön a határozat meghozatala után rövid uton értesítette a vezetőséget, hogy a tárgybba a kamara fogja az egyesületeket egy közös értekezletre meghívni. Előadja, hogy ezen értekezlet egybehívása csupán a on okból nem történt meg azonnal, mivel a kamara elnöke e tárgyban előzetesen a kormánytól eljárt, még pedig, mint a hírlapokban is megjelent közleményekből köztudomású teljes eredményrel. amennyiben a kamara elnökének ezen eljárása olytan a kormányelnök ur ítéleténél a külön kereskedelmi bírósági hatáskört fenntartása mellett nyilatkozott, aminek következtében minden további értekezés vagy eljárás szükségese ez idő szertit eliesik. Az ügyvezető-bizottság a főtitkár ezen jelentését örömdetes tudomásul vette és egytul Lánzy Leó kereskedelmi és iparkamari elnök urat azan előérty és kiváló ügybuzgalmaért, amelylyel egy ezen tárgyban, mint a perrendtartás 34. §-a kérdésében a kereskedelmi és ipari érdekek megóvása végett eljárt, jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Fizetési kötelelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetési kötelelenségeket jelenti: Özevgy Boros Arpádné Nagyszentmiklósi, Kohn Mór szabó Pozsony-Szentgyörgy, Koseczweg Pinkás norimbergiáru kereskedő Lemberg, Reichenberg Sámuel kereskedő Radutz, Douth Agoston cipőkereskedő Seidnitz.

Szessarák. A kontingens nyersszess árá Budapestben 26.50 korona pénzben. 37. — korona áruban. Bécsben a kontingentiát készáru 37.60 korona pénzben. 38. — korona áruban.

Szessármahavásár. (A budapesti mahavásár-évi vásár penztár részvényirtárság-tudósítása.) Felhajtás: Vágómárhák, Magyar ökrök 865 darab, magyar tehén 703 darab, szerbiai ökrök 1832 darab, szerbiai tehén 283 darab, növendékmaria 78 drb, bivaly 265 drb, bika 161 darab összesen 4195 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizalmi vaio ökrök 49 darab, fejlelelehn 252 darab, igás bivaly 190 darab, tinó — darab, bika — darab, fűszó — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig vágómárhákért: Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 66. — K-tól 71. — K-ig, kivételesen —. — K. 100 kilonként 60 súlyban, középminőségű 56. — K-tól 64. — K-ig, silányabb minőségű 48. — K-tól 54. — K-ig. Magyar egrelómarha jobb minőségű 52 K-tól 68. — K-ig, kivételesen —. — K-ig. Silányabb minőségű 42 K-tól 50 K-ig. Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 66. — K-tól 76. — K-ig, kivételesen — K-ig középminőségű 56 K-tól 64. — K-ig, silányabb minőségű 48 K-tól 54 K-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 52 K-tól 62. — K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 40. — K-tól 50. — K-ig. Bika jobb minőségű 66 K-tól 70. — K-ig, kivételesen 74. — K-ig, silányabb minőségű 48. — K-tól 54. — K-ig. Bivaly 32 K-tól 40 K-ig, kivételesen —. — K-ig. Magyar tehén 40. — K-tól 56. — K-ig ki-

vételesen —. — K-ig. Tarka tehén 44. — K-tól 68. — K-ig, kivételesen 68. — K-ig. Mind 100 kilonként 60 súlyban. Gazdasági marhákért: Igás ökrök elsőrendű —. — K-tól —. — K-ig kilogrammonként, kivételesen —. — koronától —. — K-ig páronként, középminőségű —. — K-tól —. — K-ig 100 kilonként 620 K-t —. — K-ig páronként, silányabb minőségű —. — K-tól —. — K-ig 100 kilonként, 440 K-tól —. — K-ig páronként. Hizalmi vaio ökrök jéhr —. — kg-kint —. — K-tól —. — K-ig. Fejlelelehn kereszteszt szines 100 K-tól 240 K-ig darabonként, bonyhádi faj 230 K-tól 380 K-ig darabonként, kivételesen — K-tól —. — K-ig. Igás bivaly —. — K-tól —. — K-ig páronként.

Vágómárhából a főhajtás 942 darabbal nagyobb volt a multheinél, s mivel idegen vevők részéről a kereslet jobb volt, annak köszönhető, hogy az árak csak 2 koronával csökkentek métermásánként. Gyengébb minőségűekből néhány csapat eladatlanul maradt, Fejlelelehnok iránt az érdeklődés kielégítő, jármás ökrökben a forgaom csekély.

Borjувásár. 1902. évi november hó 20-án. (A budapesti mahavásárévi vásár-penztár részvényirtárságtól.) Felhajtás: Belüldi első borjú 302 drb, leölt borjú — darb, bécsi borjú — db., növendékmarha 78 darab, bárány első 90 darab, leölt bárány — darab. Argyezések. — Belüldi első borjú 1. rendű 76—88 l-ig, kivételesen 90 l., 11. rendű első borjúkért 64—74 l-ig, 1 kilonként, leölt borjú 1. r. — l-ig, 11. l-ig, 1-től 1-től — l-ig, kivét. 1 kilonként levonás nélkül. Rugott borjúkért 40—60 l-ig. Növendékmarha — l-től — l-ig, 1. r. — l-ig, középminőségű 44—58 l-ig, alarendelt — l-ig, 1 kilonként. Bárány első 10. — 12 k., leölt bárány — K. kivételesen ár —. — k-ig páronként. — Az irányzat és az árak változatlanok maradtak.

Sertésüzemvásár. (A székesfehérvári sertésüzemvásár és közvágóindintézőség.) November 20-án. Felhajtás: Zsirsertes, ugrymint öreg 1. rendű 350 kilogrammon felül — darab, 11. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm 31 darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen 31 darab. Husserlés ugrymint nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen 870 darab. Főhajtás összege 901 darab. Előző napi maradvány 563 darab, összesen 1463 darab. Eladott 800 db, Maradvány 664 db. A vásárirányzata közepes. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetettek: Zsirsertes: Öreg 1. r. 350 kgr-on felül — fillérig, 11. rendű 280—350 kilogramm 50—86 fillérig, kanló — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 86—94 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 80—90 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 76—80 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Husserlés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, elsőlyuban.

Bécsi juhvasár. November 20. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvasáron a főhajtás 4366 darab juh volt. Árak legirktm kivitelu juh 48—50 fillér, kivételesen 64—66 fillér, anyajuh 38—46 korona páronként. Az irányzat szilárd.

Bécsi szűrmahavásár. November 20. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhottak:

3375 darab borjút, 3079 darab első sortést, 2058 darab levágot sortést, 445 darab levágoti juhot, 476 darab bárányt.

A vásár hangulata lanyha. **Eladási árak:** Első borjú — fill., elsőrendű 110—112 fillér, legelője — fillér, lev. borjú 89—98 fillér, elsőrendű — fillér, sortészár 92—106 fillér, fiatal sortés 68—86 fillér, kivételesen —. — levágoti nehéz sortés 100—108 fillér, kivételesen — fillér, husza hizalt — fillér, szirra hizalt sortés —. — l., könnyű sortés 110—130 fillér, elsőrendű süldő 90—108 l., első juh — l., levágoti juh 50—30 fillér, bosnyák silányabb sortések — fillér, kilogrammonként. Bárány 12—24. — korona páronként.

A budapesti gabonátözsde.
Budapest, november 20.

Elénk kínálat mellett 40.000 métermássa buza került a iorgalomba változatlan arakkal. Zárulat felé nyugodtabb lett az irányzat.

Rozsban tartott volt az irányzat. Más gabonaméteukben nem változtak az árak. Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 500 mm. 82 k. 8 K. 35 l., 8400 mm. 82 7 k. 8 K. 32 1/2 l., 1500 mm. 82 k. 8 K. 27 1/2 l., 100 mm. 82 k. 8 K. 30 l., 100 mm. 81-5 k. 8 K. 35 l., 400 mm. 81-5 k. 8 K. 32 1/2 l., 100 mm. 81-5 k. 8 K. 27 1/2 l., 300 mm. 81-5 k. 8 K. 27 1/2 l., 1500 mm. 81 k. 8 K. 32 1/2 l., 600 mm. 81 k. 8 K. 25 l., 1500 mm. 81 k. 8 K. 32 1/2 l., 1200 mm. 81 k. 8 K. 32 1/2 l., 100 mm. 81 k. 8 K. 25 l., 800 mm. 80-5 k. 8 K. 27 1/2 l., 100 mm. 80-5 k. 8 K. 12 1/2 l., 800 mm. 80 k. 8 K. 20 l., 150 mm. 80 k. 8 K. 20 l., 100 mm. 80 k. 8 K. 12 1/2 l.

Makói: 1600 mm. 81-5 k. 8 K. 27 1/2 l., **Uzszási:** 4800 mm. 82 k. 8 K. 30 l., **Fejérmegyei:** 1500 mm. 78-5 k. 8 K. — l., 800 mm. 78 k. 8 K. 05 —, 700 mm. 78-5 k. 8 K. 05 —, 500 mm. 78-5 k. 7 K. 90 l., 600 mm. 77 k. 7 K. 80 l., sárga.

Pestmegyevidéki: 150 mm. 80 k. 8 K. 20 l., 100 mm. 80 k. 8 K. 15 l., 250 mm. 80 k. 8 K. 05 l., 500 mm. 80 k. 8 K. — l., 500 mm. 80-5 k. 8 K. — l., 500 mm. 79-5 k. 8 K. 02 1/2 l., 100 mm. 79 k. 8 K. — l., 100 mm. 78 k. 7 K. 80 l., 500 mm. 77 k. 8 K. — l.

Hartai: 625 mm. 77-5 k. 8 K. 10 l., **Bánsági:** 3500 mm. 78-8 k. 8 K. 02 1/2 l. **Más három hónapra.** **Rozs:** 100 mm. 6 K. 70 l., 200 mm. 6 K. 65 —, 200 mm. 6 K. 60 l., 100 mm. 6 K. 60 l., 300 mm. 6 K. 67 1/2 l., 200 mm. 6 K. 60 l. paritsásra. **Arpa:** 100 mm. 5 K. 82 l., 200 mm. 6 K. 80 l., 100 mm. 5 K. 37 1/2 l. **Zab:** 100 mm. 6 K. 60 l., 100 mm. 6 K. 55 l., 100 mm. 6 K. 40 l. **Lohere:** 100 mm. 66 K. — l. **Lucerna:** 50 mm. 69 K. — l. **Készpenzfizetés mellett.** **Tegnap déltátn eladott:** **Becskerekai:** 4400 mm. 78-8 k. 8 K. — l. három hónapra.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-

és harapós kutya volt, nyilván azt is egy tompa szerszámmal ütötték agyon.

A szegény állat fogai közt egy kis szövetdarabot találtak, akkora lehet, mint egy gyermek kezeje. Ezt a darab szövetet a hü e nyílván annak a nadrágbólól tépte ki, aki aztán agyonütötte. A rongy sötétzürke, igen finom angol szövet foszlánya. Jelentéketlen rajta száradt vérfoltok bizonyítják, hogy a kutya fogai a támadó embert megvérezték. Az a darab szövet természetesen az iratok mellett van, a bizonyításnál annak nagy fontossága lesz, a gyilkos nyomára vezethet, vagy legalább is megmutatja az utat, amelyen a vizsgálátnak indulnia kell.

Délelőtt fél 11 órakor a büntény színhelyén voltam, velem Naumann Frigyes jegyző ur, akinek kiváló nyomozó-képességet jelentésemben elismerően említettem föl. Mindent egy találtam, ahogy a csendőr leírta. A legtöbb figyelmet mindenekelőtt a parkban kivehető lábnyomokra fordítottam. Összevissza kereszteszték azok egymást és amint a pontos és beható vizsgálát után kiderült, azoktól az emberektől származtak, akik a büntény megtörténte után odasiettek. Hübel keréteszlegénytől, aki a hplttestet találta, dr. Wegener urtól, aki a beállott halált konstataálta, az előjárótól, a csendőrtől stb.

A görög templomban, valamint a fővezető lépekönkén vérvnyomokat találtunk. Hogy mint jutottak azok oda, eddig megvilágítanom nem sikerült.

Dulakodás a gyilkos és áldozata közt aligha történt, legalább a bün színhelyén semmi sem vall arra. A dulakodásról össetéért galyaknak, össetiport gyepnek és még egyébként kellene tanuskodniok. Valószínű, hogy a szegény öreg embert a koponyáját ért első ütés elkábitotta.

A halálos ütéseket, ugylátszik, egy ugynevezett rendőrversző okozta, rövid, bőrrrel bevont gumipálcára, amely mindkét végén ölmogolyóval van ellátva. Az eb kimutatát is nyilván ez a fegyver okozta.

Az a kerinek abban a részében, ahol az állat

hullája feküdt, fontos felfedezésre jutottam. Egy új, idegen lábnyomot találtam, amelyet természetesen azonnal megmértem és a méreteket az iratokhoz esatoltam. Ez a lábnyom kétségtelenül egy elegáns férfiszeméltől származik, olyan lábbelitől, amilyet csak jobb társadalmi osztályhoz tartozó emberek hordanak. En, uraim, nem hordok ily finom lábbelit.

Az ember és a hatalmas eb közt lefolyt dulakodást így képzelem megtörténtnek: Az elegáns férfi-csizmáknak és annak a szürke szövetnadrágnak tulajdonosa, amelynek foszlánya a kutya szájában maradt, éppen be akart ugrani a parkba a kert faláról, amelyre kívülről másszott volt, amikor az eb ráugrott és beleharapott a lábába. Vajjon a felső, vagy az alsó lábzarába-e, nehezen mondható meg, de ránk nézve nincs ennek fontossága. A megharapott ember gyorsan leugrott a földre és halálos ütést mért a szegény állatra, amely nyilván erősen védekezett. Mint mondtam, nagyon valószínű, hogy ugyanazzal a rendőrverszővel, vagy más tompa szerszámmal ütötte agyon a kutyát, amely az öreg szolgának, Merten Ralpnak halálát okozta.

A legszembetűnőbb annak az embernek a lábnyoma, aki a kutyát agyonütötte, természetesen azon a helyen, ahol a falról leugrott és az eső test súlyával csizmatalpát belefarulta a nedves földre. A kert e részétől egy darabig észrevehető a lábnyom, de a kis görög templomtól ötven lépésnyire teljesen elvész. Előtte való nap esett ugyan az eső, de az uton arra felé nagyon sok a kavics s így nem maradhathott meg felismerhetően rajta az emberi lábnyom. Csak a park ellenkező végében, a zöldséges kertnek, az üvegháznak és a kastélynak szomszédságában véltém újra rátalálni arra az előkelő csizmatlonyomatra. De itt már nagyon elmosdott. Azonkívül arrafelé annyi máss nyom kereszteszt egymást, hogy nem vagyok biztos a dolgban.

Ez a tényálladék, uraim. Eddig egyebet nyomozni nem lehetett. Ma reggel ugyan elküldtem, minthogy ma-

gannak egy igazán fontos határidőt kellett tartanom, Bodelschwingh albiró urat Rosenthalba és megbíztam, tartson házkutatást és különösen a meggyilkolt szolga tárgyainak átkutatásakor kereszen valamely támaszpontot a gyilkos személyére nézve. Azt hittem, talán találni fog egy fenyegető levelet, egy meghívót a parkban való legközelebbi találkozóra, vagy ilyesvalamit, de a kutatás során semmi olyast nem találtak, aminek a vizsgálátra nézve fontossága lehetne. Legalább az albiró jelentéséből ezt a meggyőződést nyertem.

A törvényszéki bíró kőhészelt. Torka kiszáradt a gyors és huzamos beszédétől. Ezért megragadta most a hatalmas kristálypoharat, amely előtte állt és amelynek ezüst fedelébe ezek a szavak voltak bevéve: „Mélyen tisztelt főnökünknek harminecharmadik születésnapjára: Bodelschwingh Vilmos, Boroviezki Szaniszló, Hülsen Kurt, Naumann Frigyes, Pfeil Botho gróf, Wernner Felix“.

Az ajándékozók nevei az ábécé sorrendjében állottak, a szerény Naumann Frigyes a kevély Pfeil Botho gróf előtt, mintha nem volna semmiféle születési-, rang-, osztály- és vagyontkülönbség.

II.
A főpincér az ajtóhasdnékn keresztül megteleste a pillanatot, amikor a törvényszéki bíró fedeles pohárát ajkához emelte és egy hájtásra kiürítette, pedig volt benne még legalább egy negyedliter árpál.

Ekkor feltáruzt az ajtó, a „német ház“ borfő tipeggett be egy nagy tál párolgó burgonyával és a méltóságos főpincér utána egy cintányéron hozta az illatos, barnára sült borjú-kottletet.

A törvényszéki bíró, gourmand módjára eszetteget a nyelvével, a borjnhusból, a burgonyából is jól megreagta tányerát és csakhamar oly odaadással fogott az étkezéshez, mintha nem is volnának asztalársai és megtalálta volna már a rosenthali gyilkosság tettesét.

(Folytatása következik.)

és értéktözsde szokásai szerint kézpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for 'Kilogramm ára' and 'Kilogramm ára' showing prices for various goods like flour, oil, and sugar.

Table titled 'Egyéb gabonaszemek' showing prices for different types of grain and other commodities.

Table titled 'A határidőszlet folyamán a következő költségek történtek:' listing various market transactions and their costs.

Table titled 'Dél egy órakor a következő záróárak állapították meg hivatalosan a tőzsdén:' showing closing prices for various goods.

Table titled 'Délután fél 5 órakor zárni:' showing closing prices for goods sold in the afternoon.

A budapesti értéktözsde.

A mai tőzsdén bécsi és helybeli fedezésekre az irány megegyezőt és a forgalomba került értékek csekély ingadozások után javultak. Az általános üzlet csöndes maradt.

Valuta és érváltó némileg szilárdabbak. Előződé. Osztrák hitelrészvény 662.50—668.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 666.50—668.50. Vároai villamos vasút 827.50—829.—. Magyar korona-járadék 97.67 1/2 korona. A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Osztrák hitelrészvény 668.50—664.25—663.50. Magyar Hitelbankrészvény 700.—. Osztrák-Magyar Államvasút részvény 688.25—689.—. 688.75. Rimmurányi Vasút-részvény 465.25. Magyar Jelzálogbank részvény 465.—. Vároai Villamosvasút-részvény 828.—. 827.50. Magyar aranyjáradék 120.45. Magyar korona-járadék 97.66 korona. A 4 órai zárlatok maradt: Osztrák hitelrészvény 663.—. Magyar hitelrészvény 700.—. Leszámitóbank részvény 440.—. Rimmurányi vasút-részvény 465.—. Osztrák-Magyar Államvasút részvény 687.75. Közüti vasút részvény 611.—. Vároai Villamos-vasút részvény 327.50 korona.

A budapesti értéktözsde.

A terményüzletben a szezonoszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzék: Heremag: incorna magyar 68.—60.— korona, vörös aprószemű 55.—59.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánási 61.—63.— korona, kőnépszemű 65.—68.— korona, Disznóoszir: budapesti 65.—65.50 korona, vidéki — korona. Táblaszállás: léguszárított vidéki — korona, városi 4 darabos 52.—52.50, korona, 8 darabos 64.—54.50 korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 12.50—13.— korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 14.50—14.75 korona, 85 darabos 13.—18.50 korona, szonalliszálítási. Szerbiai szokás szerinti minőség 11.75—12.— korona, 100 darabos 13.75—14.— korona, 85 darabos 17.50—17.75 korona. Szilvai: slavóniai 17.—17.50 korona, szerbiai 15.—15.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

As előződében kedvező volt az irányzat. A déli tőzsdén szilárdok voltak az árak és az irányzat is szilárd. Zárlatok árnyaltatás állott be.

Bécs, november 20. (Magyar értéktözsde). 4 1/2%-os aranyjáradék 120.50. Lissza és szegedi kölcsön sorosjegye 150.75. Magyar vasúti kölcsön részvényében —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar leszámitó- és pénzváltóbank —. Rimmurányi vasút-részvény 465.50. Magyar korona-járadék 97.45. 4 1/2%-os Magyar földterhm. kötvény 97.65. Magyar hitelbank részvény 697.—. Magyar nyeregményi kölcsön sorosjegye 199.25. Kassai-osztergeri vasúti részvény —. Magyar keresk. bank —. Magyar cukoripar —. Bécs, november 20. (Osztrák értéktözsde). 4 1/2%-os papírjáradék 100.85. 4 1/2%-os osztr. aranyjáradék 120.60. 1880-os sorosjegye 150.90. Osztrák hitelrészvény 434.—. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankkegyesület 447.50. Osztrák-magyar bank 1558.—. Déli vasút 68.—. Dunaújvárosi részvény 888.—. Dohányrészvény 329.—. Császár és királyi arany 11.35. Német bankváltók 118.95. 4 1/2%-os erd. járadék 100.65. Osztrák korona-járadék 100.—. 1884-iki sorosjegye 255.—. Osztrák földterhészeti részvény 683.—. Unionbank 527.—. Osztrák Lánderbank 386.50. Osztrák-magyar államvasút 687.50. Elbavölgyi vasút 451.—. Alpeai bányászati részvény 355.—. 20 frank. arany 19.07.—. Londoni váltóár 239.10 Bécsi Tramway Ltt B. —. Bécsi Tramway Ltt A. —. Lipót kohó —. Az irányzat nyugodt.

Bécs, november 20. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése). A délnapi magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 662.75. Magyar hitelrészvény 696.50. Angol-Osztrák bank 270.—. Bécsi bankkegyesület 448.50. Union bank 527.50. Lánderbank 386.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 687.50. Déli vasút 68.50. Elbavölgyi vasút 451.50. Eszakyugati vasút részvény —. Dohányrészvény 329.—. Rimmurányi vasút 466.50. Alpeai bányászati részvény 355.—. Májusi járadék 100.95. Magyar korona járadék 97.45. Török sorosjegye 110.75. Német birodalmi mária 117.—117.02. Napoleon'or 19.07.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, november 20. (Lőcsdei tudósítás). A külföldi tőzsdék bágydatóságához képest az itteni tőzsde meglehetősen szilárdan indult a szénrészvények szilárdosára, amelyet támogatott az a jelentés, hogy a széniparok által novemberre kilátásba helyezett redukció 24% (előzetes) valószínűleg csak 15% lesz, mindehhez pedig az állandó fagy is hozzájárul. Kohóüzemek gyöngéek, mert a tőzsde arra vár, hogy mit fog határozni holnaputánai ülésén a hengereművek szövetsége a jövő évi árak dolgában. Bankok csöndesek, de tartottak. Vasutakban nincs vereség, osztrák-magyar államvasút ingadozó. Járadékok csöndesek. Később alakozott a forgalom. Magánkamattal 3 1/2%.

Berlin, november 20. (Zárlat). 4 1/2%-os papírjáradék —. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 103.—. Elbavölgyi vasút —. Magyar korona-járadék 98.30. Osztrák-magyar államvasút 148.—. Kassai-osztergeri vasút —. Bécsi váltóár 85.35. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Alpeai bányászati részvény —. Disconto-Commandit 166.90. Általános vállalkozás —. Kölni 173.75. Gelsenkircheni 173.40. Laura-kohó 198.75. 4 1/2%-os osztrák járadék 101.30. 4 1/2%-os magyar arany járadék 101.60. Osztrák hitelrészvény 209.40. Déli vasút 18.10. Károlyi Lajos vasút —. Orosz bankjegyek 210.45. 4 1/2%-os új orosz kölcsön —. 96.90. Török dohányrészvény —. Olasz járadék 103.25. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 162.90. Harpen 167.30. Az irányzat csöndes.

Berlin, november 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata). Esti forgalom. Osztrák-magyar aranyjáradék 101.60. Magyar korona-járadék 98.30. Osztrák hitelrészvény 209.50. Osztrák-magyar államvasút 148.—. Déli vasút 18.—. Eszakyugati vasút 216.75. Elbavölgyi vasút —. Orosz bankjegye —. Buschlehradi —. Orosz bankjegye (Ultimo) Lombard —.

Frankfurt, november 20. (Zárlat). 4 1/2%-os papírjáradék 101.30. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 102.90. Magyar korona-járadék 98.15. Osztrák-magyar bank 112.50. Déli vasút 18.20. Elbavölgyi vasút —. Londoni váltóár —. Bécsi bankkegyesület 204.30. Villamos részvény 113.20. 3 1/2%-os magyar aranykölcsön 87.70. 4 1/2%-os osztrák járadék 101.15. 4 1/2%-os magyar aranyjáradék 101.60. Osztrák hitelrészvény 209.60. Osztrák-magyar államvasút 148.40. Eszakyugati vasút 113.—. Bécsi váltóár —. Párisi váltóár 85.40. Unio bank 81.85. Alpeai bányászati részvény —. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, november 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata). Airlomnak január. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 209.50. Német bank 203.80. Disconto 188.90. Berlini kereskedelmi bank 173.—. Gelsenkircheni 167.25. Harpeni —. Laura-kohó —. Olasz járadék —. Az irányzat szilárd.

Hamburg, november 20. (Zárlat). 4 1/2%-os osztrák járadék 101.10. 1880. sorosjegye 151.75. Déli vasút 18.—. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 102.60. Osztrák hitelrészvény 209.60. Osztrák-magyar államvasút 148.25. Olasz járadék 103.10. 4 1/2%-os magyar aranyjáradék 101.50. Az irányzat csöndes.

Páris, november 20. (Zárlat). Osztrák-magyar államvasút —. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 103.97. Osztrák Lánderbank 386.—. 3 1/2%-os francia járadék 98.37. Alpeai bányászati részvény —. Déli vasút 94.—. 4 1/2%-os magyar aranyjáradék 103.50. Párisi bankrészvény 1082. Olasz járadék 103.15. Francia törleszt. járadék —. Osztrák földterhészeti részvény 1270.—. Török dohányrészvény 363.—. Az irányzat tartott.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 20. A sertésüzlet irányzata: lanyha. A) Hízó sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (párónként 400 kilogramm felüli súlyban) 108—110 fillér. Öreg közép (párónként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) 108—110 fillér. Fialat nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) 109—111 fillér. Fialat közép (párónként 251—280 kilogramm terjedő súlyban) 109—111 fillér. Fialat könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) 108—110 fillér. II. Magyar szedett: Nehéz (párónként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közép (párónként 240—260 kilogramm súlyban) — fillér. Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. Romániai: Nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közép (párónként 250—280 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. Romániai eredetű (Stachd):

Nehéz (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. Szerbiai: Nehéz (párónként 280 kilogramm felüli súlyban) 104—106 fillér. Közép (párónként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 102—104 fillér. Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) 100—102 fillér. Sertésüzlet sorszáma 1902. nov. 18. napján volt készlet 87.783 darab. — 1902. nov. 19. napján felhajtotta 793 darab. — 1902. nov. 19. napján elszállított 941 darab, 1902. november 20. napjára maradt készletben 87.615 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— November 20. —

Kinevezés. A pénzügyminiszter Schmidt László bányatanácsosi címmel felruházott valóságos bányatanácsossá és az aknazsoltai főbányahivatal főnökévé, a nagybecskereki pénzügyigazgatósághoz Ládai Kálmán nagybecskereki pénzügyi segédükért pénzügyi titkárrá végleges minőségben, Komptoy Agoston és Fischer Károly segédnökökét a fémkohászati tisztviselői létszámba mérnökké, Hubay István dévai kataszteri irattartó kezelő iparbiztosítási ideiglenes minőségű pénzügyi fogalmazóvá és földadományvitartási biztossá, Andrea János bányagyakorokot, az állami szolgálatban véglegesítve, tisztelendő nevezte ki. A földmivelésügyi miniszter a budapesti állatorvos főiskola körbenkénti tanzsókéhez Trattner Kálmán II. tanársegédét II. tanársegédé; Wetzi János gyakovokot II. tanársegédé két év tartamára, továbbá Antalffy Jenő állatorvos a budapesti állatorvos főiskola állattenyésztési tanzsóké mellé két évtartamra II. tanársegédé kinevezte. A budapesti ítélőtábla elnöke dr. Harnisch Gusztáv pestvidéki törvényszéki díjtalan joggyakovokot, Heller Erik budapesti lakos ügyvédjelölt, dr. Havasi Gyula budapesti lakos, Agoston Sándor joggyakovot, Székely István királynevelési lakos, joggyakovot a budapesti ítélőtábla kiegészítő díjas joggyakovokká nevezte ki. A szegedi ítélőtábla elnöke Eckert Sándor ügyvéd joggyakovot, hajai lakost, a vesztése alatt álló ítélőtábla kerülésére díjtalan joggyakovokká nevezte ki. A kassai főbíróéj Bodnár Pál kassai törvényszéki fogházért jelenlegi alkalmazása helyén fogházfőnöksévé nevezte ki. A szegedi törvényszék elnöke Paska János csendőrt a makói járásbíróshoz III. osztályú hivataliszolgálatra nevezte ki. Az igazságügyminiszter Miháics Miklós eperszei törvényszéki és Cseh Ernő munkácsai járásbírósi joggyakovokot a beregszászi törvényszékhez, Szép György szombathelyi törvényszéki joggyakovokot a vasvári, Füzeregy György pozsonyi törvényszéki joggyakovokot a galántai járásbíróshoz és dr. Furman Lajos nyiregházi lakos, ügyvédjelölt a nagyvárdi törvényszékhez aljegyzőkké nevezte ki. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Patay Sándor képviselőt gazdasági tanítót az ó-becsei közégi gazdasági ismételő iskolához gazdasági szakintézővé kinevezte.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Peller né Szapolyanna Anna törökbiánti állami elemi iskolai tanítónő a budafoki, Péter Irén pécs-ufjalsai állami elemi iskolai tanítónő a kis-kun-dorozsmai és Cseremesy Margit kis-kun-dorozsmai állami elemi iskolai tanítónő a budafoki állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte. Az igazságügyminiszter Moizer Imre zalaegerszegi és Sinkovits Géza veszprémi törvényszéki aljegyzőket, Szabó Károly máramaroszegeti és Ficzere János sárbogárdi járásbírósi inrokokat kölcsönösen áthelyezte. A nagyvárdi törvényszék elnöke Baranyi Sándor berettyó-ufjalsai járásbírósi hivataliszolgálatát a székhelyi járásbíróshoz helyezte át.

Pályázat. A dési járásbírósnál albírói állásra két hét alatt a kolozsvári tudományegyetemről több szolgai állásra december 17-ig, a budapesti bűntörvényszékénél aljegyzői, a zombori pénzügyigazgatóságnál végrehajtói, a balázsfalvi adóhivatalnál adóügyi állásra két hét alatt, a krasznószörményi Béliházon III. oszt. postamesteri állásra november 25-ig, a havrani járásbírósnál inroki állásra négy hét alatt, Debreczen szab. kir. városnál polgármester, 7 tanácsnok, főjegyző, fő- és aljegyzői, 4 aljegyzői, 2 árvászeiki ülnöki, közigyámi, pénztárnoki állásokra december 15-ig, a nagyvárdi és kolozsvári törvényszékénél több szolgai állásra négy hét alatt, a székesfehérvári törvényszékénél hivataliszolgálatára december 19-ig, a budapesti bűntörvényszékénél ugyancsak hivataliszolgálatára december 31-ig lehet a folyamodásokat benyújtani.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, november 20.

Észak és Közép-Európát magas, déli és észak-keleti Európát alacsony levegőnyomás borítja. Európán Európán az idő hideg és Olaszország, meg a Balkán kivételével száraz. Nálunk délnyugat felől a hőmérséklet kevéssel emelkedett és tengerparton, meg a Dunántul előfordult kevés csapadék is. Költetés: A hőmérséklet emelkedésével és a felhőzet növekedésével nyugaton, meg délen helyenkint havazás várható.

Vizállás.

Table showing water levels (Vizállás) for various locations like Danube, Tisza, and others, with columns for date and level.

Napirend.

Napirend: Péntek, november 21. - Római-katolikus: B. A. bemut. - Protestáns: Jolán. - Görög-ország: (november 8.) Mihály. - Zsidó: Marcheschvan 21. - Nap ké: 6 óra 50 percek. - Nyugszk: 4 órakor. - Hóid két: 10 óra 40 percek este. - Nyugszk: 12 órakor. - Hóid két: A közlekedési miniszter fogad délután 4-5 óráig. A képviselők elnöke fogad 9-10-ig. Téli kiállítás a Múzeumokban 1 korona belépődij mellet 9 órától délután 4 óráig. Nemzeti Múzeum. Asvánjár. Nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig.

Technológiai sparmuseum nyitva délelőtt 9-1-gig. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72. sz.) délelőtt 9-6-ól 1 óráig. Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig. Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10-12-gig. Múzeum könyvtár d. e. 9-1 óráig. Akadémia könyvtár nyitva délután 3-7-gig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12-gig. Délután 3 órától 8-gig. Statisztikai hivatal könyvtára és térképgyűjteménye délelőtt 10-1 óráig. Állatkerti a Városligetben nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér.

Országos képtár az Akadémiában délelőtt 9-1 óráig. Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság, kereskedelmi szakosztály, tudakozó osztálya és keleti mintárr: V. kerület vác-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-6-ól 12-gig és délután 3 órától 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzlethez szükséges árusításokat is eszközöl) a városi igazgatóságban nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kereskedelmi központi üzlethez vezetője (Magyar kereskedelmi részvételársaság) V. Vác-körút 32. szám alatt.

Kataphoresse IDEG és NEMI BETEGSÉGEK radikális gyógyításra legjobb ajánlat Dr. MITZGER kiváló gyógyhatásairól elismert intézet Budapest, VI., Teréz-körút 44. I. em Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán honorarium teljes gyógyulás után fizethető.

The Gresham életbiztosító-társaság Londonban Magyarországi fiók: Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6. A társaság vagyona 1901. december 31-én... kor. 190,971.731.- Évi bevétel biztosítások és kamatból 1901. évi december 31-én 31,555.392.- Kihátrások, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavásárlások stb. után a társaság tulajdonsága óta (1843) 420,999.043.- Az 1901. évben a társaság 5556 követényt állított ki 50,727.261.94 összeg értékében. - Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság követvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak a magyarországi- és a keleti fiókja Budapesten, valamint ennek ügyintézői a fiók minden nagyobb városában.

HEIM FÉLE MEDINGER KÁLYHÁK A feltaláló Dr. Meidinger tanár által kizárólagosított gyára CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ HEIM H. BUDAPESTI THONETUDVÁR Utánzókatok óva intünk MEDINGER OFEN H. HEIM utalással az itt állítólaggyra. Prospektusok és költségvetések ingyen és bérmentve. FREDETIBEN KAPHATÓK BECS. OBER-DÖBLING. CSA. KIS GYÁRUNKBAN BECS. KOHLMARKT 7. VAGY FIÓKJAINKBAN PRÁGA, HYBERNERG. 7.

ESKÜDTÉK ÉS ESKÜDTBÍRÁK FIGYELMÉBE! Most, hogy az évi esküdtésközi tárgyalások megkezdődtek, szinte nélkülözhetetlen tanácsadója minden polgárnak, akinek esküdtök belválnak. K. WAGY SÁNDOR KÉZI KÖNYVE. Ára 60 fillér Az Esküdték és Esküdtbírák Könyve, amely érthetően, röviden és mégis kimerítően felvilágosítja az esküdtét kötelességéről és jogairól. A könyv, a mely a Magyar könyvtár 103-106. számú, megrendelhető hármely könyvkereskedésben... Kijelöl: Lampel R. (Wodianer F. és Fiat) cs. és kir. udv. könyvkorekta deso Budapest, VI., Andrásy-ut 21.

BUNDÁK Városi- 35 frtól 140 frtig Gazdász- 14 " 60 " Ulster- 40 " 150 " Utazóbundák 30 " 180 " Telikabát " " 15 frt Loden telikabát " " 6 Csakis kipurált, elismert jó minőségűek KOCH TESTVÉREK legnagyobb férf-, nő- és gyermekruhá-áruháza Budapest, Károly-körút 26. Tel.: 2421. I. és II. k. em.

Segítsétek!! Ki rajtam segít, magán segít! Hogy munkásainak, a kik gyáramban alkalmazva vannak, állandó munkát biztosíthassak, kénytelen vagyok sok ezer pár sajtékészítményű eszmatant és cipőmet saját előállítás árban eladni, hogy vevőkörmöt minél jobban kiterjeszthessem.

Segítsétek!! Ki rajtam segít, magán segít! Hogy munkásainak, a kik gyáramban alkalmazva vannak, állandó munkát biztosíthassak, kénytelen vagyok sok ezer pár sajtékészítményű eszmatant és cipőmet saját előállítás árban eladni, hogy vevőkörmöt minél jobban kiterjeszthessem.

Olesőbb és jobb, mint bárhol. Legnagyobb budapesti BUTOR-áruház Több ezer szoba dírtas asztalos- és kárpitos-búr, barokk, angol, szecesszió, ó-nemest stb. színen, a legegyszerűbből a legfinomabbig, a legmodernebb fazonban, a garnitúrák behu záss selyem, plüss, francia és angol szövetelekkel, készen, rakázzon kizárólag jó minőségben. A tartósságról több évi kezességet nyújtunk. Varga Mihály és Társai nagy. butoripar-társasága BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 2., Kigyó-tér sarok. A legújabb butor-áruháunkat több mint 47 kőpél 35 kr. beállítású ellenében bérmentre kiadjuk. Bevásárlás esetén a 25 krajcárt visszatadjuk. Olesőbb és jobb, mint bárhol.

Ferfiak ingyen kapnak egy legújabb találmányú gyógyszer, melylyel az elgyengült erőt visszanyerhetik. Mindenki, aki ezíránt ír, kap egy próbacsomagot, egy 100 oldalas könyvvel postán, jól becsomagolva. Ez egy csodálatos csodagyógyszer, mely már ezeket mentett meg, kik fiatalokor kihágások miatt nemi betegségekben, syphilis és elgyengült férfierőben szenvedtek. E céből elhatározta az intézet, mindenkinek egy esom gyógyszer felvilágosító könyvvel együtt ingyen küldeni. E háziszerral a baj odahaza gyógyítható és mindenki, a ki fiatalokor kihágások miatt nemi betegségekben, szellemi gyengeségben vagy krónikus bajokban szenved, otthon gyógyíthatja magát. Ezen gyógyszerközvetlen hat azon szervekre, melyek erőt szükségesnek, és csodálatosan gyógyítja az évek óta tartó betegségeket. Öregok és fiatalok irhatnak a „State Medical Institut“-nak alanti címen, honnét nekik a csomag haladéktalanul megküldötek. Az intézet elsősorban azokat akarja megmenteni, kik kezelés miatt otthonuk nem hagyhatják el. A próbaküldemény bizonyítja, hogy mily könnyen lehet a veszedelmes bajból otthon is megmenekülni. Az intézet nem tesz kivételeket. Mindenki írhat a gyógyszerért bárhonnét is magyarul, mire neki diszkreció mellett egy gyógyszerküldemény küldötek felvilágosító könyvvel együtt. Irjon azonnal. A küldemény oly szepen van csomagolva, hogy tartalmát senki sem gyanítja. A levelek következőleg címzendők: State Medical Institute, 8. Elektrom Building, Fort Wayne, Ind., America és minden levél bérmentesítendő.

Szőlő-lugast ültessünk minden ház mellé és házi kertjeinkben. Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas (hisz mind kuszó természöt), isert nagygyökűsre ha meg is nő, termés nem hoz, ezért nem értek el sokan eredményt eddig. Hoi lugassnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják a kerteknek, korlátozott idején a legkínáltabb mekulták és más édes eszöklökek. A szőlő használatban mindentől megterem a nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesélyesebb gondozással felnevelhető ne volna; ezonkívül más szőlőfajták, melyek a szőlőszőlőharc legkimerítőbb díszo a nélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglaljan az egykor használatba részekből. Ez a legszélvesztő gyümölcs, mert minden évben terem. A fajok ismeretelésére vonatkozó szemes fonyomatok katalógus birtokunkon ingyen és bérmentve küldötek meg, aki emet egy levelet is lapon tudja. Ermelléki első szőlőültvény-telep, Nagy-Kágya, Székelyhíd, U. P.

895. sorozat. 030. szám. BON POLGÁR SÁNDOR m. kir. szab. nyert orvosi mű-és köztársas Budapest, VII. Erzsébet-körút 50. Kétszó ezen utalvány beállítás mellett, minden megrendelőnek 15% azaz tizenöt százaléki árkedvezményt adni, az eredeti Dr. F. Bergerand Filz 700 párti kúrák-gyógyszerek (vagyis 700 gyártmányból). Kimerítő képes jegyzék díjmentesen zárt levelein küldötek, Kivágatás: a BUDAPESTI NAPLO-ból.

A szenvedő emberiség öröme! Dr. Garai Antal a bőr- és nemibetegségek orvosa 29 éve működik a téren, elhasznosít, hogy a Népszerű Utmutató a nemi betegségek és azok észszerű gyógykezeléséhez című közel 300 oldalra terjedő munkája 30-ik kiadásának méltó megünneplésére a még közlemben levő példányokat teljesen ingyen bocsátja a szenvedő emberiség rendelkezésére. A könyv tartalmazza az összes tilkos betegségek (ton orvosi, éjjei macrómos, herpeszolyra, herpesz-nyúlókötés, elgyengült férfierő, bujafokgy (syphilis), fehérvérnyás stb.) alapos leírását és legújabb észszerű gyógymodját. Tehát írjon érte mindenkinek minél előbb, hogy ezen becses munkát (vagyis Ára 2 frt 50 kr.) álltalannal megkaphassa. Postai fejében 20 fillér bélyeg küldendő. Szétküldés zárt borítékban. Cím: Dr. Garai Antal Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 24. sz., nál egyzersimend a felsorolt betegségek ellen a munka szerzője naponta rendel d. e. 10-4-gig és 7-3-gig este. Levelekre azonnal válaszol a gyógyszerkezelő gondoskodni.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Péntek, 1902. november hó 21-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. november hó 21-én.
Előszór:

A Jövevények.

Dráma 3 felvonásban. Irta Jakab Ödön.

Személyek:

Domokos Antal	Szacsavay	Booke György	Gabányi
Szabó Zoltán	Mínáyi	Evelin	Rákosi
Torbágyi S.	Molnár	Szegő László	Dezse
Eszter	Alsóghy	Máton Endre	Nádai B.
Plébános	Gál	Bartusó	Györgyné
Balics Ferenc	Hietányi	Peri	Rózsahegy
Étédi Kálmán	Beregi		

Utána:

A nyolcadik pont.

Vígjáték 1 felvonásban. Irta: Murger Henry.

Személyek:

Dubrenil	Gál	Gérad	Császár
Santenis Julia	Delli	Róza, szobaleány	Nagy I.

Kedzte 7 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. november hó 21-én.
Loute.

Bohózat 4 felvonásban. Irta: Pierre Veber. Fordította: Heltai Jenő.

Személyek:

Dupont	Góth	Echanguetonné	Hunyadi
Castillon	Hegedüs	Roné, leánya	Nógrádi
Francois	Tanay	Bruné	Makrócyné
Baburion	Szerémy	Chevreiné	R. Rostagny
Bru	Vendrei	Petitboisné	Erdei
Loute	Varsányi	Marchaisonné	Nikó

Kedzte 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. november hó 21-én.
Casanova.

Regényes nagy operetta 3 felvonásban, előjátékkal. Irta Faragó Jenő. Zenéjét szerző Barna Izse.

Személyek:

Casanova	Nyárai	A sátn felesége	Küry
A sátn	Marion	Pompador	
Petrucio	Szirmai	Lia	Holló
XV. Lajos		Marina	
Mózes	Pázmán	Heloise	Déry M.
Pietro	Delli	Zoe	Harmath I.
Náthán	Kovács M.	Barbarine	
Napoleon	Nagy	Stella	Kápolnai.
Bakter	Mály	Utcai táncosnő	
Pero			

Kedzte 7 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. november hó 21-én.
Pálmay Ilka asszony vendégfellépésével.

Nőemancipáció.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Irta Szigeti József. Zenéjét szerzte Serly Lajos.

Személyek:

Bátori Mihály	Szilágyi	Kellinger	Sziklai
Gerőfi János	Mátrai	Verebes	Delli
Flóra	Pálmay	Csonka	Giróth
Zarándi	Lubrinex	Dongolegi	Sziklainé
Árpád	Szomori	Lidi	Tomosányi
Kaczer Tamás	Faragó	Boriska	Kornai

Kedzte 7 1/2 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. november hó 21-én.
A háború.

Irta Ráth Imre.

Kedzte 7 1/2 órákor.

Kávész és tea

közvetlenül a termelőtől a fogyasztónak.

Legánomabb és legelősebb - vásárlás - Kunz testvérek

22 saját fiók. Számos raktár a vidéken.
— Budapest, Fürdő-utca 9. —

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató

Nagymező-utca 17.

Ma és minden este:

A három kalandja

Operett Lincke Pál-ól:

Tarka Szinpad

A párhaj

Bohózat egy felvonásban: Irta Jean Louis, magyarosította Heltai Hugó.

Éjjeli támadás

Némajáték Paul Martinetti-ől

stb. stb.

Az előadás 8 órákor kezdődik.

A télikerben reggel 6 óráig Vörös Ének előadások hangversenye.

FOLIES CAPRICE

VI. ker. Révay-utca 18. szám. Igazgatóság: Leitner és Keleti.

Ma ÉJJELI SZOLGÁLAT.

(„A karambol okai” című bohózat folytatása.) Bohózat a vasúti életből, Irta: Forgalmista.

Végül:

A kis KOHN! Irta: Caprice.

A remek télikerben Munczy Lajos híres zenekara reggel 6 óráig hangversenye.

Az Országos Női Gyorsíró-Egyesület

gyorrasít és gépirási szakiskolájának írásmunka-osztálya (COPYING OFFICE)

úgyancs árón készít bármely írógepen mindennemű írásmunkát és sokszorosítást.

Magyar és német gyorsírásban

és az összes használatban levő írógepen: Remington-Standard, (Rem.) Fay-sho, Underwood, ost. New Century Calligraph, Smith-Premier, Grandall, Frisler és Sossman, J. de Hammond, Empire stb. gépek oktatás. Bővebb felvilágosítást ad: a Kaiser Gizella című Budapest, Kazinczy-u. 3. I.

Vigyázz! Sarokzlet!

Kiselejtezzünk

Mesés olesó

teljes 10 karban kis égetésel bíbak miatt

áron november 25-ig

Complete 6 személyes dusan aranyozott, díszos kivitelű és háromszor égetett

Étkező elegáns frt 5.50 Rococo, tea
Etkező, modern „ 6.50 orak frt 3.50
Rococo, díszes „ 8.50 Rococo, kávé „ 3.50
osk „ 8.50 Rococo, Mooca „ 3.50

Díszes Rococo, 12 személyes, étkező 20, 25, 35 frt
Függe-lámpák minden áron, miután raktárunkat teljes me-
reoloztatjuk.

Ortner Rezső és Társa

Terecz-körút 32. sz., sarokzlet.
Videki rendelésnél körjük a vasútiállomást.

„Mafiszto”
Lálatom hahabos raklaria-
képen a legújabb megújító-
Villamos Zecblámpák
(Videki 6000-igényes)
nalam 4 koronás
csak a hajhalkak
análom 10-150-igényes
Vigyázz! az új megújító
Videki 6000-igényes
Ered B.

A selmechányai cipőgyár
legjobbnak elismert **téli cipői**
bevásárlására ajánlja Budapesti raktárát:
Főzlet:
VII., Károly-körút 19.
Király-utca sarkán.
Fiókküzletek:
IV., Kecskeméti-utca 8. VII., Kerepesi-út 32. VIII., József-körút 73.
Férfi-cipők: ÁRAK: Női-cipők:
Jó és olcsó fajta cugos frt 3.50 Jó és olcsó fajta cugos frt 3.50
Jó és olcsó fajta fűzős „ 4.- Jó és olcsó fajta fűzős „ 3.50
A legjobb fajta dupla talpu téli béléssel, fűzős v. cugos „ 5.- A legjobb fajta fűzős vagy gombos, téli béléssel . . . 4.-
Vizmentes orosz lakk, téli béléssel, dupla talpu cugos vagy hegymászó . . . 5.50 Vizmentes orosz lakk, fűzős vagy gombos téli béléssel . . . 4.50
Posztóbetétes orosz lakk vizmentes . . . 5.50 Lakk, fűzős, elegáns . . . 5.50
Amerikai boxbőr cugos v. fűzős téli béléssel . . . 5.50 Amerikai boxbőr, fűzős v. gombos, téli béléssel . . . 4.50
Valódi chevreaux, minden kivitelben . . . 6.- Chevreaux, minden kivitelben . . . 5.-
Óriási nagy választék gyermek-cipőkben a legelősebb árak mellett. Videki megrendelések a főzlet útján pontosan eszközölletnek. Meg nem felelő árak készséggel kieserülhetnek.

Habermann M.
asztalos-mester
Budapest VII. Rottenbiller-u. 5/c.
Műhely: Munkás-utca 7
Elvállal épület-, irodabolt-szoba- és konyhaberendezéseket. Javítás elfogadatik és pontosan eszközölletnek.
Posztó és Zybelinek aljak
a legdivatosabb kivitelben 3 frtől, Pongyolák nagy választékban 3 frt 50 krtól
Rusznjak Dávidnál, Király-utca 21.
Legszébb könyvtárt berendezek, havi 2-3 korona részletfizetésre:
Szepirodalm., szakművek bel- és külföldi, díszművek is, karácsonyi és újévi ajándékokra. Cím: **Kelemen Gyula, Budapest VII., Dob-utca 91. sz. II. em. 15.** levelezőlap eleget. (Videkiérti választélyeg melléklend.)

MAGYARHON ELŐ, LEHAGYHOS ÉS LEGHOS HIRNEVŐ ÓRAÉLVE.
Műpittaltott 1847.
Brausweller Janos
Szegeden. Cs. és kir. királyi udvari órákészítő és műves, főfelkálja
ant. chronometer. és műves, főfelkálja
a romos tolt megörököl stb. stb.
ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve, javítások pontosan eszközölletnek.

REVICZKY GYULA
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.
Uj olesó kiadás!
Ará elegáns díszkötésben 3 korona.
Múltán Ágyalmot kéltó irodalmi emény, hogy mig Reviczky Gyula összes költeményét eddig 12 kor. ért voltak beszereshetők, a most megjelent új díszos kiadás csupán 3 koronába kerül.
Kapható az Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társ. kiadóhivatalánál és minden könyvkereskedésben.

Király-utca 71. **RÉMI-MULATÓ.** Király-utca 71.
Rémi Tivadar, igazgató. Helmetvici M., művészet
Péntárnyitás 7 órákor. Kedzte 8 órákor.
A Mulató kitűnően éltere és hűnamentes, u
Ma nagy előadás
az új novemberi műsor második részének hallatlan sikere!
Szenzációt kéltó! Fenomenális!
Még eddig nem látott mutatványok!
Miss Marguerite
bámulateltő és a világ legjobb orosz-amerikai előadása, az 88 oroszánjárval. Szerpentináno az oroszánkerében!
Szenzációs! „EGY AFRIKAI LAKOMA”
az oroszánok cietese a közönség szemé előtt.
Hadji Mohamed
a kontinens legjobb arabis ugró akrobatái.
The S Phantom Guard's
a lélegzárda hozszoztott előadást
valamint a többi 10 előadragy különlegességük fellépé,
Nappali péntár nyitva 10-12-ig és 8-9-ig.
Jegyek elővételben 70 Kr. az ismert dohánytőzésekben.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szombat	Nürnbergi mestertalnokok	A jövevények Nyolcadik pont	Loute	A hit	Nőemancipáció
d. u. Vasárnap este	Az afrikai nő	Éndro és Johanna A jövevények Nyolcadik pont	Loute	Niobe A hit	B. A. L. E. K. Nőemancipáció

